

N7

เศรษฐศาสตร์ (Economics)

การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานในโรงเรือน

A FEASIBILITY STUDY OF BHUTAN OYSTER MUSHROOM FARMHOUSE

ธนพร เจริญสุข^{1*}, ปิยะพรรณ ช่างวัฒนชัย²

Tanaporn Charoensuk^{1*}, Piyaphan Changwatchai²

¹สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹Master of Business Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²Assistant Professor, Faculty of Economics, Kasetsart University

*Corresponding author, E-mail: tanaporn.charo@ku.th

บทคัดย่อ

การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานในโรงเรือน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ด้านการตลาด ด้านเทคนิค และด้านการเงิน โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างจากเกษตรกรผู้ทำการเพาะเห็ด ผลการศึกษาด้านการตลาด พบว่า เห็ดนางฟ้าภูฐานเป็นที่ต้องการของตลาด ทำให้ปริมาณเห็ดนางฟ้าภูฐานไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค เกษตรกรจึงสามารถกำหนดราคา และเลือกช่องทางการจัดจำหน่ายได้ ด้านเทคนิค ในส่วนของการผลิตก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐาน เกษตรกรคำนึงถึงความสะดวกทุกขั้นตอน โดยเฉพาะขั้นตอนของการหยอดเชื้อเห็ด และการบ่มเชื้อเห็ด จึงทำให้ก้อนเชื้อเห็ดที่เกษตรกรผลิตนั้นมีสัดส่วนของก้อนเชื้อเห็ดที่เสียคิดเป็นร้อยละ 2 ของก้อนเชื้อเห็ดหมด ซึ่งอยู่ในสัดส่วนที่ต่ำ ส่วนการเพาะเห็ดในโรงเรือน โครงการสามารถเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานให้ออกดอกในปริมาณต่อก้อนที่สูง และสามารถนำเศษซากก้อนเชื้อเห็ดที่หมดอายุมาเป็นส่วนผสมหลักในการทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อใช้ในครัวเรือนต่อไปได้ ด้านการวิเคราะห์ทางการเงิน พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 5,246,526.68 บาท อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) เท่ากับ 1.58 เท่า อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) เท่ากับ ร้อยละ 101.22 และระยะเวลาคืนทุน (PB) เท่ากับ 1 ปี 1 เดือน ส่วนผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) ของโครงการทั้ง 3 กรณี พบว่าอยู่ในเกณฑ์ที่มีความคุ้มค่าลงทุนทุกกรณีตลอดอายุโครงการ 10 ปี ณ อัตราคิดลด 6.875 ต่อปี

คำสำคัญ: ความเป็นไปได้ เห็ดนางฟ้าภูฐาน การวิเคราะห์ทางการเงิน

ABSTRACT

Objectives of a feasibility study of Bhutan Oyster Mushroom in a farmhouse were to

study marketing, technical and financial feasibility by collecting data from the unstructured interview by mushroom farmers. The Marketing result revealed that Bhutan Oyster Mushroom is in demand and the quantity of Bhutan Oyster Mushroom is insufficient for consumer needs. Therefore, farmers can set prices and select distribution channels directly. Technically, the farmers consider the cleanliness in every step, especially packaging and mushroom incubation. Consequently, the mushroom leavening agent produced by farmers equals 2 percent of the total mushroom leavening agent which is in a low proportion. For mushroom cultivation in a farmhouse, the project is able to cultivate Bhutan Oyster Mushroom to bloom in high quantities per leavening agent and can use the leftover leavening agent as the main ingredient in making bio-fermented water for further household use. Regarding financial analysis, it was found that the Net Present Value (NPV) is 5,246,526.68 baht, the Benefit to Cost Ratio (BCR) is 1.58 times, the Internal Rate of Return (IRR) is 101.22 percent and the Payback Period (PB) is 1 year 1 month. For the sensitivity analysis of all 3 cases, it was found that it is worthy to invest in all cases over the 10-year project period at a discount rate of 6.875 per year.

Keywords: Feasibility, Bhutan Oyster Mushroom, Financial Analysis

บทนำ

ธุรกิจเพาะเห็ดเป็นอาชีพที่ได้รับความนิยม และเป็นอาชีพหลักที่สร้างรายได้ดีให้กับเกษตรกร โดยมีเกษตรกรประมาณ 7,000 ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเพาะเห็ด (สมาคมนักวิจัยและเพาะเห็ดแห่งประเทศไทย, 2557) และสร้างมูลค่ารวมในแต่ละปีไม่ต่ำกว่า 7,000 ล้านบาท (ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย, 2555) ซึ่งเห็ดที่กำลังได้รับความนิยม คือ เห็ดนางฟ้าภูฐาน เพราะนอกจากจะเป็นเห็ดเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่ตลาดมีความต้องการสูงแล้ว ยังมีราคาสูงเมื่อเปรียบเทียบกับเห็ดชนิดอื่น ๆ โดยมีราคาอยู่ที่ 120 บาทต่อกิโลกรัม (ตลาดไท, 2562)

การเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานนิยมเพาะในโรงเรือน เนื่องจากสามารถควบคุมอุณหภูมิและความชื้นที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเห็ดได้ และยังส่งผลให้ปริมาณผลผลิตและคุณภาพของเห็ดนางฟ้าภูฐานเพิ่มสูงขึ้น ด้านการเพาะเห็ด ผู้เพาะเห็ดสามารถเลือกรูปแบบการเพาะเห็ดได้ 2 รูปแบบ คือ 1) การเพาะเห็ดแบบครบวงจร เป็นการดำเนินการผลิตตั้งแต่การผลิตก้อนเชื้อเห็ดจนไปถึงการเก็บเกี่ยวดอกเห็ด และ 2) การเพาะเห็ดแบบไม่ครบวงจร ไม่มีขั้นตอนของการผลิตก้อนเชื้อเห็ด แต่จะซื้อก้อนเชื้อเห็ดที่บ่มเชื้อมาเรียบร้อยแล้วมาเพาะต่อในโรงเรือน และทำการเก็บเกี่ยวดอกเห็ดต่อไป

อย่างไรก็ตาม การลงทุนเพาะเห็ดแบบครบวงจรเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรค่อนข้างดี เนื่องจากสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในทุกขั้นตอนตั้งแต่ก้อนเชื้อเห็ดสำเร็จรูปไปจนถึงดอกเห็ด แต่อาจมี

ข้อจำกัดด้านเงินลงทุนเริ่มแรกสูง อันเนื่องมาจากการนำเทคโนโลยีเครื่องทุนแรงมาใช้ ส่งผลให้เกษตรกรที่ผลิตเห็ดแบบครบวงจรมีค่อนข้างน้อย และยังไม่มีการศึกษาถึงการลงทุนเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานในโรงเรือน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาลักษณะการลงทุนเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานในโรงเรือนแบบครบวงจร และความเป็นไปได้ของการลงทุน สำหรับเป็นข้อมูลให้แก่ผู้ที่มีความสนใจการลงทุนเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานในโรงเรือนดังกล่าวสามารถศึกษาการลงทุน และใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจลงทุนผลิตเห็ดนางฟ้าภูฐานในโรงเรือนต่อไป

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีการศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Analysis) ได้แก่ การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านการตลาด (Marketing Feasibility Analysis) คือ การศึกษาความเหมาะสมที่จะตอบสนองความต้องการของลูกค้าและผู้รับบริการ การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านเทคนิค (Technical Feasibility Analysis) เป็นการวิเคราะห์เพื่อเลือกเทคนิคที่เหมาะสมกับโครงการ โดยที่เทคนิคนั้นสามารถใช้ทรัพยากรของโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ณ ระดับต้นทุนต่ำสุด อีกทั้งต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการวิเคราะห์ความเป็นไปได้อ้างอิงด้านการเงิน (Financial Feasibility Analysis) คือ กระบวนการวิเคราะห์ผลประโยชน์และค่าใช้จ่ายในรูปตัวเงินของโครงการ เพื่อประเมินศักยภาพของโครงการว่าสามารถทำกำไรให้แก่ผู้เป็นเจ้าของโครงการหรือไม่ โดยผลประโยชน์และค่าใช้จ่ายของโครงการจะจัดทำในรูปแบบของเงินสด โดยมีเครื่องมือที่สามารถวัดความคุ้มค่าทางการเงิน ดังนี้ (ชูชีพ พิพัฒน์ศิริ, 2540)

1) **มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV)** คือ ผลต่างระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์และต้นทุนของโครงการในแต่ละปี

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{B_t - C_t}{(1 + r)^t}$$

โดยที่ B_t คือ ผลประโยชน์ในปีที่ t

C_t คือ ต้นทุนในปีที่ t

r คือ อัตราคิดลดหรืออัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม

t คือ ระยะเวลาโครงการคือตั้งแต่ปีที่ 1, 2, 3, ..., n

n คือ อายุโครงการ

2) **อัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุน (Benefit – Cost Ratio: BCR)** คือ อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนต่อมูลค่าปัจจุบันของต้นทุนทั้งหมดตลอดอายุโครงการ

$$BCR = \frac{\sum_{t=1}^n B_t (1 + r)^{-t}}{\sum_{t=1}^n C_t (1 + r)^{-t}}$$

3) **อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน (Internal Rate of Return: IRR)** คือ อัตราที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิของกระแสเงินสดรับเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดจ่าย

$$\sum_{t=1}^n \frac{B_t - C_t}{(1+r)^t} = 0$$

4) **ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period: PB)** คือ ระยะเวลาที่กระแสเงินสดรับจากโครงการสามารถชดเชยกระแสเงินสดจ่ายลงทุนสุทธิต้นเริ่มต้นโครงการพอดี

5) **การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (Sensitivity Analysis)** เป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของผลตอบแทนจากการเปลี่ยนแปลงค่าขององค์ประกอบในการวิเคราะห์ 2 ปัจจัย คือ รายได้จากการจำหน่ายและต้นทุนจำหน่าย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนเพาะเห็ด พบว่า สมศักดิ์ ทองมาก (2550) ได้ทำการศึกษาการวิเคราะห์ทางการเงินของการลงทุนผลิตเห็ดยานางิ ในจังหวัดนครปฐม ซึ่งทำการศึกษถึงกระบวนการเพาะเห็ดยานางิ รวมถึงศึกษาความเป็นไปได้ด้านการเงินของการลงทุน โดยกำหนดอายุโครงการ 10 ปี ตามอายุของโรงเรือน และใช้อัตราคิดลดร้อยละ 10 ส่วน ธนากร ปริธานี (2556) ได้ทำการศึกษาการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุนผลิตเห็ดออริจินในระบบปิด ซึ่งทำการศึกษถึงความเป็นไปได้ด้านการตลาด ด้านเทคนิค และด้านการเงิน โดยกำหนดอายุโครงการ 15 ปี ตามอายุของโรงเรือน และใช้อัตราคิดลดร้อยละ 7 จากการศึกษาของ สมศักดิ์ ทองมาก (2550) และ ธนากร ปริธานี (2556) พบว่า ใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลและความเป็นไปได้ของโครงการมีความใกล้เคียงกัน คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน (IRR) ระยะเวลาคืนทุน (PB) และการวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) ส่วนงานวิจัยของ ชลธิชา โคประโคน (2559) ได้ทำการศึกษาการลงทุนเพาะเห็ดนางฟ้า ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงทดลอง มีระยะเวลาการทดลอง 1 ปี โดยศึกษาถึงต้นทุนในการเพาะเห็ด การสร้างโรงเรือน ความเป็นไปได้ในผลกำไร ขาดทุน ช่องทางการจัดจำหน่าย รวมถึงอุปสรรค เพื่อให้สามารถกำหนดกลยุทธ์ตามกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งการศึกษานี้ใช้ระยะเวลาในการทดลองที่สั้น จึงไม่สามารถใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลความเป็นไปได้ด้านการเงินได้อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีงานวิจัยใดที่ทำการศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนเพาะเห็ดนางฟ้าในฐานะในโรงเรือน ที่ทำการศึกษาความเป็นไปได้ด้านการตลาด ด้านเทคนิค และด้านการเงิน ฉะนั้นจึงเห็นว่าควรทำการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการลงทุนสำหรับผู้สนใจลงทุนเพาะเห็ดนางฟ้าในฐานะในโรงเรือน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ด้านการตลาด ความเป็นไปได้ด้านเทคนิค และความเป็นไปได้ด้านการเงินของโครงการเพาะเห็ดนางฟ้าในฐานะในโรงเรือนแบบครบวงจร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้สามารถแบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

1. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานราชการ บทความต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากเกษตรกรผู้เพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน โดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีจำนวน 1 ราย

2. **การวิเคราะห์ข้อมูล** สามารถแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม สังเกตและสัมภาษณ์เกษตรกร มาทำการอธิบายความเป็นไปได้ด้านการตลาด และความเป็นไปได้ด้านเทคนิค และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการนำต้นทุนหรือค่าใช้จ่าย และผลตอบแทนจากการลงทุนเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน มาวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถของโครงการที่จะก่อให้เกิดประโยชน์หรือความคุ้มค่าในการลงทุน โดยใช้หลักเกณฑ์ตัดสินใจทั้งแบบไม่ปรับมูลค่าของเงินตามเวลา คือ การหาระยะเวลาคืนทุน (PB) และแบบปรับมูลค่าของเงินตามเวลา คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) รวมทั้งทำการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (Sensitivity Analysis)

3. **รูปแบบและข้อสมมติฐานในการศึกษา** กำหนดอายุของโครงการเท่ากับ 10 ปี และในแต่ละปีกำหนดให้มี 365 วัน กำหนดอัตราคิดลดร้อยละ 6.875 กำหนดอัตราเงินเฟ้อร้อยละ 1.1 กำหนดการคิดมูลค่าซากร้อยละ 11 ของมูลค่าสินทรัพย์ และกำหนดการคิดมูลค่าคงเหลือโดยวิธีการคิดค่าเสื่อมราคาแบบเส้นตรง (Straight line Method)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเป็นไปได้ด้านการตลาด ด้านเทคนิค และด้านการเงิน ของโครงการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานในโรงเรือนแบบครบวงจร มีรายละเอียดดังนี้

1. **ความเป็นไปได้ด้านการตลาด** พบว่า เห็ดนางฟ้าภูฐานเป็นที่ต้องการของตลาด ทำให้ปริมาณเห็ดนางฟ้าภูฐานไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ด้านผู้ผลิตเห็ดนางฟ้าภูฐาน พบว่า มีค่อนข้างน้อย เนื่องจากในการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานมีขั้นตอนและการดูแลรักษาที่ค่อนข้างยาก โดยเฉพาะการควบคุมอุณหภูมิและความชื้น โดยอุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานอยู่ที่ 29 – 32 องศา และมีความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศอยู่ระหว่างร้อยละ 70 ถึง ร้อยละ 90 ดังนั้นผู้เพาะเห็ดจึงต้องใช้ความระมัดระวังและระยะเวลาในการเรียนรู้ ด้านการจัดหาวัตถุดิบในการผลิตก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐาน พบว่า หาได้ง่าย และมีราคาไม่สูงมากนัก เนื่องจากวัตถุดิบในการผลิตก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐานส่วนใหญ่มาจากเศษซากที่เหลือจากการทำการเกษตร เช่น ขี้เลื่อยยางพารา รำข้าว เป็นต้น ด้านผลผลิตดอกเห็ดนางฟ้าภูฐาน พบว่า เกษตรกรสามารถเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานให้สามารถออกดอกในปริมาณ 1 กิโลกรัมต่อก้อน ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของการออกดอกที่ 0.6 กิโลกรัมต่อก้อน (สมพงษ์ การัณยศิลป์, 2559) ผลผลิตของดอกเห็ดต่อก้อนมีปริมาณสูงเนื่องจากภูมิอากาศของประเทศไทยเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเห็ด ด้านราคาและช่องทางการจัดจำหน่าย เนื่องจากเห็ดนางฟ้าภูฐานเป็นที่ต้องการของตลาด เกษตรกรจึงสามารถกำหนดราคา และเลือก

ช่องทางการจัดจำหน่ายเอง โดยพบว่า เกษตรกรทำการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ 2 รูปแบบ คือ ก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้า ฐานสำเร็จรูป และดอกเห็ดนางฟ้าฐาน โดยก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าฐานสำเร็จรูปที่เกษตรกรทำการจำหน่าย นั้นมีราคาจำหน่ายที่ 8 บาทต่อก้อน ซึ่งจำหน่ายให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ที่ต้องการซื้อก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้า ฐานเพื่อนำไปเพาะในโรงเรือนต่อ โดยก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าฐานสำเร็จรูปที่จำหน่ายเป็นก้อนเชื้อเห็ดอินทรีย์ เนื่องจากโครงการเพาะเห็ดนางฟ้าฐานนี้ได้รับรองมาตรฐานแหล่งผลิตพืชอินทรีย์จากกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรับรองว่าไม่มีเชื้อราที่ไม่พึงประสงค์ อีกทั้งยังพบว่า ปริมาณก้อนเห็ดนางฟ้า ฐานสำเร็จรูปที่ทำการจำหน่ายนี้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ อันเนื่องมาจากความต้องการเพาะเห็ดนางฟ้า ฐานที่มีมากขึ้นตามความต้องการของผู้บริโภค ส่วนดอกเห็ดนางฟ้าฐานที่เกษตรกรทำการจำหน่ายนั้นมี ราคาจำหน่ายที่ 60 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งเป็นราคาที่ต่ำกว่าราคาตลาดโดยทั่วไปที่ราคาจำหน่าย 120 บาทต่อ กิโลกรัม (ตลาดไท, 2562) โดยเกษตรกรเลือกจำหน่ายให้กับบริษัทจำหน่ายอาหารออร์แกนิก เนื่องจากมีการ ทำข้อตกลงการซื้อขาย และมีความคุ้นเคยกัน อีกทั้งเห็ดที่ออกจากฟาร์มนี้ได้รับการรับรองมาตรฐานอินทรีย์ ซึ่งตรงตามความต้องการของบริษัทผู้รับซื้อ โดยบริษัทเป็นผู้มารับซื้อดอกเห็ดเอง และเป็นผู้รับผิดชอบ ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง

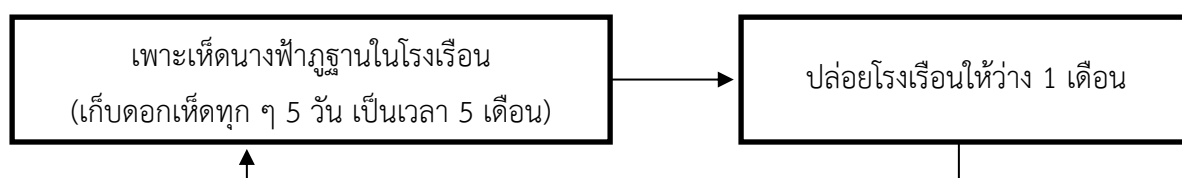
2. ความเป็นไปได้ด้านเทคนิค พบว่า ขั้นตอนในการเพาะเห็ดนางฟ้าฐานแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ขั้นตอนการทำก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าฐาน และขั้นตอนการเพาะเห็ดนางฟ้าฐานในโรงเรือน มีรายละเอียดดังนี้

1) ขั้นตอนการทำก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าฐาน เป็นขั้นตอนที่ต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างสูง เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่เสี่ยงต่อการเกิดเชื้อราที่ไม่พึงประสงค์ต่อก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าฐาน และอาจทำให้ก้อน เชื้อเห็ดนั้นเสียหายได้ โดยขั้นตอนแรกจะเป็นการผสมส่วนผสม ได้แก่ ขี้เลื่อยยางพารา ปูนขาว ดีเกลือ รำ ละเอียด ยิปซัม และน้ำเปล่าเข้าด้วยกันผ่านเครื่องผสม จากนั้นทำการกรอกส่วนผสมลงถุงพลาสติกเพื่อทำ ก้อนเห็ด ผ่านเครื่องอัดก้อนให้มีน้ำหนัก 1 กิโลกรัมต่อถุง และนำเข้าเครื่องนึ่งเพื่อฆ่าเชื้อโรคต่อไป เมื่อได้ก้อน เชื้อเห็ดที่ผ่านการฆ่าเชื้อโรคเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปจะเป็นการหยอดเชื้อเห็ดนางฟ้าฐาน ซึ่งขั้นตอนนี้ ต้องทำในสถานที่สะอาด มิดชิด ไม่มีลมโกรก และทำด้วยความรวดเร็ว เพื่อให้หัวเชื้อเห็ดสัมผัสอากาศน้อย ที่สุด และทำการบ่มก้อนเชื้อเห็ด ณ อุณหภูมิห้องเป็นเวลาประมาณ 25 – 30 วัน (ภาพที่ 1) หมั่นดูแลโดยการ ฉีดน้ำสัปดาห์ละ 1 ครั้งเพื่อป้องกันแมลงต่าง ๆ รบกวน อีกทั้งทำการคัดแยกก้อนเชื้อเห็ดที่เสีย ซึ่งดูได้จากลักษณะ ก้อนเชื้อเห็ดที่เกิดเชื้อราที่ไม่พึงประสงค์มีเขียวเข้มไปจนถึงสีดำ ออกจากกองเชื้อเห็ดอื่น ๆ เพื่อป้องกันการ แพร่กระจายของเชื้อราที่ไม่พึงประสงค์นี้ โดยก้อนเชื้อเห็ดที่เสียนี้มีปริมาณคิดเป็นร้อยละ 2 ของก้อนเชื้อเห็ด ทั้งหมด ส่วนลักษณะของก้อนเชื้อเห็ดที่สมบูรณ์ที่เหมาะสมสำหรับนำไปเพาะในโรงเรือนเพื่อเปิดดอกนั้น จะต้องมี สีขาวเต็มก้อนเชื้อ

ภาพที่ 1: ขั้นตอนการทำก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าฐาน

2) ขั้นตอนการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานในโรงเรือน เกษตรกรจะนำก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐานที่ทำการบ่มเชื้อโดยสมบูรณ์ไปทำการเปิดดอกที่โรงเรือนเพาะเห็ด จากการพิจารณาโรงเรือนเพาะเห็ด พบว่าโรงเรือนเพาะเห็ดของโครงการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานแบบครบวงจรนี้ มีลักษณะเป็นโรงเรือนชั่วคราวทรงเอหลังคาและผนังมุงด้วยใบจาก พื้นโรงเรือนวางด้วยอิฐแดง โดยโรงเรือนเพาะเห็ดนี้มีขนาด 4 x 8 เมตร สามารถบรรจุก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐานได้ทั้งหมด 2,000 ก้อน และก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐานนี้สามารถออกดอกให้กับโครงการได้ประมาณ 1 กิโลกรัมต่อก้อนต่อรอบการผลิต โดยสามารถเก็บดอกเห็ดนางฟ้าภูฐานได้ทุก ๆ 5 วันเป็นระยะเวลา 5 เดือน ดังนั้นใน 1 ปีโครงการจะทำการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานทั้งหมด 2 รอบการผลิต โดยระหว่างรอบการผลิตจะทำการปล่อยโรงเรือนให้ว่างประมาณ 1 เดือน เพื่อทำความสะอาด และรอรอบการผลิตต่อไป ส่วนการเก็บดอกเห็ด จะทำการดึงบริเวณโคนของดอกเห็ดหรือบริเวณใกล้ ๆ กับปากถุงอย่างเบามือ ด้านการดูแลรักษาระหว่างการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน จะทำการฉีดน้ำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อกำจัดแมลงรบกวน อีกทั้งยังนำก้อนเชื้อเห็ดที่มีลักษณะที่คาดว่าจะเกิดเชื้อราที่ไม่พึงประสงค์ออกจากโรงเรือน เพื่อเป็นการงดการแพร่กระจายของเชื้อราที่ไม่พึงประสงค์นั้นด้วย โดยสีของเชื้อนี้จะมีสีเขียวเข้มไปจนถึงสีดำ ด้านความชื้นภายในโรงเรือน เนื่องจากเห็ดจะเจริญเติบโตได้ดีในสถานที่ที่มีความชื้นสูง ดังนั้นจะทำการรดน้ำภายในโรงเรือนทุก ๆ 4 – 5 ชั่วโมงเป็นประจำ หรือถ้านั้นหากมีสภาพอากาศที่ร้อน ซึ่งจะสามารถช่วยเพิ่มความชื้นในโรงเรือนได้ ส่วนวิธีรดน้ำสามารถแบ่งออกตามการออกดอกของเห็ด คือ ก่อนที่เห็ดจะออกดอกทำการรดน้ำผ่านสเปรย์หมอกให้กระจายทั่วโรงเรือน ซึ่งสเปรย์หมอกนี้จะทำให้น้ำเป็นละอองขนาดเล็ก ในขณะที่เห็ดออกดอกนั้นจะใช้สายยางรดบริเวณพื้นเท่านั้น เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ดอกเห็ด ด้านการกำจัดก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐานที่หมดอายุภายหลังจากการเพาะเห็ด เกษตรกรจะนำซากก้อนเห็ดไปหมักเพื่อทำปุ๋ยหมักชีวภาพสำหรับใช้ในครัวเรือน โดยลักษณะของก้อนเชื้อเห็ดที่หมดอายุสังเกตได้จากก้อนเชื้อเห็ดจะเริ่มออกดอกลดน้อยลง มีน้ำหนักร่น และสีมีสีดำคล้ำ และภายหลักรอบการผลิตจะทำการฉีดน้ำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และโรยปูนขาวบริเวณโรงเรือน เพื่อฆ่าเชื้อโรค พร้อมทั้งปล่อยโรงเรือนให้ว่างเป็นเวลา 1 เดือน สำหรับรอรอบการผลิตต่อไป (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2: รอบการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน 1 รอบ (6 เดือน)

3. ความเป็นไปได้ด้านการเงิน พบว่า แหล่งที่มาของเงินทุน โครงการใช้เงินทุนเริ่มต้นที่มาจากส่วนของเจ้าของร้อยละ 100 คิดเป็นมูลค่า 602,715 บาท โดยแบ่งออกเป็นค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างร้อยละ 38.82 คิดเป็นมูลค่า 234,000 บาท ค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องจักรอุปกรณ์ร้อยละ 60.48 คิดเป็นมูลค่า 364,515 บาท และค่าใช้ที่ดินร้อยละ 0.70 คิดเป็นมูลค่า 4,200 บาทต่อปี โดยคิดจากค่าเสียโอกาสจากการใช้ที่ดิน

ซึ่งโครงการมีระยะเวลาในการดำเนินโครงการ 10 ปี เริ่มตั้งแต่ระยะเวลาการก่อสร้างใช้ระยะเวลาในการก่อสร้าง 5 เดือน ภายหลังก่อสร้างแล้วเสร็จจึงเริ่มมีผลตอบแทนจากโครงการตั้งแต่วันที่ 1 จนหมดอายุของโครงการ

ต้นทุนของโครงการแบ่งออกเป็นต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร โดยต้นทุนคงที่ ได้แก่ ค่าที่ดินจำนวน 1 ไร่ โดยเป็นส่วนของผู้ให้เช่าซึ่งติดอยู่กับที่พักอาศัย ค่าก่อสร้าง ได้แก่ ค่าก่อสร้างอาคารสำนักงานจำนวน 1 หลัง ค่าก่อสร้างอาคารโรงเรียนบ่มก้นเชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐาน จำนวน 2 หลัง และค่าก่อสร้างอาคารโรงเรียนเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน จำนวน 1 หลัง ค่าเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต ได้แก่ เครื่องผสมซีเมนต์ เครื่องอัดก้อนเชื้อเห็ด และเครื่องนึ่งฆ่าเชื้อโรค ค่าอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต เช่น ตะกร้า เครื่องชั่งน้ำหนัก เครื่องวัดอุณหภูมิ และเครื่องพ่น เป็นต้น โดยเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตนั้นมีอายุการใช้งานตั้งแต่ 1 ปี 3 ปี 5 ปี และ 10 ปี แตกต่างกันไป เมื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตนั้นหมดอายุการใช้งานไปแล้ว ทางโครงการจะทำการซื้ออุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตใหม่เพื่อทดแทนของเดิมในต้นปีถัดไป โดยมูลค่าสินทรัพย์นั้นจะถูกปรับขึ้นตามอัตราเงินเฟ้อร้อยละ 1.1 ดังนั้น ต้นทุนคงที่รวมทั้งหมดในปีที่ 0 เท่ากับ 602,715 บาท ส่วนต้นทุนผันแปร ได้แก่ ค่าวัตถุดิบ เช่น ซีเมนต์ ยางพารา ไร่ละเห็ด ยิปซัม เชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐาน เป็นต้น ค่าอุปกรณ์สำหรับจำหน่ายดอกเห็ด ได้แก่ ถุงพลาสติก และหนัวยาง ค่าบำรุงรักษาเครื่องจักร โดยคิดเป็นร้อยละ 2 ของราคาสินทรัพย์นั้น ๆ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ได้แก่ ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าโทรศัพท์ ค่าน้ำมันยานพาหนะ และค่าจ้างแรงงาน ดังนั้น ต้นทุนผันแปรรวมทั้งหมดในปีที่ 1 เท่ากับ 782,706.75 บาท และปรับขึ้นตามอัตราเงินเฟ้อร้อยละ 1.1 ในปีถัด ๆ ไปตลอดอายุของโครงการ

ผลตอบแทนของโครงการ พบว่า โครงการมีผลตอบแทน 3 ทาง คือ ผลตอบแทนจากการจำหน่ายก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐาน ผลตอบแทนจากการจำหน่ายดอกเห็ดนางฟ้าภูฐาน และผลตอบแทนของมูลค่าซากอาคารและอุปกรณ์ โดยโครงการทำการผลิตก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐาน 600 ก้อนต่อวัน เป็นระยะเวลา 240 วันต่อปี คิดเป็นจำนวน 144,000 ก้อนต่อปี โดยในการผลิตก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐานนั้นจะพบก้อนเชื้อเห็ดที่เสียอันเนื่องมาจากเชื้อราที่ไม่พึงประสงค์คิดเป็นร้อยละ 2 ของการผลิตก้อนเชื้อเห็ดทั้งหมด และโครงการจะนำก้อนเชื้อเห็ดเห็ดนางฟ้าภูฐานที่ไม่เสียเข้าโรงเรียนเพาะเห็ด 2,000 ก้อนต่อรอบการผลิต หรือ 4,000 ก้อนต่อปี คงเหลือก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐานจำนวน 137,120 ก้อนต่อปี โดยโครงการจะทำการจำหน่ายเป็นก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐานสำเร็จรูปในราคา 8 บาทต่อก้อน ซึ่งในปีที่ 1 มีมูลค่า 1,096,960 บาทต่อปี และปรับขึ้นตามอัตราเงินเฟ้อร้อยละ 1.1 ในปีถัด ๆ ไปตลอดอายุของโครงการ ส่วนผลตอบแทนจากการจำหน่ายดอกเห็ดนางฟ้าภูฐาน พบว่า โรงเรียนเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานสามารถบรรจุก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐานได้ 2,000 ก้อนต่อโรงเรียน โดยในแต่ละก้อนสามารถให้ผลผลิตดอกเห็ดนางฟ้าภูฐานเฉลี่ย 1 กิโลกรัมต่อก้อน ดังนั้น โครงการจะมีปริมาณดอกเห็ดนางฟ้าภูฐาน 2,000 กิโลกรัมต่อรอบการผลิต หรือ 4,000 กิโลกรัมต่อปี โดยทำการจำหน่ายในราคา 60 บาทต่อกิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 240,000 บาท ในปีที่ 1 และปรับขึ้นตามอัตราเงินเฟ้อร้อยละ 1.1 ในปีถัด ๆ ไปตลอดอายุของโครงการ และผลตอบแทนของมูลค่าซากอาคารและอุปกรณ์ โดยแบ่งตามอายุการใช้งาน ได้แก่ อายุการใช้งาน 10 ปี 5 ปี 3 ปี และ 1 ปี โดยจะทำการคิดมูลค่าซากร้อยละ 11 ของมูลค่าสินทรัพย์นั้น

กรณีที่สินทรัพย์ยังไม่หมดอายุการใช้งานจะทำการคิดมูลค่าคงเหลือ โดยคิดค่าเสื่อมราคาวิธีเส้นตรง (Straight line Method)

การวิเคราะห์ความคุ้มค่าด้านการเงิน ได้แก่ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value Method: NPV) พบว่า โครงการมีผลตอบแทนคิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 14,358,388.59 บาท และมีต้นทุนจากการลงทุนตลอดอายุโครงการคิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 9,111,861.90 บาท เมื่อนำผลตอบแทนของโครงการและต้นทุนของโครงการมาเปรียบเทียบกับเพื่อพิจารณาหามูลค่าปัจจุบันสุทธิ พบว่ามีค่าเท่ากับ 5,246,526.68 บาท ซึ่งได้ค่าที่มากกว่า 0 หมายความว่าโครงการนี้มีความคุ้มค่า อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (Benefit Cost Ratio: BCR) พบว่า ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของโครงการเท่ากับ 1.58 เท่า ซึ่งมีความมากกว่าต้นทุนรวมสุทธิของโครงการ อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (Internal Rate of Return: IRR) พบว่า ที่มูลค่าปัจจุบันของโครงการเท่ากับ 0 ผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนภายในโครงการมีค่าเท่ากับร้อยละ 101.22 ซึ่งมีความสูงกว่าต้นทุนค่าเสียโอกาสของโครงการเท่ากับร้อยละ 6.875 หมายความว่าโครงการนี้มีความคุ้มค่า และระยะเวลาคืนทุน (Payback Period: PB) พบว่า ผลการวิเคราะห์ระยะเวลาคืนทุนมีค่าเท่ากับ 1 ปี 1 เดือน ซึ่งมีอายุน้อยกว่าอายุของโครงการ (อายุโครงการ 10 ปี) โครงการจึงอยู่ในเกณฑ์ที่มีความคุ้มค่าการลงทุน (ตารางที่ 1)

การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (Sensitivity Analysis) เป็นการวิเคราะห์ผลตอบแทนที่ได้จากการสมมติถึงความเสี่ยงที่เกิดจากความไม่แน่นอนที่นอกเหนือจากการวิเคราะห์สถานการณ์ปกติ เพื่อให้ทราบถึงความเป็นไปได้ในการลงทุน และสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุนหรือผลตอบแทนในอนาคต โดยศึกษาการออกแบบเป็น 3 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 ต้นทุนวัตถุดิบเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ขณะที่รายได้คงที่ พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเท่ากับ 4,886,004.44 บาท ซึ่งได้ค่าที่มากกว่า 0 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของโครงการเท่ากับ 1.52 เท่า ซึ่งมีความมากกว่าต้นทุนรวมสุทธิของโครงการ อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ ที่มูลค่าปัจจุบันของโครงการเท่ากับ 0 มีค่าเท่ากับร้อยละ 95.54 ซึ่งมีความสูงกว่าต้นทุนค่าเสียโอกาสของโครงการเท่ากับร้อยละ 6.875 และระยะเวลาคืนทุนมีค่าเท่ากับ 1 ปี 1 เดือน 23 วัน ซึ่งมีอายุน้อยกว่าอายุของโครงการ (อายุโครงการ 10 ปี) จึงมีความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนน้อย โครงการจึงอยู่ในเกณฑ์ที่มีความคุ้มค่าการลงทุน (ตารางที่ 1)

กรณีที่ 2 รายได้ลดลงร้อยละ 10 ขณะที่ต้นทุนวัตถุดิบคงที่ พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเท่ากับ 3,817,455.78 บาท ซึ่งได้ค่าที่มากกว่า 0 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของโครงการเท่ากับ 1.42 เท่า ซึ่งมีความมากกว่าต้นทุนรวมสุทธิของโครงการ อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ ที่มูลค่าปัจจุบันของโครงการเท่ากับ 0 มีค่าเท่ากับร้อยละ 78.56 ซึ่งมีความสูงกว่าต้นทุนค่าเสียโอกาสของโครงการเท่ากับร้อยละ 6.875 และระยะเวลาคืนทุนมีค่าเท่ากับ 1 ปี 4 เดือน 8 วัน ซึ่งมีอายุน้อยกว่าอายุของโครงการ (อายุโครงการ 10 ปี) จึงมีความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนน้อย โครงการจึงอยู่ในเกณฑ์ที่มีความคุ้มค่าการลงทุน (ตารางที่ 1)

กรณีที่ 3 ต้นทุนวัตถุดิบเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ขณะที่รายได้ลดลงร้อยละ 10 พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเท่ากับ 3,456,933.53 บาท ซึ่งได้ค่าที่มากกว่า 0 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของโครงการเท่ากับ

1.36 เท่า ซึ่งมีความมากกว่าต้นทุนรวมสุทธิของโครงการ อัตราผลตอบแทนภายในโครงการที่มูลค่าปัจจุบันของโครงการเท่ากับ 0 มีค่าเท่ากับร้อยละ 72.76 ซึ่งมีความสูงกว่าต้นทุนค่าเสียโอกาสของโครงการเท่ากับร้อยละ 6.875 และระยะเวลาการคืนทุนมีค่าเท่ากับ 1 ปี 6 เดือน 2 วัน ซึ่งมีอายุน้อยกว่าอายุของโครงการ (อายุโครงการ 10 ปี) จึงมีความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนน้อย โครงการจึงอยู่ในเกณฑ์ที่มีความคุ้มค่าลงทุน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1: ผลการประเมินความคุ้มค่าด้านการเงินของโครงการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานแบบครบวงจร

เครื่องมือที่ใช้ ในการ ประเมิน	ผลการประเมินความคุ้มค่าด้านการเงิน			
	กรณีปกติ	กรณีที่ 1	กรณีที่ 2	กรณีที่ 3
NPV	5,246,526.68 บาท	4,886,004.44 บาท	3,817,455.78 บาท	3,456,933.53 บาท
BCR	1.58 เท่า	1.52 เท่า	1.42 เท่า	1.36 เท่า
IRR	ร้อยละ 101.22	ร้อยละ 95.54	ร้อยละ 78.56	ร้อยละ 72.76
PB	1 ปี 1 เดือน	1 ปี 1 เดือน 23 วัน	1 ปี 4 เดือน 8 วัน	1 ปี 6 เดือน 2 วัน

ที่มา: จากการคำนวณ

สรุป

ผลการศึกษาความเป็นไปได้ด้านการตลาด พบว่า โครงการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานแบบครบวงจรมีความเป็นไปได้ด้านการตลาด เนื่องจากเห็ดนางฟ้าภูฐานเป็นที่ต้องการของตลาด ทำให้ปริมาณเห็ดนางฟ้าภูฐานไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค เกษตรกรจึงสามารถกำหนดราคา และเลือกช่องทางการจัดจำหน่ายได้ ความเป็นไปได้ด้านเทคนิค พบว่า โครงการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานแบบครบวงจรมีความเป็นไปได้ด้านเทคนิค เนื่องจากการผลิตก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐานมีขั้นตอนการผลิตที่มีความสะอาด ทำให้มีก้อนเชื้อเห็ดที่เสีย อันเนื่องมาจากเชื้อราที่ไม่พึงประสงค์คิดเป็นร้อยละ 2 ของการผลิตก้อนเชื้อเห็ดทั้งหมด ซึ่งอยู่ในสัดส่วนที่ต่ำ และการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานในโรงเรือน โครงการสามารถเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานให้ออกดอกในปริมาณต่อก้อนที่สูง และสามารถนำเศษซากก้อนเชื้อเห็ดที่หมดอายุมาเป็นส่วนผสมหลักในการทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อใช้ในครัวเรือนต่อไปได้ และความเป็นไปได้ด้านการเงินภายใต้ความไม่แน่นอนต่าง ๆ พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของโครงการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานแบบครบวงจร ผลการวิเคราะห์ตลอดอายุโครงการตั้งแต่ต้นปีที่ 1 จนถึงปีที่ 10 โครงการมีผลตอบแทนคิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบันมากกว่า 0 ทุกกรณี ด้านอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (BCR) ของโครงการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานแบบครบวงจรมีค่ามากกว่า 1 ทุกกรณี ด้านอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) ของโครงการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานแบบครบวงจร ที่มูลค่าปัจจุบันของโครงการเท่ากับ 0 ผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนภายในโครงการทุกกรณีมีค่าสูงกว่าต้นทุนค่าเสียโอกาสของโครงการ และด้านระยะเวลาคืนทุน (PB) ของโครงการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานแบบครบวงจรอยู่ในเกณฑ์ที่มีความคุ้มค่าลงทุนทุกกรณี

อภิปรายผล

จากการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานในโรงเรือน พบว่ามีความคุ้มค่าน่าลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับ สมศักดิ์ ทองมาก (2550) ที่ทำการศึกษาการวิเคราะห์ทางการเงินของการลงทุนผลิตเห็ดยานางิ ในจังหวัดนครปฐม และ ธนากร ปริธานี (2556) ที่ทำการศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนผลิตเห็ดออริจินในระบบปิด แม้จะมีความแตกต่างด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดย สมศักดิ์ ทองมาก (2550) และ ธนากร ปริธานี (2556) ทำการจำหน่ายให้กับตลาดไท ส่วน ชลธิชา โคประโคน (2559) ทำการจำหน่ายให้แม่ค้าในตลาดสด แต่โครงการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานในโรงเรือนนั้นทำการจำหน่ายให้กับลูกค้า 2 กลุ่มตามผลิตภัณฑ์ที่จำหน่าย โดยจำหน่ายก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าภูฐานสำเร็จรูปให้กับเกษตรกรใกล้เคียง และจำหน่ายดอกเห็ดนางฟ้าภูฐานให้กับบริษัทจำหน่ายอาหารออร์แกนิก ด้านเทคนิค ในขั้นตอนการทำก้อนเชื้อเห็ด และการเพาะเห็ดในโรงเรือน จะคำนึงถึงความสะดวกของโรงเรือน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก อีกทั้งยังทำการคัดแยกก้อนเชื้อเห็ดที่เกิดเชื้อราที่ไม่พึงประสงค์ออกจากก้อนเห็ดอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ สมศักดิ์ ทองมาก (2550) ธนากร ปริธานี (2556) และ ชลธิชา โคประโคน (2559) และด้านการเงิน พบว่า โครงการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานในโรงเรือนแบบครบวงจรมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิมากกว่า 0 ทุกกรณี มีอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนมากกว่า 1 ทุกกรณี มีอัตราผลตอบแทนภายในโครงการที่สูงกว่าต้นทุนค่าเสียโอกาสของโครงการทุกกรณี และมีระยะเวลาคืนทุนน้อยกว่าอายุของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ยอมรับการลงทุนเมื่อมูลค่าปัจจุบันสุทธิมีมากกว่าหรือเท่ากับศูนย์ อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนมีค่ามากกว่าต้นทุนรวมสุทธิของโครงการ อัตราผลตอบแทนภายในมีค่ามากกว่าต้นทุนค่าเสียโอกาสของโครงการที่เท่ากับร้อยละ 6.875 และระยะเวลาคืนทุนมีค่าน้อยกว่าอายุของโครงการ 10 ปี

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า แม้โครงการเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานจะมีความเป็นไปได้ทางการเงิน แต่ยังคงใช้เงินทุนเริ่มแรกที่สูง ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ยากสำหรับเกษตรกรรายย่อยที่มีเงินทุนไม่มากนัก ฉะนั้นเกษตรกรควรทำการรวมกลุ่มเพื่อระดมเงินทุนในการจัดซื้ออุปกรณ์ที่สามารถใช้ร่วมกันได้ อีกทั้งในด้านเทคนิคเกษตรกรควรใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้ให้เกิดความชำนาญ และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและด้านการตลาดเนื่องจากในงานวิจัยนี้เกษตรกรทำการจำหน่ายดอกเห็ดให้กับบริษัทผู้รับซื้อเพียงแห่งเดียวซึ่งมีราคาขายราคาที่ต่ำกว่าราคาตลาด ด้วยเหตุนี้ เกษตรกรควรทำการตลาดมากขึ้น เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้กับผู้บริโภครายอื่น ๆ ในราคาที่สูงกว่าราคาจำหน่ายให้กับบริษัทผู้รับซื้อ

สำหรับผู้สนใจศึกษาในอนาคต เนื่องจากงานวิจัยนี้ ทำการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีเพียงพื้นที่เดียว ดังนั้น ควรทำการศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ เนื่องจากเห็ดนางฟ้า ภูฐานสามารถเจริญเติบโตได้ทุกภูมิภาคของประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบต้นทุน ผลผลิต และรายได้ในแต่ละภูมิภาค อีกทั้งควรทำการศึกษาความเป็นไปได้ในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการลงทุนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชลธิชา โคประโคน. (2559). การศึกษาการลงทุนเพาะเห็ดนางฟ้า. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชูชีพ พิพัฒน์ศิริ. (2540). เศรษฐศาสตร์การวิเคราะห์โครงการ. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ตลาดไท. (2562). ราคาสินค้าทางการเกษตร. สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2562, จาก <https://talaadthai.com/product-search/result>.
- ธนากร ปริธานี. (2556). การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุนผลิตเห็ดออริจินในระบบปิด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาธุรกิจเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2555). ธุรกิจฟาร์มเพาะเห็ด (Start Up-Business). กรุงเทพมหานคร: ธนาการกสิกรไทย.
- สมพงษ์ การ์ณยศิลป์. (2559). วิธีการเพาะเลี้ยงเห็ดนางฟ้าภูฐานดำ. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2563, จาก <http://www.phikanesplaza.com>.
- สมศักดิ์ ทองมาก. (2550). การวิเคราะห์ทางการเงินของการลงทุนผลิตเห็ดยานางิ จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมาคมนักวิจัยและเพาะเห็ดแห่งประเทศไทย. (2557). เห็ดไทย. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2562, จาก <http://www.thaimushroomsoc.com>.

ปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศญี่ปุ่นภายใต้เงื่อนไข China Plus One: การเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับเวียดนาม

DETERMINANTS OF JAPANESE DIRECT INVESTMENT UNDER THE TERMS OF CHINA PLUS ONE; A COMPARISON BETWEEN THAILAND AND VIETNAM

นิชาภัทร เรืองวิทยานุเคราะห์¹, ปิยะพรรณ ช่างวัฒนชัย²
Nichapat Ruengvitthayanukoh^{1*}, Piyaphan Changwatchai²

¹นิสิตปริญญาโท คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹Master's degree, Faculty of Economics for Business Economics, Kasetsart University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์, Ph.D. อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²Assistant Professor, Ph.D., Lecturer at Faculty of Economics, Kasetsart University

*Corresponding author, E-mail: nichapat.rueng@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและการลงทุนโดยตรงจากประเทศญี่ปุ่นของประเทศไทยและเวียดนาม จากผลการศึกษาเชิงพรรณนา พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทยสูงกว่าเวียดนาม ในด้านระดับการเปิดประเทศของไทยและเวียดนาม พบว่า ไทยมีการพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศสูงกว่าเวียดนาม จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2549 เวียดนามมีการพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศสูงกว่าไทย นอกจากนี้ พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2561 ญี่ปุ่นทำการลงทุนโดยตรงในไทยสูงกว่าเวียดนามอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นในช่วงปี พ.ศ. 2555 ที่การลงทุนโดยตรงของญี่ปุ่นในเวียดนามสูงกว่าไทย เนื่องจากไทยได้รับผลกระทบจากปัญหาอุทกภัยในปี พ.ศ. 2554

สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นในไทยและเวียดนามภายใต้เงื่อนไข China Plus One ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2560 วิเคราะห์ข้อมูลแบบพาแนล (Panel Data) ด้วยวิธี Random Effects ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศผู้รับทุน อัตราแลกเปลี่ยนของประเทศผู้รับทุน และมูลค่าการกักขังเงินของประเทศผู้รับทุนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่น

คำสำคัญ: การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ นโยบาย อาเซียน

ABSTRACT

The first objective of this study is to study the general conditions of Thailand and

Vietnam and Japan Direct Investment (JDI) of Thailand and Vietnam. According to this study, which found that Thailand's Gross Domestic Product (GDP) is higher than Vietnam. In terms of the opening economy of Thailand and Vietnam, Thailand has a higher reliance on international trade than Vietnam. Until 2006, Vietnam relied more heavily on international trade than Thailand. In addition, Japan made direct investment in Thailand higher than Vietnam, except in 2012, where Japan's direct investment in Vietnam was higher than Thailand. Because Thailand was affected by the flood disaster in 2011.

For the second objective is to analyze the factors that determine Japan Direct Investment of Thailand and Vietnam under China Plus One conditions, which collect annual data from 1987 to 2017 and use Random Effects estimation to analyze data. The empirical result show that Gross Domestic Product, Exchange Rate Index and loan value of Thailand and Vietnam are in the same direction as Japan Direct Investment of Thailand and Vietnam.

Keywords: Foreign Direct Investment, Japan Direct Investment, China Plus One, ASEAN

บทนำ

การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเคลื่อนย้ายเงินทุน ซึ่งก่อให้เกิดผลดีทั้งต่อประเทศผู้ลงทุนและประเทศผู้รับการลงทุนในหลายด้าน ซึ่งในปัจจุบันการแข่งขันเพื่อดึงดูดเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเพิ่มความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจาก FDI เป็นเงินทุนระยะยาวที่นำมาซึ่งการเพิ่มขึ้นของเทคโนโลยีและช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน รวมทั้งการส่งออกให้กับประเทศ

เมื่อพิจารณาข้อมูลเงินลงทุนโดยตรงจากต่างชาติในประเทศไทย ในช่วง พ.ศ. 2548 – 2561 พบว่า ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีเงินลงทุนในไทยเป็นอันดับที่ 1 โดยในปี พ.ศ. 2561 ญี่ปุ่นมีสัดส่วนการลงทุนโดยตรงในไทยร้อยละ 42.21 รองลงมา คือ ฮองกง มีสัดส่วนการลงทุนโดยตรงในไทยร้อยละ 15.24 และสิงคโปร์ มีสัดส่วนการลงทุนโดยตรงในไทยร้อยละ 12.97 ตามลำดับ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562) และข้อมูลการลงทุนโดยตรงของญี่ปุ่นในประเทศต่างๆ ในช่วง พ.ศ. 2548 2561 – พบว่า ประเทศที่ได้รับการลงทุนจากญี่ปุ่นมากที่สุด คือ จีน รองลงมา ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย และเวียดนาม ตามลำดับ (Japan External Trade Organization, 2019)

นอกจากนี้ จากการสำรวจของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศของไทย พบว่า ภายใต้กลยุทธ์ China Plus One ซึ่งเกิดจากกรณีพิพาทระหว่างญี่ปุ่นและจีนเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2555 จนเกิดการประท้วงต่อต้านญี่ปุ่น ส่งผลให้บริษัทต่างๆ ของญี่ปุ่นซึ่งลงทุนหรือทำธุรกิจกับจีนพยายามลดสัดส่วนการลงทุนในจีน เนื่องจากความไม่มั่นใจในความมั่นคงของความสัมพันธ์ทางการเมือง ประกอบกับค่าจ้างเฉลี่ยต่อปีใน

ภาคการผลิตของประเทศจีนเพิ่มขึ้น (Statista Research Department, 2019) ส่งผลต่อต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ จากการสำรวจความเห็นของบริษัทญี่ปุ่นโดยหนังสือพิมพ์ Senken ของประเทศญี่ปุ่น พบว่า เวียดนามเป็นประเทศที่ญี่ปุ่นให้ความสนใจในการเข้าไปลงทุนมากเป็นอันดับ 1 รองลงมาได้แก่ อินโดนีเซียและไทย

ในการนี้จึงเป็นโอกาสสำคัญและเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาถึงสภาพทั่วไปของไทยและเวียดนาม และปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นภายใต้เงื่อนไข China Plus One ทั้งนี้ เพื่อได้รับทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการลงทุนโดยตรงของญี่ปุ่นระหว่างไทยและเวียดนาม ซึ่งจะประโยชน์ต่อภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบาย เพื่อส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่น และเพื่อรักษาการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นที่เคลื่อนย้ายจากจีนไปยังประเทศต่างๆ ในกลุ่มอาเซียน

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นฐานความรู้สำหรับใช้ในการศึกษาโดยมีประเด็นการค้นคว้าเป็นดังต่อไปนี้

ทฤษฎีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศอย่างสมบูรณ (Eclectic Paradigm) (John H. Dunning, 1981)

ทฤษฎีดังกล่าวเกิดจากการสังเคราะห์ทฤษฎีการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อขจัดปัญหาความซ้ำซ้อนและสามารถอธิบายสาเหตุของการลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศได้สมบูรณมากขึ้น ตามแนวคิดของ Dunning อธิบายว่า การที่องค์กรตัดสินใจทำการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือเงื่อนไข 3 ประการ ได้แก่ ความได้เปรียบในการเป็นเจ้าของสินทรัพย์พิเศษบางอย่าง ความได้เปรียบจากการทำให้เป็นประโยชน์แก่องค์กรด้วยตนเอง และความได้เปรียบที่เกิดจากแหล่งที่ตั้ง

แนวคิดแรงจูงใจในการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (John H. Dunning, 1993)

ปัจจัยหรือแรงจูงใจในการที่ประเทศหนึ่งเลือกลงทุนโดยตรงในประเทศอื่นๆ มีหลากหลายประการ ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของปัจจัยหรือแรงจูงใจในการลงทุนเป็น 4 ประเภท ได้แก่ เพื่อแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ (Resource-seeking) เพื่อแสวงหาตลาด (Market-seeking) เพื่อแสวงหาประสิทธิภาพ (Efficiency-seeking) และเพื่อแสวงหาความสามารถหรือสินทรัพย์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Asset or Capability-seeking)

แนวคิดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนระหว่างประเทศ (รัตนา สายคณิต และ พุทธกาล รัชธร, 2549)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนระหว่างประเทศ ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 ด้าน คือ ปัจจัยที่เกิดจากประเทศผู้ลงทุน ได้แก่ ปัจจัยด้านองค์กรธุรกิจ ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยทางด้านต้นทุน และปัจจัยด้านนโยบายของประเทศผู้ลงทุน เป็นต้น ปัจจัยที่อยู่ในประเทศผู้รับทุน ได้แก่ นโยบายของรัฐบาลของประเทศที่เข้าไปลงทุน ความรู้สึกชาตินิยมของคนในประเทศ การเข้าร่วมเป็นภาคีในการให้ความคุ้มครองทางกฎหมาย การเป็นแหล่งทรัพยากรและแหล่งแรงงาน และความมีเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เรืองรัตน เรืองรัมย์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และได้หวั่นในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากประเทศต่างๆ มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ การลงทุนโดยตรงจากประเทศที่ศึกษามีผลกระทบในทางบวกต่อการจ้างงาน การส่งออกและดุลการชำระเงิน โดยประเทศญี่ปุ่นมีผลต่อการจ้างงานและดุลการชำระเงินในเชิงบวกมากที่สุด แต่ประเทศไต้หวันมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีและการใช้ปัจจัยแรงงานเข้มข้นมากที่สุด

อภิญา ลอองเอก (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเชิงบวก ได้แก่ มูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราที่แท้จริง ระดับการเปิดประเทศ และระดับการพัฒนาการลงทุน ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเชิงลบ ได้แก่ ดัชนีค่าสัมประสิทธิ์ความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ

กนิษฐา ไทยศิริ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมเศรษฐกิจและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในอาเซียน เศรษฐกิจของอาเซียนมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2553 และปัจจัยต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนในกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง 4 ประเทศที่ศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเชิงบวก คือ ขนาดของตลาด ระดับของการเปิดประเทศ ระดับการเปิดเสรีทางการเงิน ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในเชิงลบ คือ ต้นทุนด้านแรงงาน และปัจจัยด้านคุณภาพของแรงงานไม่มีความสัมพันธ์หรือไม่มีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ

วชิราภรณ์ ภูเกตุ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศญี่ปุ่นในอุตสาหกรรมอุปกรณ์การขนส่ง: กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับอินโดนีเซีย ผลการศึกษาพบว่า สภาพทั่วไปของประเทศไทยมีระดับการเปิดประเทศ ประสิทธิภาพด้านโครงสร้างพื้นฐาน ผลผลิตของแรงงานมากกว่าอินโดนีเซีย รวมทั้งไทยและอินโดนีเซียมีการกำหนดนโยบายส่งเสริมภาคยานยนต์ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงของญี่ปุ่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงของไทยและอินโดนีเซีย และระดับของการเปิดเสรีในอุตสาหกรรมอุปกรณ์การขนส่งของไทยและอินโดนีเซีย มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นในอุตสาหกรรมอุปกรณ์การขนส่ง ขณะที่ค่าจ้างแรงงานที่แท้จริงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

Thu Thi Hoang (2005) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในประเทศเวียดนาม ผลการศึกษาพบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ อัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ระดับการเปิดประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และภาวะวิกฤตทางการเงินในเอเชียใน ปี ค.ศ. 1998 มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปและการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นในไทยและเวียดนาม
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นในไทยและเวียดนามภายใต้เงื่อนไข China

Plus One

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากหน่วยงานต่างๆ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย (Bank of Thailand) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ธนาคารแห่งประเทศไทย องค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศของญี่ปุ่น (JETRO) ธนาคารโลก (World Bank) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) องค์การการค้าและการพัฒนา (United Nation Conference on Trade and Development: UNCTAD) รวมทั้งเว็บไซต์ต่างๆ เป็นต้น

สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิแบบพาแนล (Panel Data) ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2560 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 31 ปี และใช้ 2 ประเทศผู้รับทุน คือ ไทยและเวียดนาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เชิงพรรณนาในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ภาพรวมทางเศรษฐกิจ ระดับการเปิดประเทศ นโยบายส่งเสริมการลงทุน โครงสร้างพื้นฐาน และการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นในไทยและเวียดนาม

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ได้แก่ การตรวจสอบข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้สมการถดถอยแบบพหุเชิงซ้อน (Multiple Regression) ที่มีตัวแปรหุ่นแทนตัวแปรเชิงคุณภาพของประเทศผู้รับทุน และตัวแปรปฏิสัมพันธ์ (Interaction Term) เพื่อศึกษาว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวส่งผลต่อการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นในไทยและเวียดนามหรือไม่ ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพาแนล (Panel Data) ด้วยวิธี Random Effects ทั้งนี้ สามารถเขียนสมการถดถอยแบบพหุเชิงซ้อน (Multiple Regression) ดังนี้

$$\ln JDI_{it} = \beta_0 + \beta_1 \ln JGDP_t + \beta_2 \ln GDP_{it} + \beta_3 \ln Wage_{it} + \beta_4 Exc_{it} + \beta_5 Fin_{it} + \theta_1 D_1 + \theta_2 D_1 * D_2 + \varepsilon$$

โดยกำหนดให้

JDI_{it} คือ เงินลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นในประเทศผู้รับทุน i ในปี t ซึ่งรวบรวมจากองค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศของญี่ปุ่น (JETRO)

$JGDP_t$ คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศญี่ปุ่นในปี t ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากธนาคารโลก (World Bank)

GDP_{it}	คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศผู้รับทุน i ในปี t ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากธนาคารโลก (World Bank)
$Wage_{it}$	คือ ค่าจ้างแรงงานของประเทศผู้รับทุน i ในปี t ในที่นี้ใช้มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศผู้รับทุนหารด้วยจำนวนแรงงานภายในประเทศ เป็นตัวแทนอัตราค่าจ้างแรงงาน ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากธนาคารโลก (World Bank)
Exc_{it}	คือ ดัชนีอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศผู้รับทุน i ในปี t ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากธนาคารโลก (World Bank)
Fin_{it}	คือ มูลค่าการกู้ยืมเงินของประเทศผู้รับทุน i ในปี t รวบรวมข้อมูลจากมูลค่าการกู้ยืมเงินสุทธิจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF)
D_1	คือ ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) แสดงการกำหนดใช้นโยบาย China Plus One โดยกำหนดให้ D_1 เท่ากับ 0 เมื่ออยู่ในช่วงก่อนการใช้นโยบาย China Plus One (ตั้งแต่ปี พ.ศ.2530 – 2555) D_1 เท่ากับ 1 เมื่ออยู่ในช่วงก่อนหลังการใช้นโยบาย China Plus One (ตั้งแต่ปี พ.ศ.2556 – 2560)
D_2	คือ ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) แสดงประเทศผู้รับการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นโดยกำหนดให้ D_2 เท่ากับ 1 คือ การลงทุนของญี่ปุ่นในเวียดนาม
D_2 เท่ากับ 0	คือ การลงทุนของญี่ปุ่นในไทย
$D_1 * D_2$	คือ ปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรหุ่นระหว่างกาหนดใช้นโยบาย China Plus One และประเทศผู้รับการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่น
i	คือ ประเทศผู้รับทุน (ประเทศไทยและเวียดนาม)
t	คือ จำนวนปี ซึ่งมีค่า 1-T โดย $t = 31$

สมมติฐานการวิจัย

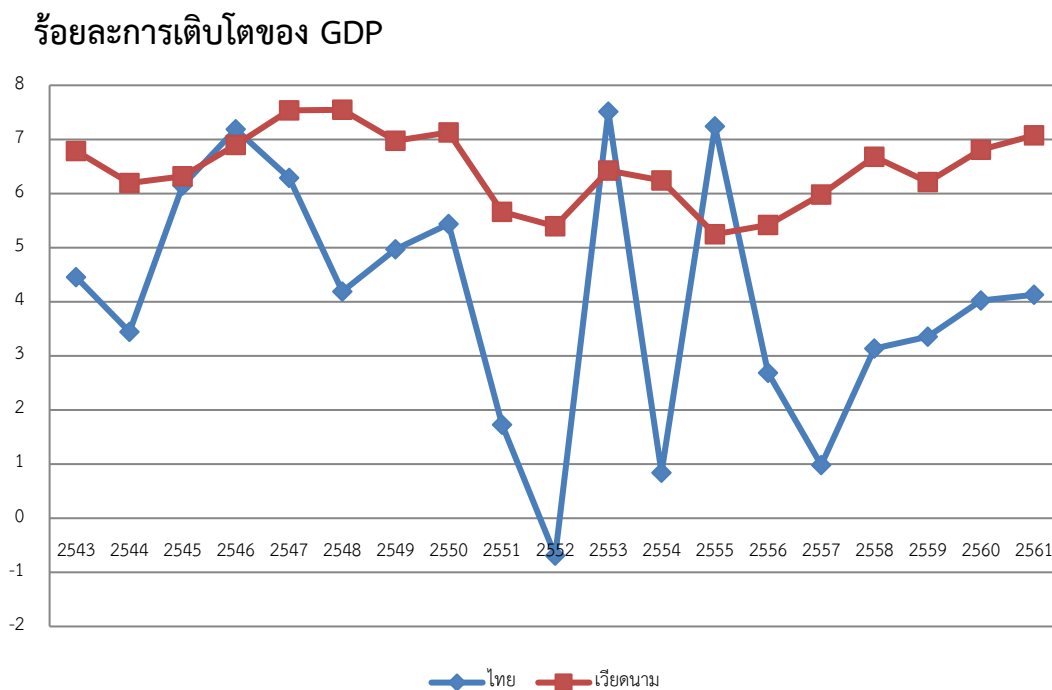
ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศญี่ปุ่น ($\ln GDP_t$) ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศผู้รับทุน ($\ln GDP_{it}$) ดัชนีอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศผู้รับทุน (Exc_{it}) และตัวแปรหุ่นแสดงช่วงก่อนและหลังการกำหนดนโยบาย China Plus One (D_1) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่น ($\ln DI_{it}$) ในทิศทางเดียวกัน

ค่าจ้างแรงงาน ($\ln Wage_{it}$) และมูลค่าการกู้ยืมเงินของประเทศผู้รับทุน (Fin_{it}) ของประเทศผู้รับทุน มีความสัมพันธ์กับมูลค่าเงินลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่น ($\ln DI_{it}$) ในทิศทางตรงข้าม

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากการศึกษาภาพรวมทางเศรษฐกิจของไทยและเวียดนาม โดยพิจารณา

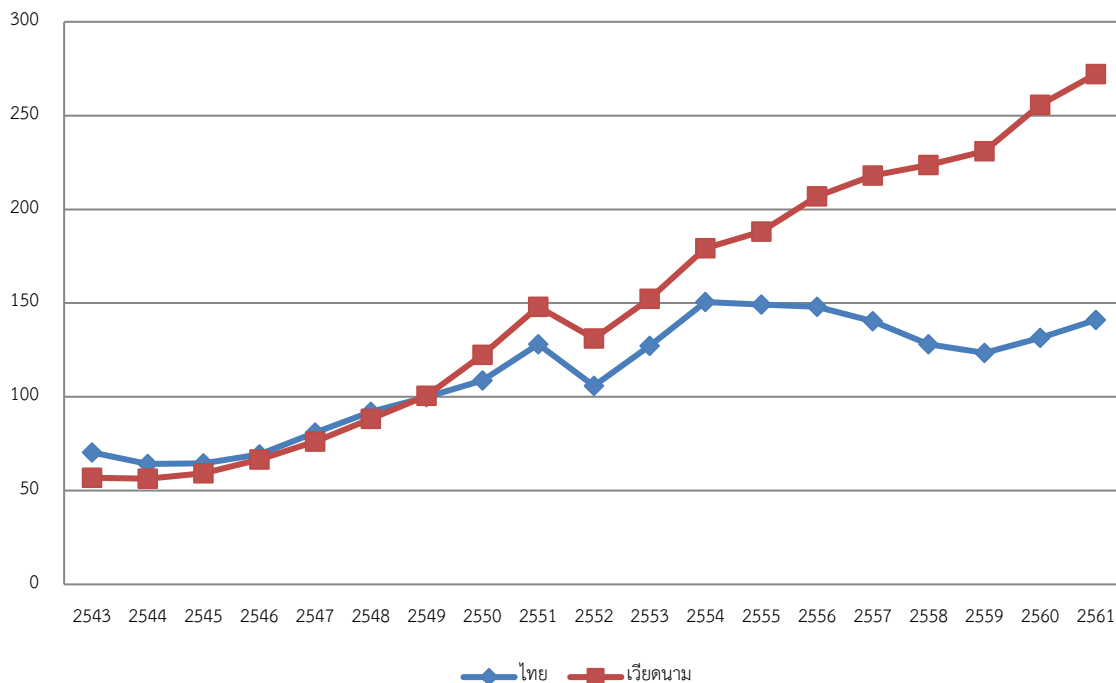
จากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทยและเวียดนามมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทยมีมูลค่าสูงกว่าเวียดนาม) ธนาคารโลก, (2563 อธิบายได้ว่า ตลาดของไทยมีขนาดใหญ่กว่าเวียดนาม แต่หากพิจารณาอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมของไทยและเวียดนาม (ภาพที่ 1) พบว่า เวียดนามมีอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงกว่า และมีความผันผวนต่ำกว่าไทย

ภาพที่ 1: ร้อยละการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทยและเวียดนาม ปี พ.ศ. 2543-2561
ที่มา: ธนาคารโลก (2563)

ระดับการเปิดประเทศของไทยและเวียดนามจะพิจารณาจากผลรวมของมูลค่าการนำเข้าและมูลค่าการส่งออกทั้งหมดต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (สัดส่วนมูลค่าการค้าของประเทศ) ซึ่งประเทศที่มีสัดส่วนของมูลค่าทางการค้าอยู่ในระดับสูง สะท้อนว่า เศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ มีการพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศในระดับสูง จากภาพที่ 2 พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2548 ไทยมีสัดส่วนมูลค่าการค้าที่สูงกว่าเวียดนาม จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2549 สัดส่วนมูลค่าการค้าของเวียดนามเพิ่มสูงขึ้นและมีมูลค่ามากกว่าไทยอย่างต่อเนื่อง

ร้อยละของการเปิดเสรีทางการค้า

ภาพที่ 2: การเปิดเสรีทางการค้าของไทยและเวียดนาม ปี พ.ศ. 2543-2561

ที่มา: ธนาคารโลก (2563)

ด้านนโยบายส่งเสริมการลงทุนของไทยและเวียดนาม มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน คือ สำนักงานส่งเสริมการลงทุนในไทย และกระทรวงวางแผนและการลงทุนของเวียดนาม โดยนโยบายส่งเสริมการลงทุนของไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2558-2564 ให้ความสำคัญกับโครงการประเภทใช้เทคโนโลยีสูง การวิจัย และการพัฒนาหรือการออกแบบ นอกจากนั้น นโยบายสำคัญที่จัดทำเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2561 เพื่อส่งเสริมการลงทุน คือ การประกาศใช้พระราชบัญญัติพื้นที่เขตส่งเสริมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 สำหรับเวียดนามไม่ได้มีการกำหนดอุตสาหกรรมที่เป็นเป้าหมายอย่างชัดเจนเหมือนไทย แต่ในเบื้องต้นได้แบ่งอุตสาหกรรมหลักที่ต้องการจัดทำนโยบายส่งเสริมการลงทุน ดังนั้น สิทธิประโยชน์ที่ได้จากการลงทุนในเวียดนามจะแบ่งได้ตามลักษณะของโครงการที่ทำการลงทุน

ด้านโครงสร้างพื้นฐานของไทยกับเวียดนามจะพิจารณาจากดัชนีประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ (ธนาคารโลก, 2563) พบว่า ไทยมีประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์สูงกว่าเวียดนาม สะท้อนว่า ไทยมีโครงสร้างพื้นฐานในด้านการขนส่งที่สามารถรองรับกระบวนการขนส่งและกระจายสินค้าได้มากกว่าเวียดนาม อีกทั้งไทยยังได้เปรียบในด้านของตำแหน่งที่ตั้ง เนื่องจากอยู่ใจกลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมีอาณาเขตของประเทศติดต่อกับหลายประเทศ ทั้งนี้ ไทยและเวียดนามยังคงต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในด้านต่างๆ เพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของการขนส่งภายในประเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นในไทยมีมูลค่าสูงกว่าเวียดนามอย่างต่อเนื่อง ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2561 ยกเว้นในช่วงปี พ.ศ. 2555 เนื่องจากไทยได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากการเกิดอุทกภัย ในปี พ.ศ. 2554 ส่งผลให้นักลงทุนจากต่างประเทศชะลอการเข้ามาทำการลงทุนเพิ่มในไทย สำหรับเวียดนามนั้นมีการขยายตัวของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เวียดนามได้รับการยอมรับว่าเป็นศูนย์กลางด้านการผลิตของภูมิภาค ซึ่งญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีการลงทุนมากเป็นอันดับหนึ่งในเวียดนาม นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2561 บริษัทมากกว่า 20 แห่งและรัฐบาลของญี่ปุ่นทำการร่วมมือกันในการเข้ามาลงทุนในเวียดนาม โดยโครงการการลงทุนที่สำคัญ คือ สร้างโครงการสมาร์ท ทาวน์ (Smart Town) เพื่อส่งเสริมการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในเวียดนาม ซึ่งคาดว่าโครงการดังกล่าวจะแล้วเสร็จ ในปี พ.ศ. 2566

สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 2 จากการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นต่อกันของตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) เพื่อตรวจสอบการเกิดปัญหาของตัวแปรอิสระที่อยู่ในแบบจำลอง (ตารางที่ 1) พบว่า ค่าจ้างแรงงานของประเทศผู้รับทุนและผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศผู้รับทุนมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้จึงเลือกตัดตัวแปรค่าจ้างแรงงานของประเทศผู้รับทุนออกจากแบบจำลอง เนื่องจากตัวแปรดังกล่าวถูกคำนวณมาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศผู้รับทุน

ตารางที่ 1: ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ

Correlation	$\ln GDP_t$	$\ln GDP_{it}$	$\ln Wage_{it}$	Exc_{it}	Fin_{it}
$\ln GDP_t$	1.0000				
$\ln GDP_{it}$	0.5084	1.0000			
$\ln Wage_{it}$	0.4973	0.9622	1.0000		
Exc_{it}	0.2838	-0.2846	-0.3644	1.0000	
Fin_{it}	0.3822	0.7756	0.8495	-0.5757	1.0000

ที่มา: จากการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ตารางที่ 2: ผลการประมวลผลด้วยวิธี Random Effect Model ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นในไทยและเวียดนาม โดยใช้ข้อมูลแบบพาแนล (Panel Data)

ตัวแปรอิสระ	Coefficient	Probability
constant	3.340838	0.872
$\ln GDP_t$	-0.4292077	0.571
$\ln GDP_{it}$	1.119652	0.000*
Exc_{it}	0.0190633	0.027**
Fin_{it}	0.0360068	0.019**

ตารางที่ 2: ผลการประมวลผลด้วยวิธี Random Effect Model ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุน โดยตรงจากญี่ปุ่นในไทยและเวียดนาม โดยใช้ข้อมูลแบบพาแนล (Panel Data) (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	Coefficient	Probability
D1	0.1676291	0.780
D1*D2	-0.7246784	0.404
R-squared:	with in : 0.7196	
	between : 1.0000	
	overall : 0.8201	
Wald chi2 (6)	: 250.78	
Prob(chi2)	: 0.0000	
จำนวนตัวอย่าง	: 62	

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลผลิตมวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศผู้รับทุน ($\ln GDP_{it}$) ดัชนีอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศผู้รับทุน (Exc_{it}) และมูลค่าการกู้ยืมเงินของประเทศผู้รับทุน (Fin_{it}) มีนัยสำคัญทางสถิติกับการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นในไทยและเวียดนาม ($\ln JDI_{it}$) ซึ่งสามารถอธิบาย ได้ดังนี้

ผลผลิตมวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศผู้รับทุน ($\ln GDP_{it}$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นในไทยและเวียดนาม ($\ln JDI_{it}$) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับแนวคิดแรงจูงใจในการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศด้านการแสวงหาตลาด ในต่างประเทศผู้รับทุนเป็นฐานเพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาดเดิมหรือเพื่อเป็นตลาดใหม่ให้กับสินค้าหรือบริการของประเทศผู้ลงทุน ดังนั้น หากผลผลิตมวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศผู้รับทุนเพิ่มขึ้น สะท้อนว่า ตลาดของประเทศผู้รับทุนที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ส่งผลต่อการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นที่เพิ่มขึ้น

ดัชนีอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศผู้รับทุน (Exc_{it}) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นในไทยและเวียดนาม ($\ln JDI_{it}$) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนของประเทศผู้รับทุนอ่อนตัวเมื่อเทียบกับสกุลเงินของประเทศผู้ลงทุน ส่งผลให้การลงทุนโดยตรงจากประเทศผู้ลงทุนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังนั้น เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนของไทยและเวียดนามเพิ่มขึ้น ส่งผลให้การลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของเรื่องรัตน อภิญา Thu Thi Hoang ที่ระบุว่า อัตราแลกเปลี่ยนของประเทศผู้รับทุนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับประเทศผู้ลงทุน

มูลค่าการกู้ยืมเงินของประเทศผู้รับทุน (Fin_{it}) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นในไทยและเวียดนาม ($\ln JDI_{it}$) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนั้น เมื่อประเทศผู้รับทุนมีการกู้ยืม

เงินเพิ่มขึ้น อาจสะท้อนว่า ประเทศผู้รับทุนอยู่ในช่วงขาดแคลนเงินลงทุนภายในประเทศ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนอาจจัดทำนโยบายส่งเสริมการลงทุนเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนระหว่างประเทศ ด้านนโยบายของรัฐบาลของประเทศผู้รับทุน

นอกจากนี้ จากผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) แสดงการกำหนดใช้นโยบาย China Plus One (D_1) ซึ่งเป็นตัวแปรที่เป็นประเด็นสำคัญของการศึกษาในครั้งนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นในไทยและเวียดนาม ($\ln JDI_{it}$) เนื่องจากนโยบาย China Plus One เริ่มมีการประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2556 ซึ่งในเชิงพื้นฐานของการลงทุนโดยตรงกระบวนการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่น ญี่ปุ่นต้องใช้เวลาในการวิเคราะห์ประเทศที่จะเข้าไปทำการลงทุนเพื่อทดแทนการลงทุนโดยตรงในจีน ดังนั้น ในช่วงแรกของการประกาศใช้นโยบาย ญี่ปุ่นอาจยังไม่เพิ่มการลงทุนอย่างมีนัยสำคัญในไทยและเวียดนาม

สรุป

ผลการสรุปข้อมูลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศญี่ปุ่นภายใต้เงื่อนไข China Plus One: การเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับเวียดนาม” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ด้านขนาดของตลาดโดยพิจารณาจากมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศของไทยและเวียดนาม พบว่า ไทยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงกว่าเวียดนาม สะท้อนได้ว่า ไทยมีขนาดของตลาดที่ใหญ่กว่าเวียดนาม แต่เมื่อพิจารณาในด้านอัตราการเติบโต พบว่า เวียดนามมีอัตราการเติบโตที่มีเสถียรภาพมากกว่าไทย ด้านการพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศ พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2548 ไทยมีการพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศสูงกว่าเวียดนาม จนกระทั่ง ปี พ.ศ. 2549 เวียดนามมีการพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศสูงกว่าไทยอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ไทยและเวียดนามมีการจัดทำนโยบายส่งเสริมการลงทุน โดยนโยบายของไทยให้ความสำคัญกับโครงการที่ใช้เทคโนโลยีสูง การวิจัยและพัฒนาหรือการออกแบบ สำหรับเวียดนามไม่ได้มีการกำหนดอุตสาหกรรมที่เป็นเป้าหมาย แต่มีการแบ่งประเภทอุตสาหกรรมหลักที่ต้องจัดทำนโยบายส่งเสริมการลงทุน

ด้านการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศผู้รับทุน ($\ln GDP_{it}$) ดัชนีอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศผู้รับทุน (Exc_{it}) และมูลค่าการกู้ยืมเงินของประเทศผู้รับทุน (Fin_{it}) มีนัยสำคัญทางสถิติกับการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นในไทยและเวียดนาม ($\ln JDI_{it}$) ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99, 95 และ 95 ตามลำดับ ในทางกลับกันผลิตภัณฑ์มวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศญี่ปุ่น ($\ln JGDP_t$) และตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) แสดงการกำหนดใช้นโยบาย China Plus One (D_1) จากการศึกษา พบว่า ตัวแปรดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นในไทยและเวียดนาม ($\ln JDI_{it}$)

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาค้นคว้านี้ทำการศึกษาในการลงทุนโดยตรงจากประเทศญี่ปุ่นในไทยและเวียดนามโดยใช้แบบจำลองร่วมกัน ซึ่งไทยและเวียดนามยังคงมีความแตกต่างกันในหลายด้านในช่วงเวลาเดียวกัน เช่น ผลผลิตมวลรวมที่แท้จริงภายในประเทศ และอัตราแลกเปลี่ยน ดังนั้น ผู้สนใจศึกษาในครั้งถัดไปอาจทำการศึกษาการศึกษาโดยการแยกแบบจำลองของทั้ง 2 ประเทศ โดยใช้ข้อมูลแบบอนุกรมเวลา (Time series Data)

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา ไทยศิริ. (2556). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562). *เงินลงทุนโดยตรงจากต่างชาติจำแนกตามประเทศ*. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2562, จาก <http://www.bot.or.th>
- รัตนา สายคณิต และ พุทธกาล รัชธร. (2549). *เศรษฐศาสตร์การจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรืองรัตนา เรืองรัมย์. (2550). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการลงทุนโดยตรงจากประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และได้หวั่นในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วชิราภรณ์ ภูเกตุ. (2557). *ปัจจัยกำหนดการลงทุนโดยตรงจากประเทศญี่ปุ่นในอุตสาหกรรมอุปกรณ์การขนส่ง: กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับอินโดนีเซีย*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศูนย์วิจัยธนาคารกสิกรไทย. (2562). *AEC Plus*. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2562, จาก www.kasikomresearch.com/TH/analysis/kecon/economy/Pages/index.aspx?c=356
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2560). *แนวโน้มการลงทุนญี่ปุ่นในไทย*. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2562, จาก www.metalex.co.th/RXTH/RXTH_Metalex_v/2images/presentation/dr_bongot_japnaese_management.pdf
- สำนักงานส่งเสริมการค้า ฅ นครโอซากา. (2558). *สถานะการเป็นประเทศ china plus one ในสายตาบริษัทญี่ปุ่นในอุตสาหกรรมสิ่งทอ*. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2562, จาก www.ditp.go.th/ditp_pdf.php?filename=contents_attach/91878/91878.pdf
- อภิญา ละอองเอก. (2554). *ปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีผลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- Mizuho Research Institute. (2017). *Mizuho Economic Outlook and Analysis: Trend in Japan's Foreign Direct Investment (FDI) Toward Asia*. Retrieved June 15, 2019, from www.mizuho.co.jp/publication/research/pdf/eo/MEA171221.pdf
- Statista Research Department. (2019). *Average Annual Salary of an Employee in China*. Retrieved June 10, 2019, from <https://www.statista.com/statistics/278349/average-annual-salary-of-an-employee-in-china/>
- Thu Thi Hoang, (2005). *Determinants of Foreign Direct Investment and its Effect on Trade and Economic Growth in Vietnam*. Doctor of Philosophy Program in Economics, Chulalongkorn University.

ปัจจัยที่มีผลต่อการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2547 ถึง พ.ศ.2561
FACTORS AFFECTING THE PROFITABILITY OF THE THAI COMMERCIAL BANKS FORM 2004 TO
2018

นพสิทธิ์ สุทธิไรรพรณ¹ และเรวัต ธรรมมาภิรมย์²
Noppasit Suituraiphan¹ and Rewat Thamma-Apiroam²

¹คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹Faculty of Economics, Kasetsart University

²คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²Faculty of Economics, Kasetsart University

*Corresponding author, E-mail: noppasit.2537@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2547 ถึง พ.ศ.2561 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาดูผลกำไรของธนาคารที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อปัจจัยต่าง ๆ ของธนาคารเปลี่ยนแปลง จึงทำการศึกษาตัวแปรปัจจัยภายในและตัวแปรปัจจัยภายนอก ได้แก่ อัตราส่วนรายได้ค่าธรรมเนียมและบริการต่อรายได้รวม อัตราส่วนรายได้จากการปริวรรตต่อรายได้รวม อัตราผลตอบแทนต่อเงินฝากและเงินกู้ยืม อัตราส่วนหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ อัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา อัตราส่วนดอกเบี้ยและส่วนลดต่อสินเชื่อ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อัตราการว่างงานรวมในประเทศ ผลต่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้รายใหญ่ขึ้นดีและอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน อัตราการว่างงานรวมในประเทศ ของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยรวบรวมข้อมูลงบการเงินแต่ละธนาคารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิมาคำนวณอัตราส่วนทางการเงินสำหรับปัจจัยภายใน และรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิสำหรับปัจจัยภายนอก มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยประยุกต์ใช้แบบจำลอง Cointegration ในการพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม รวมถึงทำการทดสอบ Granger Causality Tests เพื่อดูว่าตัวแปรใดเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของอีกตัวแปรหนึ่ง ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม

ผลการศึกษาพบว่า

1. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) พบว่าปัจจัยทั้ง 10 ตัวแปรที่ทำการศึกษาไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงกำไรสุทธิ
2. ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) พบว่า อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม และอัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา ที่เป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลงต่อกำไรสุทธิ
3. ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) พบว่า อัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลงต่อกำไรสุทธิ

4. ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) พบว่า อัตราส่วนสินเชื่อบริการต่อสินทรัพย์รวม และอัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา เป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลงกำไรสุทธิ

5. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลงกำไรสุทธิ

6. ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) พบว่า อัตราเงินเฟ้อ เป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลงกำไรสุทธิ

7. ธนาคารซีไอเอ็มบี จำกัด (มหาชน) พบว่า อัตราส่วนรายได้ค่าธรรมเนียมต่อรายได้รวม อัตราส่วนสินเชื่อบริการต่อสินทรัพย์รวม และอัตราเงินเฟ้อ เป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลงกำไรสุทธิ

8. ธนาคารเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน) พบว่า อัตราส่วนรายได้ค่าธรรมเนียมต่อรายได้รวม เป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลงกำไรสุทธิ

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีผลต่อการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2547 ถึง พ.ศ.2561

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the bank profits that change when the various factors of the bank change. Therefore, the study of both internal and external factors, which are the ratio of fee and service income to total revenue, Exchange income ratio to total income, Rate of return to deposits, Loans bad debt and doubtful debt to loans ratio, Ratio of total revenue to number of branches, Interest and discount to credit ratio, Gross domestic product, Total unemployment rate in the country, The difference between the interest rates of large major loans and -3month fixed deposit rates, Total unemployment rate in the country of Thai commercial banks. By using the method of consolidating financial statements of each bank from secondary sources to calculate financial ratios for internal factors. And include data from secondary sources for external factors to analyze statistically by applying the model Cointegration. In considering relationships of initial variables and dependent variables. Including testing the Granger Causality Tests to see which variables are causing the change in another variable between the initial variable and the dependent variable.

The findings were as followed:

1. Bangkok Bank Public Company Limited found that all 10 variables studied did not affect the change in net profit.

2. Kasikorn Bank Public Company Limited found that the loan to total assets ratio and the ratio of total revenue to number of branches that causes changes to net income.

3. Krung Thai Bank Public Company Limited found that the total revenue to number of branches and Gross Domestic Product Causes change to net profit.

4. Siam Commercial Bank Public Company Limited found that the loan to total assets ratio and the ratio of total revenue to number of branches causes change to net profit.

5. Bank of Ayudhya Public Company Limited found that Gross Domestic Product that causes the change in net profit.

6. TMB Bank Public Company Limited found that inflation causes change to net profit.

7. CIMB Bank Public Company Limited found that Fee-to-Income Ratio Loan to total assets ratio and inflation causes change in net profit.

8. Kiatnakin Bank Public Company Limited found that Fee-to-Income Ratio causes change in net profit.

Keywords: Factors Affecting the Profitability of the Thai Commercial Banks from 2004 to 2018

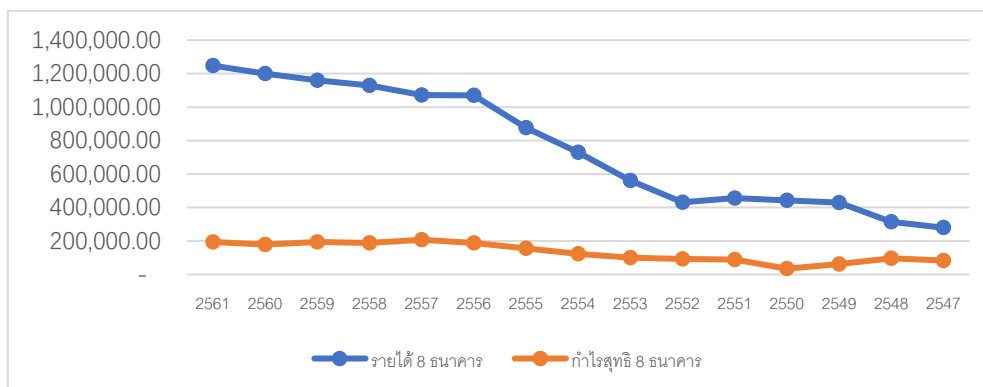
บทนำ

ธนาคารพาณิชย์ ถือเป็นสถาบันทางการเงินที่มีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากเป็นแหล่งระดมเงินทุนจากภายในประเทศและภายนอกประเทศ เพื่อนำมาลงทุนในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ โดยจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางทางการเงิน ธนาคารพาณิชย์จะทำหน้าที่เป็นผู้ระดมเงินทุนและจัดสรรไปยังหน่วยผลิตต่าง ๆ ในรูปของสินเชื่อแก่ภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ธนาคารพาณิชย์เป็นธุรกิจรูปแบบหนึ่งที่มุ่งแสวงหากำไรสูงสุดเหมือนธุรกิจอื่น ๆ แม้ว่าธุรกิจธนาคารพาณิชย์จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพทางสังคม แม้ต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดก็ตาม ผลกำไรยังเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญของการลงทุนของธนาคาร หากปราศจากผลตอบแทนต่อเงินทุนที่ยุติธรรมแล้วก็จะไม่มีแรงจูงใจในการลงทุน ดังนั้นธนาคารจึงต้องแสวงหาแนวทางในการถือครองสินทรัพย์และหนี้สินเพื่อจะได้มาซึ่งสัดส่วนที่เหมาะสมที่สุด (วเรศ อุปาทิก, 2544: 134)

จากอดีตจนถึงปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ต้องเผชิญกับปัจจัยด้านต่าง ๆ ทั้งการเปลี่ยนแปลงจากภายในตัวองค์กร เช่น การเปลี่ยนนโยบายของผู้บริหาร และจากสภาวะแวดล้อมภายนอกองค์กร เช่น การที่ประเทศไทยมีการใช้ Big Data และมีการเปลี่ยนจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจมาเป็นภายใต้โมเดล Thailand 4.0 ทำให้หลายธุรกิจเริ่มมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อมากขึ้น เช่น เครื่อง ฝาก-ถอน เงินอัตโนมัติ และ Internet banking จากผลการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นส่งผลทำให้รายได้ และกำไรสุทธิของธนาคารพาณิชย์มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของรายได้และกำไรสุทธิของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 8

ตั้งแต่ปีพ.ศ.2547จนถึงปีพ.ศ.2561พบว่ารายได้กับกำไรสุทธิไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกันมากนัก ดังนั้นจึงอนุมานได้ว่านอกจากรายได้ที่มีผลต่อกำไรสุทธิของธนาคารแล้วยังมีปัจจัยตัวอื่นที่มีผลต่อกำไรสุทธิธนาคาร

ภาพที่ 1: แสดงรายได้และกำไรสุทธิ ของธนาคารพาณิชย์ของไทย 8 ธนาคาร

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2562: รายงานข้อมูลประจำปี (ออนไลน์)

เพื่อให้ธนาคารสามารถวางแผนในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงควรมีการศึกษาถึงปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจเพื่อให้สามารถปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ทบทวนวรรณกรรม

วุฒิกร บำเพ็ญนรกิจ (2538) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยแบ่งกลุ่มธนาคารพาณิชย์ออกเป็น 3 ขนาดตามสินทรัพย์เพื่อเปรียบเทียบว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ ตัวแปรที่ศึกษา อัตรากำไรสุทธิต่อสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ (PROEA), ค่าเผื่อหนี้สงสัยสูญต่อเงินให้สินเชื่อ (BDLOAN) เงินกู้ยืมต่อเงินให้สินเชื่อ (BOLOAN) เงินกองทุน และส่วนของผู้ถือหุ้นต่อเงินให้สินเชื่อ (EQLOAN) เงินให้สินเชื่อต่อสินทรัพย์ก่อให้เกิดรายได้ (RATIO) เงินทุนในหลักทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ (RATON) ส่วนแบ่งตลาดสินเชื่อ (MKS) รายได้ค่าธรรมเนียมและบริการต่อรายได้รวม (FBI) รายได้ปริวรรตเงินตรา (GFEL) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อรายได้รวม (OEI) และส่วนต่างอัตราดอกเบี้ย (SP) โดยการวิเคราะห์แบบสมการถดถอยเชิงซ้อนประมาณค่ากำลังสองน้อยที่สุด และข้อมูลแบบทฤษฎีภูมิของธนาคารไทย 15 ธนาคาร ช่วงเวลาในการศึกษาปี พ.ศ. 2536 – 2527 ผลที่ได้จากการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 3 กลุ่ม คือ อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อรายได้ทั้งหมด (OEI), อัตราส่วนเงินกองทุนต่อเงินให้สินเชื่อ (EQLOAN), อัตราส่วนเงินลงทุนในหลักทรัพย์ต่อเงินสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ (RATIO)

สุขมา ตันทสันตีสกุล (2547) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยกำหนดกำไรของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ตัวแปรที่ศึกษา อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (FIX3M) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี

(MLR) มูลค่าการซื้อขายและขายเงินตราต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์ (SFX) และเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ (TCD) วิธีการศึกษา วิธีการประมาณค่าในรูปแบบสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Model) ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ระหว่างปีพ.ศ. 2536-2545 ผลที่ได้จากการศึกษา ปัจจัยที่กำหนดกำไรของธนาคารที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันได้แก่มูลค่าการซื้อขายและขายเงินตราต่างประเทศของธนาคาร (SFX) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเป็นสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี (MLR) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยที่กำหนดกำไรของธนาคาร ที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (FIX3M) และเงินให้สินเชื่อของธนาคาร (TCD) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เงินให้สินเชื่อของธนาคาร (TCD) มีความสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจเนื่องมาจากผลของวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้เมื่อขยายสินเชื่อเพิ่มขึ้นทำให้หนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) เพิ่มขึ้น และกำไรของธนาคารลดลง

จิณห์วรา เชื้อเมืองพาน (2552) ทำการศึกษาเรื่อง ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย ตัวแปรที่ศึกษา ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยรับและจ่าย (SP) อัตราส่วนรายได้ค่าธรรมเนียมและบริการต่อรายได้รวม (FEE) อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อรายได้รวม (OE) อัตราส่วนหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ (BD) วิธีการศึกษา วิธีการประมาณค่าในรูปแบบสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Model) ผลการศึกษาพบว่า ส่วนต่างอัตราดอกเบี้ยรับและจ่าย อัตราส่วนหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ทุกกลุ่มธนาคารในทิศทางที่ตรงกับสมมุติฐานอัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อรายได้รวมมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ทุกกลุ่มในทิศทางตรงข้าม ยกเว้นกลุ่มธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ ส่วนอัตราส่วนค่าธรรมเนียมและบริการรายได้รวม มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ทุกกลุ่มในทิศทางเดียวกัน ยกเว้นกลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยจะทำการศึกษาจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ เพื่อดูผลกระทบจากสถานะเศรษฐกิจของประเทศที่มีผลต่อธนาคารพาณิชย์แต่ละธนาคาร และปัจจัยภายใน ได้แก่ อัตราส่วนทางการเงินของแต่ละธนาคาร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ธนาคารพาณิชย์ไทยที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ไทย จำนวน 8 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารซีไอเอ็มบี ไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 – 2561

1. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

1.1 ตัวแปรตาม มีดังนี้

1.1.1 กำไรสุทธิของธนาคารพาณิชย์

1.2 ตัวแปรอิสระ มีดังนี้

1.2.1 อัตราส่วนรายได้ค่าธรรมเนียมและบริการต่อรายได้รวม

1.2.2 อัตราส่วนรายได้จากการปริวรรตต่อรายได้รวม

1.2.3 อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อรายได้รวม

1.2.4 อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม

1.2.5 อัตราส่วนหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ

1.2.6 อัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา

1.2.7 ผลิตรถยนต์มวลรวมในประเทศ

1.2.8 อัตราการว่างงานรวมในประเทศ

1.2.9 อัตราเงินเฟ้อในประเทศ

1.2.10 ผลต่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้รายใหญ่ขึ้นดีและอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ การทดสอบ Unit Root นั้นเป็นการตรวจสอบข้อมูลอนุกรมเวลาว่าข้อมูลมีความนิ่งหรือไม่ จากนั้นจึงนำข้อมูลไปทดสอบ Cointegration ว่าข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series) ตั้งแต่ 2 ชุดที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงเคลื่อนไหวไปพร้อม ๆ โดยใช้วิธีการคำนวณ Ordinary Least Squares (OLS) หลังจากทดสอบ Cointegration ว่ามีความสัมพันธ์กันจะนำไปทดสอบ การทดสอบ Granger Causality Testing ว่าตัวแปรต้นเป็นสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อตัวแปรตามหรือไม่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนาในลักษณะการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) แล้วนำไปคำนวณอัตราส่วนทางการเงินของแต่ละธนาคาร และข้อมูลดัชนีชี้วัดเศรษฐกิจจากเว็บไซต์ธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลของแต่ละตัวแปร

สรุปผลการวิจัย

ผลการสรุปข้อมูลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2547 ถึง พ.ศ.2561 โดยทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกกับการทำกำไร ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ธนาคารกรุงเทพ (BBL) พบว่า อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อเดือน (OEI) อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม (LA) อัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา (RB) อัตราการว่างงานรวมในประเทศ (UER) อัตราเงินเฟ้อในประเทศ (IR) ผลต่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้รายใหญ่ขึ้นดีและอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (IS) มีความสัมพันธ์ (Cointegration) กับกำไรสุทธิของธนาคารพาณิชย์ (PF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติไม่เกิน 0.1 แต่ภายหลังการทดสอบความเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง (Granger Causality Tests) กลับพบว่าไม่มีตัวแปรใดเลยที่เป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลงต่อกำไรสุทธิของธนาคารกรุงเทพ (PF) ดังนั้นหากธนาคารกรุงเทพ จะวางแผนในการบริหารควรเน้นการวางแผนการตลาด หรือการกำหนดมาตรฐานการให้บริการ เป็นหลัก เพราะจากผลการศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกไม่พบปัจจัยใดที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจเกิดจากการที่ธนาคารกรุงเทพเป็นธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่และมีการบริหารจัดการองค์กรได้ดีมีประสิทธิภาพ จึงควรเน้นกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อเพิ่มส่วนแบ่งทางการให้เพิ่มมากขึ้น ถึงจะทำให้รายได้และกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น

2. ธนาคารกสิกรไทย (KBANK) พบว่า อัตราส่วนรายได้จากการปริวรรตต่อรายได้รวม (GFEI) อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อรายได้รวม (OEI) อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม (LA) อัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา (RB) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) อัตราการว่างงานรวมในประเทศ (UER) อัตราเงินเฟ้อในประเทศ (IR) ผลต่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้รายใหญ่ขึ้นดีและอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (IS) มีความสัมพันธ์ (Cointegration) กับกำไรสุทธิ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ภายหลังทดสอบความเป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลง (Granger Causality Tests) พบว่า อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม (LA) และอัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา (RB) ที่เป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลงต่อกำไรสุทธิของธนาคาร ดังนั้นหากธนาคารกสิกรไทย จะวางแผนในการบริหารกิจการควรเน้นการวางแผนที่การเพิ่มปริมาณการปล่อยสินเชื่อเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่า อัตราส่วนรายได้ค่าธรรมเนียมต่อรายได้รวม และอัตราส่วนรายได้จากการปริวรรตต่อรายได้รวม ไม่ส่งผลต่อกำไรสุทธิ แต่อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์กับมีผลต่อกำไรสุทธิ จึงทำให้ในทางวางแผนในการบริหารกิจการของธนาคารกสิกรไทยควรที่จะเน้นปริมาณการปล่อยสินเชื่อเป็นหลัก และควรวางแผนการบริหารจำนวนสาขาให้มีจำนวนที่เหมาะสมแก่การให้บริการ หรือปรับปรุงการทำงานแต่ละสาขาให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้สาขาสามารถสร้างรายได้และกำไรให้กับธนาคารเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่าอัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขามีผลต่อกำไรสุทธิ จึงส่งผลทำให้แนวทางหลักของธนาคารกสิกรควรเพิ่มปริมาณการปล่อยสินเชื่อ และควรวางแผนการบริหารจำนวนสาขาให้มีประสิทธิภาพ

3. ธนาคารกรุงไทย (KTB) พบว่า อัตราส่วนรายได้ค่าธรรมเนียมต่อรายได้รวม (FEE) อัตราส่วนรายได้จากการปริวรรตต่อรายได้รวม (GFEI) อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อเดือน (OEI) อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม (LA) อัตราส่วนหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ (BD) อัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา (RB) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) อัตราการว่างงานรวมในประเทศ (UER) อัตราเงินเฟ้อในประเทศ (IR) ผลต่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้รายใหญ่ขึ้นดีและอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (IS) มีความสัมพันธ์ (Cointegration) กับกำไรสุทธิ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 การทดสอบความเป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลง (Granger Causality Tests) พบว่ามีเพียง อัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา (RB) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลงต่อกำไรสุทธิของธนาคารกรุงเทพ (PF) ดังนั้นหากธนาคารทำการ วางแผนในการบริหารกิจการควรวางแผนการบริหารจำนวนสาขาให้มีจำนวนที่เหมาะสมแก่การให้บริการ หรือปรับปรุงการทำงานแต่ละสาขาให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้สาขาสามารถสร้างรายได้และกำไรให้กับธนาคารเพิ่มขึ้น และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศก็มีผลต่อกำไรเช่นกัน แสดงให้เห็นว่ากำไรของธนาคารกรุงไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานะเศรษฐกิจของประเทศ ตามทฤษฎีเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสูงขึ้นแสดงว่าสถานะเศรษฐกิจของประเทศกำลังขยายตัว ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวธนาคารอาจวางแผนในเชิงรุกเพื่อเพิ่มส่วนรายได้และกำไรสุทธิให้เพิ่มมากขึ้น แต่หากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง แสดงว่าสถานะเศรษฐกิจของประเทศกำลังหดตัว ช่วงเวลาดังกล่าวลูกหนี้ของธนาคารหลายรายอาจขาดสภาพคล่องจนไม่สามารถจ่ายชำระหนี้ให้กับธนาคารได้ ดังนั้นช่วงเวลาดังกล่าวธนาคารอาจเพิ่มความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อให้กับลูกค้า เพื่อลดการเกิดภาวะหนี้มีปัญหา

4. ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB) พบว่า อัตราส่วนรายได้ค่าธรรมเนียมต่อรายได้รวม (FEE) อัตราส่วนรายได้ปริวรรตต่อรายได้รวม (GFEI) อัตราส่วนค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อรายได้ (OEI) อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม (LA) อัตราส่วนหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ (BD) อัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา (RB) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) อัตราการว่างงานรวมในประเทศ (UER) อัตราเงินเฟ้อในประเทศ (IR) ผลต่างดอกเบี้ยเงินกู้รายใหญ่ขึ้นดีและดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (IS) มีความสัมพันธ์ (Cointegration) กับกำไรสุทธิ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 การทดสอบความเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง (Granger Causality Tests) พบว่า อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม (LA) อัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา (RB) ที่เป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลงต่อกำไรสุทธิ ดังนั้นหากธนาคารไทยพาณิชย์วางแผนในการบริหารกิจการควรเน้นการเพิ่มปริมาณการปล่อยสินเชื่อเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่า อัตราส่วนรายได้ค่าธรรมเนียมต่อรายได้รวม และอัตราส่วนรายได้จากการปริวรรตต่อรายได้รวม ไม่ส่งผลต่อกำไรสุทธิ แต่อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์กับมีผลต่อกำไรของธนาคาร และควรวางแผนการบริหารจำนวนสาขาให้มีจำนวนที่เหมาะสมแก่การให้บริการ หรือปรับปรุงการทำงานแต่ละสาขาให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้สาขาสามารถสร้างรายได้และกำไรให้กับธนาคารเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่าอัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขามีผลต่อกำไรสุทธิ จึงส่งผลทำให้แนวทางหลักของธนาคารคือการที่เพิ่มปริมาณการปล่อยสินเชื่อ และควรวางแผนการบริหารจำนวนสาขาให้มีประสิทธิภาพ

5. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (BAY) พบว่า อัตราส่วนรายได้ค่าธรรมเนียมต่อรายได้รวม (FEE) อัตราส่วนรายได้ปิวรรตต่อรายได้รวม (GFEI) อัตราส่วนค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อรายได้ (OEI) อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม (LA) อัตราส่วนหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ (BD) อัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา (RB) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) อัตราการว่างงานในประเทศ (UER) อัตราเงินเฟ้อในประเทศ (IR) ผลต่างดอกเบี้ยเงินกู้รายใหญ่ขั้นต้นและดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (IS) มีความสัมพันธ์ (Cointegration) กับกำไรสุทธิ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 การทดสอบความเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง (Granger Causality Tests) พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ที่เป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลงกำไรสุทธิ เนื่องจากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศมีผลต่อกำไรของธนาคาร โดยตามทฤษฎีเมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสูงขึ้นแสดงว่าสถานะเศรษฐกิจกำลังขยายตัว ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวควรวางแผนในเชิงรุกเพื่อเพิ่มส่วนรายได้และกำไรสุทธิให้เพิ่มขึ้น แต่หากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง แสดงว่าสถานะเศรษฐกิจกำลังหดตัว ช่วงเวลาดังกล่าวลูกหนี้ของธนาคารหลายรายอาจประสบปัญหาจนไม่สามารถจ่ายชำระหนี้ได้ ดังนั้นช่วงเวลาดังกล่าวธนาคารอาจเพิ่มความเข้มงวดในการปล่อยสินเชื่อให้กับลูกค้า เพื่อลดการเกิดภาวะหนี้มีปัญหา

6. ธนาคารทหารไทย (TMB) พบว่า อัตราส่วนรายได้ค่าธรรมเนียมต่อรายได้รวม (FEE) อัตราส่วนรายได้ปิวรรตต่อรายได้รวม (GFEI) อัตราส่วนค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อรายได้ (OEI) อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม (LA) อัตราส่วนหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ (BD) อัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา (RB) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) อัตราการว่างงานรวมในประเทศ (UER) อัตราเงินเฟ้อในประเทศ (IR) ผลต่างดอกเบี้ยเงินกู้รายใหญ่ขั้นต้นและดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (IS) มีความสัมพันธ์ (Cointegration) กับกำไรสุทธิ (PF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 การทดสอบความเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง (Granger Causality Tests) พบว่า อัตราเงินเฟ้อ (IR) ที่เป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลงต่อกำไรสุทธิ เนื่องด้วยอัตราเงินเฟ้อในประเทศมีผลต่อกำไรของธนาคาร โดยตามทฤษฎีเมื่ออัตราเงินเฟ้อสูงเกินไปจะส่งผลทำให้การจับจ่ายใช้สอยลดลง ส่งผลทำให้ปริมาณการปล่อยสินเชื่อหรือรายได้ค่าธรรมเนียมลดลง ดังนั้นธนาคารอาจทำการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดของตนรายได้หรือกำไรสุทธิที่ลดลง

7. ธนาคารซีไอเอ็มบี (CIMB) พบว่า อัตราส่วนรายได้ค่าธรรมเนียมต่อรายได้รวม (FEE) อัตราส่วนรายได้ปิวรรตต่อรายได้รวม (GFEI) อัตราส่วนค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อรายได้ (OEI) อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม (LA) อัตราส่วนหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ (BD) อัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา (RB) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) อัตราการว่างงาน (UER) อัตราเงินเฟ้อ (IR) ผลต่างดอกเบี้ยเงินกู้รายใหญ่ขั้นต้นและดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (IS) มีความสัมพันธ์ (Cointegration) กับกำไรสุทธิของธนาคารพาณิชย์ (PF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 การทดสอบความเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง (Granger Causality Tests) พบว่า อัตราส่วนรายได้ค่าธรรมเนียมต่อรายได้รวม (FEE) อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม (LA) อัตราเงินเฟ้อ (IR) เป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลง กำไรสุทธิ ดังนั้นหากธนาคารวางแผนในการบริหารกิจการควรเน้นการวางแผนที่การเพิ่มปริมาณการปล่อยสินเชื่อ และสร้างรายได้ค่าธรรมเนียมให้เพิ่มขึ้น

เนื่องจากผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่า รายได้จากการปริวรรต ไม่ส่งผลต่อกำไรสุทธิ แต่ในทางกลับกัน อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์ และรายได้ค่าธรรมเนียมและบริการต่อรายได้รวม มีผลต่อกำไร จึงทำให้ในการวางแผนในการบริหารกิจการควรที่จะเน้นปริมาณการปล่อยสินเชื่อกับรายได้ค่าธรรมเนียม และเนื่องด้วยอัตราเงินเฟ้อมีผลต่อกำไร ตามทฤษฎีเมื่ออัตราเงินเฟ้อสูงเกินไปจะทำให้การจับจ่ายลดลง ซึ่งอาจจะส่งผลทำให้ปริมาณการปล่อยสินเชื่อหรือรายได้ค่าธรรมเนียมลดลง ดังนั้นเมื่อเกิดภาวะเงินเฟ้อที่สูงเกินไปอาจทำการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดเช่นรายได้หรือกำไรที่ลดลง

8. ธนาकरเกียรตินาคิน (KKP) พบว่า อัตราส่วนรายได้ค่าธรรมเนียมต่อรายได้รวม (FEE) อัตราส่วนรายได้ปริวรรตต่อรายได้รวม (GFEI) อัตราส่วนค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อรายได้ (OEI) อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม (LA) อัตราส่วนหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญต่อเงินให้สินเชื่อ (BD) อัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา (RB) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) อัตราการว่างงาน (UER) อัตราเงินเฟ้อ (IR) ผลต่างดอกเบี้ยเงินกู้รายใหญ่ขึ้นดีและดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน (IS) มีความสัมพันธ์ (Cointegration) กับกำไรสุทธิอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 การทดสอบความเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง (Granger Causality Tests) พบว่าอัตราส่วนรายได้ค่าธรรมเนียมต่อรายได้รวม (FEE) เป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลงกำไรสุทธิ ดังนั้นหากธนาคารวางแผนในการบริหารกิจการควรเน้นการวางแผนที่การเพิ่มปริมาณรายได้ค่าธรรมเนียมให้เพิ่มขึ้น เนื่องจากผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่า อัตราส่วนรายได้ปริวรรตต่อรายได้รวม อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม และตัวแปรอื่น ๆ ไม่ส่งผลต่อกำไรสุทธิ แต่ในทางกลับกัน อัตราส่วนรายได้ค่าธรรมเนียมต่อรายได้รวมมีผลต่อกำไร จึงทำให้ในการวางแผนในการบริหารกิจการควรที่จะเน้นปริมาณรายได้ค่าธรรมเนียมเพื่อทำให้กำไรสุทธิของธนาคารเพิ่มสูงขึ้น

ข้อจำกัดในงานวิจัย/ข้อเสนอแนะ

ข้อจำกัดในงานวิจัย

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีข้อจำกัดที่ทำให้สามารถศึกษาได้เพียงแค่ 8 ธนาคารจากตลาดหลักทรัพย์ เนื่องจากข้อจำกัดในการหาข้อมูลประกอบการศึกษาได้เพียง 8 ธนาคารเท่านั้น
2. การศึกษาในครั้งนี้ไม่สามารถศึกษาปัจจัยอื่นที่นอกเหนือจากที่ธนาคารเปิดเผยในงบการเงินได้ จึงเป็นข้อจำกัดในการกำหนดตัวแปรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นได้ทำการศึกษาเพียงปัจจัยภายในจำนวน 6 ตัวแปร และปัจจัยภายนอกจำนวน 4 ตัวแปรที่อาจมีผลกระทบต่อกำไรสุทธิของธนาคารเท่านั้น แต่ยังมีปัจจัยอีกมากที่อาจมีผลต่อกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทยได้เช่นกัน จึงอาจทำการศึกษาปัจจัยตัวอื่นเพิ่มเติมได้ในภายภาคหน้า
2. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ.2547 ถึง พ.ศ.2561 ในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรขยายขอบเขตช่วงเวลาในการศึกษา โดยการขยายจำนวนไตรมาสที่จะทำการศึกษาให้มากขึ้น พร้อมทั้งเปรียบเทียบกัน ใน 2 ช่วงเวลา เพื่อทำการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลแตกต่างกันระหว่าง 2 ช่วงเวลา

เอกสารอ้างอิง

- จิณห์วรนา เชื้อเมืองพาน. (2552). ความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ. สืบค้น Online จาก <https://www.bot.or.th> เมื่อ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563.
- ไพฑูรย์ ไกรพรศักดิ์. (2554). วิธีการทางเศรษฐมิติและตัวแบบเศรษฐศาสตร์สำหรับข้อมูลอนุกรมเวลา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วเรศ อุปปาทิก. (2533). เศรษฐศาสตร์การเงินและการธนาคาร. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วุฒิกกร บำเพ็ญนรกิจ. (2538). ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ไทย. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2563). งบการเงินของธนาคารพาณิชย์ไทยที่ทำการศึกษาในครั้งนี้อาจมีจำนวน 8 ธนาคาร. สืบค้น Online จาก <https://www.sec.or.th> เมื่อ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563.
- สุขุมมา ตันทสันตสิกุล. (2547). ปัจจัยกำหนดกำไรของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

FACTORS AFFECTING LOAN OUTSTANDING OF BANK FOR AGRICULTURE AND AGRICULTURAL COOPERATIVES (BAAC)'S CUSTOMERS IN NONTHABURI PROVINCE

ธีรนนท์ นาคพนม* และ วิษณุ อรรถวานิช

Teeranun Nakpanom & Witsanu Attavanich

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Faculty of Economics, Kasetsart University

*Corresponding author, E-mail: freedompulse@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้ของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกร และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาควบคู่กับและการวิเคราะห์ถดถอยแบบ Zero Truncated Poisson

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้ของลูกค้า ธ.ก.ส ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ประกอบไปด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่: 1) ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า เพศชายมีความถี่ในการค้างมากกว่าเพศหญิง และอัตราการพึงพิงที่สูงขึ้นจะส่งผลต่อความถี่ในการค้างชำระหนี้เพิ่มขึ้น; 2) ปัจจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการเกษตร พบว่า เกษตรกรที่ใช้แหล่งน้ำชลประทานมีความถี่ในการค้างชำระหนี้มากกว่าเกษตรกรที่ใช้น้ำจากแหล่งอื่น สำหรับการขายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง พบว่า เกษตรกรที่ขายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลางมีความถี่ในการค้างชำระหนี้ต่ำกว่าการขายผลผลิตให้กับโรงสีข้าว และในการเช่าที่ดินเพื่อการเกษตร พบว่า เกษตรกรที่เช่าที่ดินทำเกษตรมีความถี่ในการค้างชำระหนี้สูงกว่าการใช้ที่ดินของตนเองในการทำเกษตร และ; 3) ปัจจัยเกี่ยวกับสินเชื่อ พบว่า สัดส่วนวงเงินต่อรายได้รวมที่สูงขึ้นจะทำให้ความถี่ในการค้างชำระหนี้ที่เพิ่มขึ้น และอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยของสินเชื่อที่เพิ่มขึ้นจะเพิ่มความถี่ในการค้างชำระหนี้

คำสำคัญ: ระดับการค้างชำระหนี้ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดนนทบุรี
แบบจำลอง Zero Truncated Poisson

ABSTRACT

The objective of this study is to study factors affecting customer overdue of the Bank

for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC)'s customers in Nonthaburi province using questionnaires as a tool for data collection from farmers. The data was analyzed using descriptive statistics along with the Zero Truncated Poisson Regression analysis.

The results showed that factors affecting the outstanding debt of the BAAC customers in Nonthaburi area consist of 3 factors including: 1) For demographic factors, we found that males had a higher frequency of retention than females and higher reliance rates will result in increased debt frequency; 2) For factors related to agricultural activities, we explored that farmers using irrigation water source had more outstanding debt than farmers using water from other sources. For selling products through middlemen, it was found that farmers who sold their products through middlemen had less debt outstanding than selling products to rice mills. Moreover, when renting agricultural land, it was revealed that farmers who rent agricultural land have higher frequency of debt than their own land use in agriculture; and 3) Regarding the credit factor, we discovered that the higher credit to total income ratio will increase the frequency of overdue debt and the average interest rate of the increased loans will increase the frequency of overdue debt.

Keywords: Loan Outstanding level, Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives, Nonthaburi Province, Zero Truncated Poisson Model

บทนำ

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นธนาคารในสังกัดกระทรวงการคลัง โดยมีวัตถุประสงค์ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตร สำหรับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม เพื่อเพิ่มรายได้หรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรหรือครอบครัวของเกษตรกร ปัจจุบัน ธ.ก.ส. มีลูกค้าสินเชื่อเป็นจำนวนมาก โดยปัจจุบัน พ.ศ. 2562 มีวงเงินสินเชื่อที่ได้อนุมัติให้กับลูกค้าโดยรวมทั้งประเทศมากกว่า 1.4 ล้านล้านบาท เมื่อพิจารณาตามภูมิภาค พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีวงเงินสินเชื่อปัจจุบัน เป็นสัดส่วนมากที่สุด ซึ่งมากกว่า 3.1 แสนล้านบาท และสัดส่วนน้อยที่สุดและมีอัตราการเติบโตสินเชื่อต่ำที่สุดคือภาคกลาง โดยประมาณ 6.7 หมื่นล้านบาท และมีแนวโน้มการเติบโตอย่างต่อเนื่องทุกปี

เมื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับการชำระหนี้สินของลูกค้า ธ.ก.ส. พบว่า ในปีพ.ศ. 2562 ภาพรวมทั้งประเทศมีการค้างชำระหนี้ 1.3 แสนล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 9.37 ของสินเชื่อที่อนุมัติทั้งหมด โดยภาคกลางมีอัตราการค้างชำระหนี้มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น ซึ่งมีหนี้ค้างชำระคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.06

จังหวัดนนทบุรีอยู่ในกลุ่มภาคกลางที่มีหนี้สินค้างชำระสูง และมีหนี้ค้างชำระนานกว่า 3 เดือนติดต่อกัน คิดเป็นร้อยละ 49.45 ของหนี้ค้างชำระทั้งหมด นอกจากนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มภาคกลางทั้ง 9 จังหวัด จังหวัดนนทบุรีมีอัตราส่วนการค้างชำระหนี้สูงเป็นลำดับที่ 5 รองจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร สระบุรี และปทุมธานี ตามลำดับ และยังคงเป็นอัตราส่วนที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศต่อเนื่องทุกปี

จากสภาพหนี้ค้างชำระที่กล่าวมาในข้างต้นอาจก่อให้เกิดผลเสียทั้งต่อธนาคารและต่อลูกค้าของ ธ.ก.ส. งานศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมุ่งแก้ไขปัญหาโดยศึกษาถึงสาเหตุของการค้างชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้า เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการป้องกันปัญหาการค้างชำระหนี้ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยการศึกษาครั้งนี้เน้นวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้ 3 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายในของธนาคาร

บททวนวรรณกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ มีแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นแนวทางศึกษา ได้แก่ แนวคิดการประเมินความเสี่ยง และวิธีการพิจารณาสินเชื่อโดยวิธี 6Cs แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อสินเชื่อ (Credit) และแนวคิดเกี่ยวกับการค้างชำระหนี้

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้ของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี จากการรวบรวมข้อมูล พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการชำระหนี้ส่วนใหญ่มาจาก 3 ปัจจัยใหญ่ๆ คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยภายนอก และปัจจัยเกี่ยวกับธนาคารและสินเชื่อ พิจารณาได้ดังนี้

กฤตยา มูลเทพ (2560) ได้ศึกษาปัจจัยการค้างชำระหนี้และวิเคราะห์แนวโน้มการเป็นหนี้สูญในอนาคตของลูกค้าหนี้การศึกษาจากลูกหนี้ของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย สำนักงานเขต 2 ในพื้นที่รับผิดชอบของ 3 สาขา ได้แก่ สาขาแม่สาย สาขาพะเยา และสาขาเชียงราย พบว่า ภาวะเงินเฟ้อ อัตราการว่างงานสูง เศรษฐกิจชะลอตัว อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้

จุฑาลักษณ์ ชัยชนะ (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้ของลูกค้าในโครงการประชาชนสุขใจธนาคารออมสิน สาขาพะเยา พบว่า เพศ และระดับการศึกษาของลูกค้า ไม่มีผลในการอธิบายการค้างชำระหนี้ที่เกิดขึ้น ในทางกลับกันพบว่าสถานะภาพของผู้กู้ มีผลต่อความน่าจะเป็นในการค้างชำระหนี้ของผู้กู้โดยตรง กลุ่มคนโสดจะค้างชำระหนี้มากที่สุด รองลงมาได้แก่กลุ่มผู้ที่สมรส และกลุ่มที่มีสถานะภาพหย่าและเป็นหม้าย จะค้างชำระหนี้ที่น้อยที่สุด

พัชรินทร์ มาบุญ (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้ ของสมาชิกสหกรณ์และความพึงพอใจในการใช้บริการสินเชื่อของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรภูเวียง จำกัด จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ปัจจัยที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้ ได้แก่ สถานภาพสมรส รายได้จากภาค

การเกษตร และรายได้จากนอกภาคเกษตร 2) ด้านปัจจัยภายนอก ปัจจัยที่มีผลต่อการค้าชำระหนี้ ได้แก่ ภาวะภัยธรรมชาติ และภาวะทางการเมือง และ 3) ด้านความพึงพอใจของสมาชิก ปัจจัยที่มีผลต่อการค้าชำระหนี้ ได้แก่ ความพึงพอใจด้านพนักงาน พัฒนารูปร่างของสหกรณ์ และความพึงพอใจด้านกระบวนการให้บริการ

อนุชา หงส์ทอง (2559) ได้ศึกษาพฤติกรรมในการชำระหนี้ และปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ของเกษตรกรที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. สนจ.พะเยา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ ได้แก่ มูลค่าการผลิตในปีที่ผ่านมาของกลุ่มตัวอย่างไม่ เกิน 50,000 บาทต่อปี พื้นที่ที่ใช้ในการเกษตร ส่วนใหญ่เป็นของตนเองหรือคู่สมรสที่มีเอกสารสิทธิซึ่งมีพื้นที่ไม่เกิน 10 ไร่ ใช้ประโยชน์ในที่ดินด้านการทำนา มูลค่าทรัพย์สินโดยรวมไม่เกิน 500,000 บาท มีภาระหนี้สินระหว่าง 50,001 -200,000 บาท

อาริชา โพชนุกูล (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อหนี้ชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร ธ.ก.ส. สาขาระโนด จังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ รายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนต่อเดือน และจำนวนหนี้สินครัวเรือนต่างกัน มีการผิมนัดชำระหนี้ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิษณุพล คุ่มกัน (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อหนี้ชำระหนี้: กรณีศึกษาในกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยศึกษา SMEs ที่เป็นลูกหนี้ปกติ มีสินเชื่อธุรกิจประเภทเงินกู้ยืมระยะยาว และวงเงินเกินบัญชี พบว่า อายุของบริษัท (ประสบการณ์ดำเนินกิจการ) และวงเงินกู้ (ขนาดของสินเชื่อ) ส่งผลในทิศทางตรงกันข้ามต่อโอกาสผิมนัดชำระหนี้ของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs

ภาณุวัฒน์ ห้วยหงษ์ทอง (2558) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อหนี้ชำระหนี้ของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. สาขาจ. จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้น ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรที่สูง ราคาผลผลิตที่มีความผันผวน และการไม่ได้ใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่ทำให้เกิดการค้างชำระหนี้ของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา

Mohamed et. al. (2019) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้เงินกู้ของธนาคารที่ตั้งอยู่บพทนนกา โรเว รัฐฟุนด์แลนด์ ประเทศโซมาเลีย พบว่า ระยะเวลาการกู้ยืม วัตถุประสงค์ของธุรกิจ ระดับการศึกษา ความมั่นคงของแหล่งรายได้อื่น ๆ และการใช้ประโยชน์ของสินเชื่อ มีผลต่อการชำระหนี้เงินกู้ของผู้กู้

Singh (2017) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรผู้กู้ พบว่า การศึกษา ขนาดพื้นที่การเกษตร รายได้นอกภาคการเกษตร และการถือครองที่ดิน มีอิทธิพลต่อความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกร

Adu-Gyamfi (2017) ได้ศึกษาลักษณะของลูกค้าของ Ahafo Ano Rural ที่ส่งผลต่อแนวโน้มที่จะผิมนัดชำระหนี้ พบว่า ประเภทของสินเชื่อ (เชิงพาณิชย์), ระยะเวลาชำระหนี้เงินกู้ ขนาดครัวเรือน สถานภาพสมรส ส่งผลต่อการผิมนัดชำระหนี้ของลูกค้าที่

Awan et. al. (2015) ได้ศึกษาปัจจัยของการผิมนัดชำระหนี้และผลกระทบต่อการทำกำไรของธนาคารในประเทศปากีสถาน พบว่า การขาดความรู้ด้านการบริหารธุรกิจ การตรวจสอบที่ไม่มีประสิทธิภาพ การอนุมัติสินเชื่อล่าช้า การประเมินสินเชื่อที่ไม่ดี ส่งผลต่อการผิมนัดชำระหนี้

ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า งานวิจัยในอดีตยังขาดการศึกษาในรายละเอียดหลายประเด็นที่จะช่วยสามารถอธิบาย

สาเหตุของการค้างชำระหนี้ของเกษตรกรในจังหวัดนนทบุรีได้ โดยการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรอย่างเจาะลึก และศึกษาปัจจัยภายนอกเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมรัฐบาล และปัจจัยภายในของธนาคาร เพื่อหาสาเหตุของการค้างชำระหนี้ รวมถึงระดับของผลกระทบ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับแนวทางในการป้องกัน แก้ไขปัญหาการค้างชำระหนี้สำหรับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการลดความรุนแรงของการเป็นหนี้ของเกษตรกร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้ของลูกค้านานาชาติเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ประชากรคือ ลูกค้านานาชาติเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ที่ในปัจจุบันได้ทำการเกษตร และมีสถานะค้างชำระ รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,270 ราย (ข้อมูลวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ.2562) โดยจำแนกตามสาขา ดังนี้

- 1) สาขานนทบุรี 76 ราย
- 2) สาขาบางบัวทอง 306 ราย
- 3) สาขาบางใหญ่ 175 ราย
- 4) สาขาปากเกร็ด 250 ราย
- 5) สาขาไทรน้อย 463 ราย

ผู้วิจัยจึงคำนวณขนาดตัวอย่างตามแนวทางของ Yamane (1973) ด้วยอัตราความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นร้อยละ 5 สูตรที่ใช้ใน การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$n = N/(1+Ne^2)$$

$$n = 1,270/(1+1,270 (0.05)^2)$$

$$n = 304.19 \text{ หรือ } 305 \text{ คน}$$

ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 305 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง; 2) ปัจจัยภายนอกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร; 3) ปัจจัยภายในของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร; และ 4) การชำระหนี้เงินกู้ของลูกค้านานาชาติเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามเพื่อทำการรวบรวมข้อมูลและให้คำแนะนำกับลูกค้าเงินกู้ที่ค้างชำระหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในเขตจังหวัดนนทบุรี จำนวน 305 ราย ประกอบด้วย

- 1) สาขานนทบุรี 76 ราย
- 2) สาขาบางบัวทอง 306 ราย
- 3) สาขาบางใหญ่ 175 ราย
- 4) สาขาปากเกร็ด 250 ราย
- 5) สาขาไทรน้อย 463 ราย

หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีการตอบเรียบร้อยแล้วมาตรวจสอบความถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยการวิเคราะห์ถดถอยแบบ Zero Truncated Poisson ที่ใช้เครื่องมือนี้เพราะตัวแปรตามที่อยู่ในรูปจำนวนครั้งของเหตุการณ์ที่เป็นจำนวนเต็มและมีความมากกว่าศูนย์ คือ 1, 2, 3, 4, 5 และข้อมูลมีการแจกแจงของข้อมูลแบบ Positive Poisson โดยแนวคิดนี้ได้ถูกนำเสนอครั้งแรกโดย Grogger and Carson (1991) และมีการใช้อย่างแพร่หลายจากอดีตจนถึง ซึ่งสามารถเขียนฟังก์ชันหนาแน่นของความน่าจะเป็น (Probability Density Function) ได้สมการต่อไปนี้

$$f(y) = \Pr(Y = y | Y > 0) = \frac{\lambda^y}{(e^\lambda - 1)y!}, y = 1, 2, 3, 4, 5$$

โดยที่ Y คือ จำนวนงวดการค้างชำระหนี้

ตารางที่ 1: สรุปรูปตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	คำอธิบายตัวแปร	ตัวแปร	คำอธิบายตัวแปร
male	เพศ	middleman	ชายผ่านพ่อค้าคนกลาง
age	อายุ	govt_project1	โครงการพักชำระหนี้
edu	ระดับการศึกษา	govt_project2	โครงการขยายระยะเวลา
status	สถานภาพสมรส	govt_project3	โครงการช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยว
members	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	govt_project4	โครงการประกันภัยพืชผล
depend_ratio	อัตราการใช้ฟาง	knowledge_tech	ใช้เทคโนโลยีในการหาข้อมูล
career_sup	อาชีพเสริม	rice_growers	ทำนา

ตารางที่ 1: สรุปลตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา (ต่อ)

ตัวแปร	คำอธิบายตัวแปร	ตัวแปร	คำอธิบายตัวแปร
experience	ประสบการณ์	rent	ที่เช่า
heir	ทายาทในการสืบทอด	limit.income	สัดส่วนวงเงินต่อรายได้
members_farmer	จำนวนสมาชิกที่มีอาชีพเกษตรกร	avginterest	ดอกเบี้ยเฉลี่ย
irrigation	แหล่งน้ำที่ใช้	purpose11	กู้เพื่อเป็นค่าใช้จ่าย
agri_tech	ใช้เทคโนโลยีในการผลิต	purpose22	กู้เพื่อเป็นค่าลงทุน
agri_sustainable	ทำเกษตรแบบยั่งยืน	farmer_members	สมาชิกกลุ่มเกษตรกร
soil_problems	ดินมีปัญหา		

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้ของลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี การรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 305 คน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ โปรแกรม STATA ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน โดยส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และสังคม ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่ และข้อมูลปัจจัยเกี่ยวกับธนาคาร โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และส่วนที่ 2 เป็นการ วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้างชำระหนี้ของลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในเขต พื้นที่จังหวัดนนทบุรี สถิติที่ใช้คือการวิเคราะห์ถดถอยแบบ Zero Truncated Poisson โดยผลการวิจัยมีดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

1.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการสำรวจเกษตรกรที่เป็นลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 305 รายในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 72.1 กลุ่ม ตัวอย่างทั้งหมดอายุเฉลี่ย 54 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา ร้อยละ 83.6 มีสถานภาพสมรสร้อยละ 89.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน สถานภาพภายในครอบครัว ร้อยละ 72.8 เป็นหัวหน้าครอบครัว กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร และส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพเสริม ร้อยละ 84.3 ขณะที่กลุ่ม ตัวอย่างมีอาชีพเสริมเพียง ร้อยละ 15.7

1.1.2 ข้อมูลทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

สำหรับข้อมูลทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมี รายได้จากการเกษตร เฉลี่ยครัวเรือนละ 279,239.67 บาทต่อปี โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีรายได้นอกภาค การเกษตรคิดเป็นร้อยละ 84.3 และส่วนใหญ่ไม่มีทายาทสืบทอดทำการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 59.7 มี

ประสบการณ์ในอาชีพเกษตรกรรมเฉลี่ย 22 ปี ภาระค่าใช้จ่าย 10,001-15,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 36.7 มีภาระหนี้สินเฉลี่ย 431,795.30 บาทต่อครัวเรือน และมีต้นทุนการเพาะปลูกในรอบ 1 ปี เฉลี่ย 154,286.38 บาท

1.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเกษตร

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเกษตร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสมาชิก ธ.ก.ส. คิดเป็นร้อยละ 96.4 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เหลือร้อยละ 3.6 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรอื่น ๆ นอกจาก ธ.ก.ส. สำหรับแหล่งน้ำที่ใช้ทำการเกษตร ส่วนใหญ่ใช้แหล่งน้ำชลประทานคิดเป็นร้อยละ 91.8 ในด้านการใช้เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีสมัยใหม่ พบว่า เกษตรกรไม่ใช้เครื่องจักรสมัยใหม่ คิดเป็นร้อยละ 62.0 ไม่ได้มีการผลิตตามรูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืน คิดเป็นร้อยละ 98.0 ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาสภาพดิน คิดเป็นร้อยละ 83.0 การขายผลผลิตส่วนใหญ่ขายให้กับพ่อค้าคนกลาง คิดเป็นร้อยละ 84.9 การเข้าร่วมโครงการรัฐ ส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการขยายเวลาชำระหนี้ ร้อยละ 93.4 การใช้เทคโนโลยีค้นข้อมูล พบว่าร้อยละ 98.4 ไม่ใช้เทคโนโลยีในการค้นข้อมูล ประเภทกิจกรรมทางการเกษตร พบว่าส่วนใหญ่ทำนา คิดเป็นร้อยละ 65.2 การได้มาของที่ดินที่ใช้ทำกิจกรรมการเกษตรโดยส่วนใหญ่เช่าที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 65.9

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อกิจกรรมการเพาะปลูก

โดยด้านสภาพแวดล้อม เกษตรกรได้รับผลกระทบในระดับน้อยที่สุดทุกด้าน โดยระดับผลกระทบสามารถเรียงตามมีตามลำดับ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาการทำเกษตรของท่านรับความเสียหายจากแมลง หรือโรคระบาด (ค่าเฉลี่ย = 1.46) รองลงมาคือ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาการทำเกษตรของท่านรับความเสียหายจากน้ำท่วม (ค่าเฉลี่ย = 1.35) และในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาการทำเกษตรของท่านรับความเสียหายจากภาวะภัยแล้ง (ค่าเฉลี่ย = 1.03) ตามลำดับ โดยจากข้อมูลจะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามได้รับผลกระทบจากปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในระดับน้อยที่สุด กล่าวคือปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลกระทบต่อการเพาะปลูกและกระทบต่อผลผลิตของเกษตรกรน้อยที่สุด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าด้านสภาพแวดล้อมไม่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกร

ต่อมาปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาล สามารถเรียงตามลำดับ คือ นโยบายรัฐช่วยทำให้หนี้สินลดลง พบว่า ส่งผลกระทบระดับน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 1.00) นโยบายของรัฐช่วยทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง ไม่ส่งผลกระทบ (ค่าเฉลี่ย = 0.98) และนโยบายรัฐที่ผ่าน ธ.ก.ส. ช่วยทำให้รายได้เพิ่ม ไม่ส่งผลกระทบ (ค่าเฉลี่ย = 0.91) ตามลำดับ จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านนโยบายรัฐบาลโดย พบว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุดและบางนโยบายไม่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกร ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของนโยบายรัฐบาลไม่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจเรื่องการเพาะปลูกของเกษตรกร

ด้านสภาพเศรษฐกิจ สามารถเรียงตามลำดับ โดยประเด็นด้านการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในพื้นที่ของท่านทำให้ขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตร อยู่ในระดับไม่ส่งผลกระทบ (ค่าเฉลี่ย = 0.45) และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในพื้นที่ของท่านทำให้ค่าเช่าที่ดินมีราคาสูงขึ้น อยู่ในระดับไม่ส่งผลกระทบ

(ค่าเฉลี่ย = 0.42) ตามลำดับ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะเห็นว่าเกษตรกรไม่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจเป็นเพราะเกษตรกรสามารถวางแผนเรื่องแรงงานได้ดี รวมถึงการปรับเปลี่ยนโดยใช้เครื่องจักรแทนการใช้แรงงานคนซึ่งทำให้ไม่ส่งผลกระทบต่อการเพาะปลูกของเกษตรกร ส่วนประเด็นค่าเช่าที่ดินโดยรวมที่มาราคาสูงขึ้นซึ่งอาจไม่ส่งผลกระทบต่อที่ดินการเกษตรในบางพื้นที่ เช่น ที่ดินที่อยู่ในที่ห่างไกล ดังนั้นปัจจัยด้านเศรษฐกิจจึงไม่เป็นปัญหาในด้านการผลิตของเกษตรกร

ด้านสภาพของสินค้าเกษตร สามารถเรียงตามลำดับได้ดังนี้ โดยราคาสินค้าเกษตรที่ผลิตมีราคาต่ำกว่าที่คาดหวัง มีผลกระทบระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.01) รองลงมาคือ สินค้าเกษตรชนิดที่ทำานผลิตเกิดปัญหาผลผลิตล้นตลาด มีผลกระทบปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.99) และผลผลิตของทำาน ต่ำกว่าเกณฑ์คุณภาพตามที่ผู้รับซื้อกำหนด มีผลกระทบน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.48) ตามลำดับ อาจกล่าวได้ว่าด้านสภาพของสินค้าเกษตรค่อนข้างเป็นปัญหาต่อการเพาะปลูกของเกษตรกร ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่เกษตรกรรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการวางแผนการผลิตเพื่อป้องกันปัญหาทั้งราคาผลผลิตต่ำและผลผลิตล้นตลาด

1.3 ปัจจัยเกี่ยวกับสินเชื่อและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ปัจจัยเกี่ยวกับสินเชื่อและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พบว่า ระดับชั้นลูกค้าส่วนใหญ่ชั้น B คิดเป็นร้อยละ 32.1 จำนวนสินเชื่อที่ทำสัญญาส่วนใหญ่มี 1 สินเชื่อ ประเภทกลุ่มสินเชื่อส่วนใหญ่เป็นเงินกู้หมุนเวียนระยะสั้น ร้อยละ 36.1 และสินเชื่อที่ทำสัญญาทั้ง 2 กลุ่ม คือเงินกู้ระยะสั้นและระยะยาว ร้อยละ 35.7 อัตราดอกเบี้ย เฉลี่ย = 7.73 วงเงินสินเชื่อรวมเฉลี่ย 406,885 บาท สัดส่วนวงเงินสินเชื่อต่อรายได้รวม เท่ากับ 2.30 วัตถุประสงค์ในการขอสินเชื่อเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ร้อยละ 72.1 และวัตถุประสงค์ในการขอสินเชื่อเพื่อเป็นเงินลงทุน ร้อยละ 39.0

1.4 การค้างชำระหนี้เงินกู้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

การค้างชำระหนี้เงินกู้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการค้างชำระหนี้ 1 งวด คิดเป็นร้อยละ 24.9 รองลงมาคือ 2 งวด คิดเป็นร้อยละ 20.3 ต่อมาก็คือมากกว่า 5 งวด คิดเป็นร้อยละ 19.7 ค้างชำระ 3 งวด คิดเป็นร้อยละ 15.4 และน้อยลงที่สุดคือค้างชำระ 4 และ 5 งวด เท่ากันคือ ร้อยละ 9.8 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความถี่ในการค้างชำระหนี้ของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

ส่วนนี้ได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความถี่ในการค้างชำระหนี้ของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี โดยใช้การประมาณด้วยวิธี Zero Truncated Poisson ซึ่งเหมาะกับตัวแปรตามที่อยู่ในรูปจำนวนเต็มและมีความมากกว่าศูนย์ และมีการแจกแจงของข้อมูลแบบ Positive Poisson โดยมีตัวแปรอิสระจำนวน 27 ตัวแปร และมีตัวแปรตามคือ ความถี่ในการค้างชำระหนี้ ผลการศึกษา (ตารางที่ 1) พบว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศชาย (male) กับความถี่ในการค้างชำระหนี้ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งหมายถึงเกษตรกรลูกค้าสินเชื่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่เป็นเพศชายมีความถี่ในการค้างชำระหนี้มากกว่าเพศหญิง

ความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งน้ำชลประทาน (irrigation) กับความถี่ในการค้างชำระหนี้ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งหมายถึงเกษตรกรลูกค้าสินเชื่อนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่ใช้แหล่งน้ำชลประทานในการเกษตร มีความถี่ในการค้างชำระหนี้มากกว่าเกษตรกรที่ใช้แหล่งน้ำจากแหล่งอื่นๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการพึ่งพิง (Depend_ratio) กับความถี่ในการค้างชำระหนี้ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งหมายถึงเกษตรกรลูกค้าสินเชื่อนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่มีอัตราการพึ่งพิงเพิ่มมากขึ้นจะมีผลต่อความถี่ในการค้างชำระหนี้มากขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้รูปแบบเกษตรกรรมที่ยั่งยืน (agri_sustainable) กับความถี่ในการค้างชำระหนี้ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งหมายถึงเกษตรกรลูกค้าสินเชื่อนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่ทำการเกษตรตามรูปแบบเกษตรกรรมที่ยั่งยืน มีความถี่ในการค้างชำระหนี้ต่ำกว่าทำการเกษตรแบบอื่นๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างการขายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง (middleman) กับความถี่ในการค้างชำระหนี้ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งหมายถึงเกษตรกรลูกค้าสินเชื่อนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่ขายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง มีความถี่ในการค้างชำระหนี้ต่ำกว่าการขายผลผลิตแบบอื่นๆ เพราะการขายผ่านพ่อค้าคนกลางทำให้เกษตรกรมีทางเลือกในการขายว่าต้องการขายผลผลิตในระดับราคาเท่าไร เนื่องจากมีพ่อค้าคนกลางหลายเจ้ามารับซื้อ ทำให้เกษตรกรมีทางเลือกในการขายผลผลิตในราคาที่สูงกว่าขายผ่านทางอื่นๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างการเช่าที่ดินเพื่อการเกษตร (rent) กับความถี่ในการค้างชำระหนี้ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งหมายถึงเกษตรกรลูกค้าสินเชื่อนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่เช่าที่ดินเพื่อการเกษตร มีความถี่ในการค้างชำระหนี้มากกว่าเกษตรกรที่ใช้ที่ดินตนเอง เนื่องจากเกษตรกรที่เช่าที่ดินทำการเกษตรนั้น จะใช้หลักประกันในการกู้เงิน คือ คนค้ำประกัน ไม่เหมือนกับเกษตรกรที่ใช้ที่ดินตนเองทำการเกษตร จะใช้ที่ดินตนเองในการทำเกษตรเป็นหลักประกันกับธนาคาร ซึ่งเป็นหลักประกันที่แข็งแกร่งกว่า ซึ่งจะส่งผลต่อการชำระหนี้ต่อเกษตรกร

ตารางที่ 1: ปัจจัยที่ส่งผลต่อความถี่ในการค้างชำระหนี้ของเกษตรกร

ตัวแปร	Coef.	STD.Err.	P> z
male	. 2694644**	.1217847	0.027
age	-.0010757	.005406	0.842
edu	-.2013006*	.1146003	0.079
status	-.0896501	.1257988	0.476

ตารางที่ 1: ปัจจัยที่ส่งผลต่อความถี่ในการค้างชำระหนี้ของเกษตรกร (ต่อ)

ตัวแปร	Coef.	STD.Err.	P> z
members	-.0542932	.0355256	0.126
depend_ratio	.3373318**	.160567	0.036
family_head	-.1676778	.140855	0.234
career_sup	-.1563224	.1402593	0.265
experience	-.0138073***	.0048228	0.004
heir	.0305134	.0890199	0.732
members_farmer	-.0250756	.092431	0.786
irrigation	1.0893773***	.2944704	0.000
agri_tech	.1805937**	.0839689	0.031
agri_sustainable	-1.845427***	.5640879	0.001
soil_problems	.0017248	.1056145	0.987
middleman	-.6656702***	.143077	0.000
govt_project1	-.5489518***	.1812195	0.002
govt_project2	-.0441635	.1698159	0.795
govt_project3	.1297454	.1980767	0.512
govt_project4	.6251279***	.1900923	0.001
knowledge_tech	-.5955466	.6683091	0.373
rice_growers	-.3023181	.2624049	0.249
rent	.330202**	.1636361	0.044
limit.income	.0308923***	.0082695	0.000
avginterest	7.79e-06**	3.22e-06	0.016
purpose11	.013268	.0831923	0.867
purpose22	.1199838	.0801763	0.135
farmer_members	.2412542	.6941502	0.728
Pseudo R ² = 0.1294			
Log Psudolikelihood = -517.65234			

หมายเหตุ: 1) *, **, *** หมายถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 1, 5 และ 10 ตามลำดับ

2) ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษา คือ ความถี่ในการค้างชำระหนี้

สรุป

ผลการสรุปข้อมูลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการค้างชำระหนี้เงินกู้ ของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า เพศ และอัตราการพึงพิง มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการค้างชำระหนี้ โดย เพศชายมีความถี่ในการค้างชำระหนี้มากกว่าเพศหญิง เพราะเพศชายมีวงเงินกู้เฉลี่ยที่สูงกว่าเพศหญิง จึงมีโอกาสการค้างชำระหนี้มากกว่าเพศหญิง อัตราการพึงพิงเพิ่มสูงขึ้นจะส่งผลให้มีความถี่ในการค้างชำระหนี้เพิ่มขึ้น เพราะทำให้ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของเกษตรกรสูงขึ้นตามไปด้วย

ปัจจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการเกษตร พบว่า การขายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การเช่าที่ดินเพื่อการเกษตร มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการค้างชำระหนี้ โดย 1) การจำหน่ายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลาง จะความถี่ในการค้างชำระหนี้ต่ำกว่าผู้ที่ขายผลผลิตให้โรงสีข้าว เพราะ พ่อค้าคนกลางจะเป็นผู้นำผลผลิตจากเกษตรกรเข้าสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ ซึ่งในบางพื้นที่อาจมีการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ทำให้เกษตรกรสามารถวางแผนการผลิตได้อย่างเป็นระบบ มีรายได้จากผลผลิตที่มั่นคงกว่าการขายในรูปแบบอื่น 2) การใช้แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร มีความถี่ในการค้างชำระหนี้มากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ใช้แหล่งน้ำอื่น ๆ เพราะ ซึ่งสภาพโดยทั่วไปเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ชลประทานจะเป็นพื้นที่ที่สามารถสร้างผลผลิตให้กับเกษตรกรได้ดีกว่าพื้นที่นอกเขตชลประทานเนื่องจากมีน้ำใช้ในการผลิตอย่างเพียงพอ ด้วยสภาพที่เอื้ออำนวยในการผลิต ทำให้ผู้ที่อยู่ในเขตชลประทานการลงทุนในการผลิตปริมาณมากอย่างไม่จำกัด และเมื่อประสบกับปัญหาสินค้าราคาตกต่ำจึงทำให้ไม่ได้รับรายได้ตามที่คาดหวัง เกษตรกรในเขตชลประทานจึงได้รับผลกระทบมากเนื่องจากลงทุนสูง 3) การเช่าที่ดินทำเกษตร จะมีความถี่ในการค้างชำระหนี้สูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับทำเกษตรบนที่ดินเอง เพราะ เกษตรกรผู้ที่เช่าที่ดินมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นคือค่าเช่า นอกจากนี้ การทำการเกษตรบนที่เช่าทำให้เกษตรกรไม่สามารถวางแผนการใช้ที่ดินในระยะยาวได้ และอาจต้องเปลี่ยนแปลงพื้นที่ผลิตบ่อย ๆ ไม่มีความคุ้นเคยทำให้การผลิตได้ไม่ดี ผลผลิตก็ไม่ดีตามซึ่งกระทบต่อรายได้และการค้างชำระหนี้

ปัจจัยเกี่ยวกับสินเชื่อ พบว่า สัดส่วนวงเงินต่อรายได้รวม อัตราดอกเบี้ยของสินเชื่อเฉลี่ย มีผลต่อความถี่ในการค้างชำระหนี้ โดยผู้ที่มีสัดส่วนวงเงินต่อรายได้รวมมากขึ้นจะมีความถี่ในการค้างชำระหนี้ที่เพิ่มขึ้น และอัตราดอกเบี้ยของสินเชื่อเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นมีความถี่ในการค้างชำระหนี้ที่เพิ่มขึ้น เนื่องจาก เนื่องจากดอกเบี้ยเป็นสิ่งที่ลูกค้าสินเชื่อต้องชำระตามสัญญา เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น ลูกค้าจึงต้องรับภาระมากขึ้น จึงเป็นผลให้เกิดการค้างชำระหนี้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า อัตราการพึงพิงมีผลเชิงบวกต่อการค้างชำระหนี้ ดังนั้นเกษตรกรที่เป็นลูกค้าร.ก.ส. จึงควรพิจารณาอัตราการพึงพิงของครอบครัวเพื่อประเมินความสามารถในการชำระหนี้เพื่อไม่ให้

เกิดการค้างชำระหนี้ จนเป็นผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตามสัญญาจนเกินความสามารถที่จะรับไหว

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า การเช่าที่ดินเพื่อการเกษตร มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการค้างชำระหนี้ ดังนั้นธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรควรใช้เป็นปัจจัยในการพิจารณาสินเชื่อแก่เกษตรกรเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการค้างชำระหนี้ นอกจากนี้เกษตรกรควรวางแผนในเรื่องต้นทุนจากการเช่าที่ดิน ทั้งนี้ภาครัฐควรสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถวางแผนในเรื่องต้นทุน เพื่อจัดการการผลิตได้อย่างเหมาะสมซึ่งช่วยให้เกิดรายได้ที่เพียงพอต่อการค้างชำระหนี้

3. การขายผลผลิตผ่านพ่อค้าคนกลางช่วยให้เกษตรกรมีความสามารถในการชำระหนี้สูงกว่าการขายรูปแบบอื่นๆ เนื่องจากการขายผ่านพ่อค้าคนกลางช่วยให้เกษตรกรขายผลผลิตได้ในราคาที่สูง ดังนั้นทั้งภาครัฐ กลุ่มอาชีพพ่อค้าคนกลาง และเกษตรกรควรร่วมมือกันในการวางแผนเกี่ยวกับการผลิตทางการเกษตร รวมถึงการรับซื้ออย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดการเอาเปรียบหรือกำไรมากเกินไปจนเกษตรกรต้องรับภาระ รวมถึงไม่ให้เกิดผลผลิตเกินความต้องการของตลาดและราคาตกต่ำ

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา มูลเทพ. (2560). สาเหตุการค้างชำระหนี้ของลูกหนี้ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย สำนักงานเขต 2. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสาขาวิชาบริหารธุรกิจ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- จุฑาลักษณ์ ชัยชนะ. (2559). ปัจจัยที่ก่อให้เกิดหนี้ค้างชำระสินเชื่อประชาชนสุขใจธนาคารออมสิน สาขาพะเยา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พรณูภา ธูนิมิตรกุล (2552). หลักสำคัญในการบริหารสินเชื่อสถาบันการเงิน
- พัชรินทร์ มาบุญ (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการค้างชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรภูเวียง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารแก่นเกษตร*, 44(4):605-614.
- ภาณุวัฒน์ ห้วยหงษ์ทอง. (2558). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อหนี้ค้างชำระของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. สาขาจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารแก่นเกษตร*, 43(1): 755-758.
- วิษณุพล คุ่มกัน. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผิดนัดชำระหนี้: กรณีศึกษาในกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. *Suranaree J. Soc. Sci. Vol. 13 No.1; January-June .(125-105) 2019*
- ศัสตราวุธ วงศ์ราษฎร์ (2551). ภาระหนี้สินและสาเหตุของการค้างชำระหนี้ของเกษตรกร
- อนุชา หงษ์ทอง. (2559). พฤติกรรมในการชำระหนี้ และปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้ของเกษตรกรที่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. รายงานการวิจัย สำนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัด พะเยา.
- อาริษา โพชนุกูล. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อหนี้ผิดนัดชำระหนี้บัตรสินเชื่อเกษตรกร ธ.ก.ส. สาขาระโนด จังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- Adu-Gyamfi, F. (2017). *Prediction of loan default using logistic regression: A case study of Ahafo Ano Premier Rural Bank* (Doctoral dissertation).
- Awan, A. G., Nadeem, N., & Malghani, F. S. (2015). Causes of Loan Defaults in Pakistani Banks: A Case Study of District DG Khan. *Science International*, 27(3), 2593- 2597.
- Grogger, J. T., and R. T. Carson. 1991. Models for truncated counts. *Journal of Applied Econometrics* 6: 225–238 *Journal of Contemporary Applied Researches*, 6(3):154-172.
- Mohamed, M. A., Muturi, W., & Samantar (2019). M. S. FACTORS AFFECTING LOAN REPAYMENT PERFORMANCE OF BANKS IN GAROWE DISTRICT, PUNTLAND, SOMALIA. *International*
- Singh, A. (2017). Impact of demonetization on Indian economy. *International Journal of Engineering and Management Research (IJEMR)*, 7(3), 785-788.
- Yamane, Taro 1973 อ้างอิงในศิริพงษ์ พงษ์พิพันธ์. 2553, น.203

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อ: กรณีศึกษาผู้ถือสลากออมทรัพย์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในกรุงเทพมหานคร

FACTORS AFFECTING THE SELECTION OF CREDIT SERVICE: THE CASE OF THE HOLDER OF THE BANK AGRICULTURE AND AGRICULTURAL COOPERATIVE'S SAVING CERTIFICATE IN BANGKOK

จุฑามาศ สังข์ช่วย^{1*}, ปิยะพรรณ ช่างวัฒนชัย²

Juthamas Sangchuay^{1*}, Piyaphan Changwatchai²

^{1*}คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{1*}Economics, Kasetsart University

²คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²Economics, Kasetsart University

*Corresponding author, E-mail: Juthamas.jubuu@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของและพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสินเชื่อของผู้ถือสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส.ในกรุงเทพมหานคร และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ถือสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส.ในกรุงเทพมหานคร โดยการเก็บแบบสอบถามจำนวน 400 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ในช่วงระดับ 30-39 สถานภาพโสด ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพ ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-30,000 บาท พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสินเชื่อของผู้ถือสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส.ในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ใช้หลักเกณฑ์ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมต่างๆ ต่ำ ในการตัดสินใจขอสินเชื่อวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มสภาพคล่องทางการเงินได้ ตัวผู้กู้มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจขอสินเชื่อ ช่วงเวลาที่คิดว่ามีความจำเป็นในการขอสินเชื่อ คือ เทศกาลวันสำคัญต่างๆ ธนาคาร ธ.ก.ส. ให้บริการสินเชื่อได้ตรงตามความต้องการและส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินเชื่อผ่านทางอินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมมีความสำคัญในระดับมาก และกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ ระดับการศึกษา อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันจะให้ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งนี้ ธนาคารควรจัดอบรมพนักงานให้มีจรรยาบรรณและมีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า จัดทำแบบฟอร์มการขอสินเชื่อที่เข้าใจง่าย มีอัตราดอกเบี้ยของเงินกู้ที่เป็นธรรม อนุมัติวงเงินกู้ตามความจำเป็นของลูกค้า และควรเพิ่มช่องทางการชำระหนี้ เช่น ผ่านช่องทางผ่าน ATM , Application ของธนาคาร

คำสำคัญ: สลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) บริการ
สินเชื่อ

ABSTRACT

The purposes of this study were to investigate personal factors and credit service selection behavior of BAAC savings certificate holders in Bangkok and to study the relationship between marketing mix factors and personal factors of BAAC savings certificate holders in Bangkok. A questionnaire was used as a research tool to collect data from the sample of 400 individuals. Data collected were then analyzed using statistics.

The research results indicated that most of the sample was females, 30-39 years old, had single status, graduated with a bachelor's degree, worked as government officers / state enterprise officials, and earned an average monthly income of 15,001-30,000 baht. In terms of credit service selection behaviors of BAAC savings certificate holders in Bangkok, most of them considered low interest expenses and various fees as their decision criteria. The purpose of purchase decision was to increase the financial liquidity. The borrower played an important role in decision for credit service application. The most commonly period for credit service application was important holidays. BAAC's credit service could meet their needs the most. Most of the sample had exposure to credit product news and information via the internet. The sample paid the attention to overall marketing mix at a high level. The sample with different occupation, educational level, age, and average monthly incomes differently prioritized marketing mix.

This study led to the suggestions that the bank should provide training for employees to enhance their ethics and integrity to serve customers. Credit service request forms should be prepared in an easy- to-understand manner. Fair credit rates should be determined. Credit service applications should be approved by considering customer necessity. Payment methods should be added such as via ATM, and bank's application.

Keyword: Saving Certificate The Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC) Credit Service

บทนำ

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ สังกัด

กระทรวงการคลัง มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ การเกษตร ตลอดจนการประกอบธุรกิจอื่นที่เป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนการประกอบเกษตรกรรม ปัจจุบัน ธ.ก.ส.ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์สินเชื่อและการบริการเงินฝากที่ครบวงจรมากขึ้นครอบคลุมลูกค้าทุกกลุ่มอาชีพทั่วประเทศ โดยแบ่งการดำเนินงาน เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ การบริการด้านสินเชื่อที่ยังคงเป็นนโยบายหลักของธนาคารเนื่องจากเป็นแหล่งรายได้หลักของธนาคารและยังคงมีปริมาณการให้สินเชื่อที่เพิ่มขึ้นทุกปี ประกอบด้วยสินเชื่อภาคธุรกิจและภาคครัวเรือน และการบริการด้านเงินฝาก ผลิตภัณฑ์เงินฝากสลากออมทรัพย์เป็นเงินฝากที่ลูกค้าได้รับดอกเบี้ยเมื่อครบกำหนด พร้อมกับลุ้นรางวัลต่างๆ ทุกเดือน อีกทั้งสลากออมทรัพย์ยังมีลักษณะพิเศษ คือ สามารถใช้เป็นหลักประกันกู้เงินได้ด้วย โดยสามารถใช้เป็นหลักประกันกู้เงินได้ถึงร้อยละ 90 ปัจจุบันสลากออมทรัพย์มีแนวโน้มการรับฝากที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง ปริมาณเงินฝากสลากออมทรัพย์ในเขตกรุงเทพมหานครจะเติบโตมากกว่าภูมิภาคอื่นๆทั่วประเทศของธนาคาร จึงทำให้มีช่องทางการขยายสินเชื่อของธนาคารในเขตกรุงเทพมหานครได้เพิ่มมากขึ้นด้วยการใช้เงินฝากหรือสลากออมทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ แต่ปัจจุบันสัดส่วนการใช้สลากออมทรัพย์ค้ำประกันต่อปริมาณซื้อสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส. ในกรุงเทพมหานครยังมีสัดส่วนที่น้อย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (2562) ในปีบัญชี 2558 มีสัดส่วนการใช้สลากออมทรัพย์ค้ำประกันต่อปริมาณซื้อสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส. ในกรุงเทพมหานคร เท่ากับ ร้อยละ 3.34 ในปีบัญชี 2559 มีสัดส่วน เท่ากับ ร้อยละ 2.07 ในปีบัญชี 2560 มีสัดส่วน เท่ากับ ร้อยละ 2.35 และในปีบัญชี 2561 มีสัดส่วน เท่ากับ ร้อยละ 4.03

จากปัญหาและโอกาสดังกล่าวจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความสนใจศึกษาการเลือกใช้บริการสินเชื่อของผู้ถือสลากออมทรัพย์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องนำผลวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการให้บริการสินเชื่อ ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไปเพื่อสร้างแรงจูงใจให้มีลูกค้าสินเชื่อเพิ่มมากขึ้น และสร้างโอกาสที่ ธ.ก.ส. จะสามารถหารายได้เพิ่มขึ้นในช่วงที่ธุรกิจธนาคารมีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้น

บททวนวรรณกรรม

บทความที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องศึกษาด้านประชากรศาสตร์เพื่อเป็นการแบ่งส่วนตลาดทำให้มีประสิทธิภาพในการกำหนดตลาดเป้าหมาย ซึ่งลักษณะประชากรศาสตร์ ประกอบด้วยได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ ระดับการศึกษา เป็นต้น และศึกษาแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการที่จำเป็นต้องมีโดยใช้ทฤษฎีและแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด 4P และ 7P ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านการสร้างและนำเสนอแนะลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ โดยศึกษาจากงานวิจัยของ ชนัญชิดา ชัชปภากุล (2561) ยุทธศักดิ์ สีนบุญเรือง (2558) สาธิต กิ่งแก้ว (2553) แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคโดยศึกษาจากงานวิจัยของ ธวัชชัย การย์กุลวิฑิต (2559) กิตติยา ปั่นกลาง (2558) ใช้ทฤษฎี 6W1H เป็นการศึกษาว่า ใครคือ

ลูกค้า (Who) ผู้บริโภคซื้ออะไร (What) ทำไมจึงซื้อ (Why) ซื้อเมื่อไหร่ (When) ซื้อที่ไหน (Where) ซื้อบ่อยเพียงไร (How often) และรวมถึงใครมีอิทธิพลต่อการบริโภคของลูกค้า พร้อมทั้งวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีต่างๆ กิตติยา ปั่นกลาง (2558) ศรีนทิพย์ ชนะภัย (2555) สาธิต กิ่งแก้ว (2553) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test One-Way ANOVA การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยของตนเองได้อย่างเหมาะสมในเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อ: กรณีศึกษาผู้ถือสลากออมทรัพย์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในกรุงเทพมหานคร

แนวคิดทฤษฎี

ในการศึกษาความต้องการใช้สินเชื่อของผู้ถือสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส. ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าข้อมูลทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. แนวคิดด้านลักษณะประชากรศาสตร์ (ยุบล เบญจรงค์กิจ, 2542) แสดงความแตกต่างของประชากรในแต่ละด้าน ลักษณะของประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันจะทำให้มีการเลือกซื้อสินค้าและใช้บริการที่แตกต่างกัน การใช้ข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์เพื่อเป็นการแบ่งส่วนตลาดทำให้มีประสิทธิภาพในการกำหนดตลาดเป้าหมาย และง่ายต่อการวัดมากกว่าตัวแปรอื่น ซึ่งลักษณะประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย

- 1.1 เพศ เพศหญิงและเพศชาย มีแนวโน้มที่จะมีความแตกต่างกันในด้านทัศนคติและพฤติกรรม
- 1.2 อายุ กลุ่มอายุที่มีความแตกต่างกันทำให้มีความชื่นชอบบริษัณย์ที่แตกต่างกัน
- 1.3 ระดับการศึกษา ผู้ที่ได้รับในระดับสูงส่งผลให้มีการบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพดีกว่า รวมถึงมีราคาสูงกว่าการบริโภคสินค้าของผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำ
- 1.4 อาชีพ บุคคลที่มีอาชีพแตกต่างกัน ส่งผลให้มีความต้องการในด้านสินค้าและบริการที่ต่างกัน
- 1.5 รายได้ ผู้บริโภคที่มีรายได้ปานกลางและมีรายได้ต่ำมีขนาดตลาดใหญ่กว่าผู้บริโภคที่มีรายได้สูง สินค้าและบริการต่างๆจึงมีการแบ่งส่วนตลาดตามรายได้
- 1.6 สถานภาพทางครอบครัว ลักษณะของครอบครัวที่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นสถานภาพโสด สมรสเป็นเป้าหมายที่สำคัญของนักการตลาดในการพยายามทางการตลาดมาโดยตลอด

2. ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2550) กล่าวคือ พฤติกรรมผู้บริโภคเป็นการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรม การซื้อ และการใช้ของบริโภค เพื่อทราบถึงลักษณะความต้องการพฤติกรรม การซื้อ และการใช้ของผู้บริโภค คำตอบที่ได้จะช่วยให้นักการตลาดสามารถจัดทำกลยุทธ์การตลาดที่ตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วย

- 2.1 ใครบ้างที่อยู่ในตลาดเป้าหมาย เป็นคำถามที่ต้องการทราบถึงลักษณะกลุ่มเป้าหมายทางด้านประชากรศาสตร์ ภูมิศาสตร์ จิตวิทยา และพฤติกรรมศาสตร์
- 2.2 ผู้บริโภคต้องการซื้ออะไร เป็นคำถามที่ต้องการทราบถึงสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ เช่น คุณสมบัตินี้ หรือองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์
- 2.3 ทำไมผู้บริโภคจึงต้องการซื้อสินค้า เป็นคำถามที่ต้องการทราบถึงวัตถุประสงค์ในการซื้อของผู้บริโภค

2.4 ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ เป็นคำถามเพื่อทราบถึงผู้ที่มี อิทธิพลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์

2.5 ผู้บริโภคต้องการซื้อเมื่อใด เป็นคำถามที่ต้องการทราบถึงโอกาสและช่วงระยะเวลาในการซื้อ

2.6 ผู้บริโภคซื้อที่ไหน เป็นคำถามที่ต้องการทราบถึงช่องทางหรือแหล่งที่ผู้บริโภคไปทำการซื้อ

2.7 ผู้บริโภคซื้ออย่างไร เป็นคำถามที่ต้องการทราบถึงขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อสินค้า

3. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด (ศิริรัตน์ เสรีรัตน์, 2552) เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่ให้บริการซึ่งเป็นธุรกิจที่แตกต่างสินค้าอุปโภคและบริโภคทั่วไปจำเป็นต้องใช้ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) หรือ 7P's ได้สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สิ่งที่เสนอขายผลิตภัณฑ์โดยธุรกิจเพื่อตอบสนองความจำเป็นหรือความต้องการของลูกค้าหรือตลาดให้เกิดความพึงพอใจ

2. ราคา หมายถึง คุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปของตัวเงิน ราคาจะเป็นต้นทุนของลูกค้า โดยลูกค้าจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าผลิตภัณฑ์กับราคา หากผลิตภัณฑ์นั้นมีคุณค่าสูงกว่าราคาจะทำให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อ

3. ช่องทางการจัดจำหน่าย หมายถึง ท่าเลหรือที่ตั้งในการให้บริการ การเลือกทำเลที่ตั้งเป็นตัวกำหนดกลุ่มผู้บริโภคที่จะเข้ามาบริการ ดังนั้น ท่าเลที่ตั้งจึงต้องครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด

4. การส่งเสริมการตลาด หมายถึง เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อเพื่อแจ้งข่าวสารหรือชักจูงให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

5. บุคคลหรือพนักงาน หมายถึง การแสดงออกของบุคคลหรือพนักงานที่ให้บริการ ไม่ว่าจะเป็นการ พุดจามารยาท การแต่งกาย สีหน้า และท่าทางที่อ่อนน้อม ซึ่งคุณภาพของการให้บริการต้องอาศัยการคัดเลือก การฝึกอบรมการจูงใจเพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้แตกต่างเหนือคู่แข่ง

6. การสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ หมายถึง สร้างคุณภาพโดยรวมทั้งทางด้านกายภาพและ รูปแบบการให้บริการเพื่อ สร้างคุณค่าให้กับลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นด้านการตกแต่งร้านที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ความสะอาดของร้าน การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย การเจรจาต้องสุภาพอ่อนโยน และการให้บริการที่รวดเร็วหรือ ผลประโยชน์อื่นๆที่ลูกค้าควรได้รับ

7. กระบวนการให้บริการ หมายถึง ระเบียบวิธีการและงานปฏิบัติในด้านการบริการที่นำเสนอให้กับผู้ใช้บริการเพื่อมอบการให้บริการอย่างถูกต้องรวดเร็ว และทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของและพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการสินเชื่อของผู้ถือสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส.ในกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ถือสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส.ในกรุงเทพมหานคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ กลุ่มประชากรผู้ถือสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส. ในเขตกรุงเทพมหานคร
1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ถือสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส. ในกรุงเทพมหานคร แต่เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรผู้ถือสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส. ในกรุงเทพมหานครที่แน่นอน จึงได้ใช้วิธีการคำนวณจากสูตร กรณีนไม่ทราบจำนวนประชากรของ Cochran และได้กำหนดความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ดังนั้น ในการยอมรับความผิดพลาดได้ร้อยละ 5 ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากผลคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ จึงได้กำหนดขนาดของตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 400 ราย ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ คือ 400 ราย ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความสะดวก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมของการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิโดยใช้แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนของผู้ฝากสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส. ประกอบด้วยแบบสอบถามที่มีคำตอบให้เลือก (Multiple Choices)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภค (6W1H) ของลูกค้าผู้ถือสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส. ในการเลือกใช้บริการสินเชื่อประกอบด้วย ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย ผู้บริโภคซื้ออะไร ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด ผู้บริโภคซื้อที่ไหนและผู้บริโภคซื้ออย่างไร ประกอบด้วยแบบสอบถามที่มี คำตอบให้เลือก (Multiple Choices)

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ ประกอบด้วยคำถามในลักษณะการประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลที่ได้ทำการเก็บรวบรวมโดยการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้

4.1 สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อของผู้ถือสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส.

4.2 สถิติเชิงอนุมาน โดยใช้วิธีทดสอบ t-test เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเปรียบเทียบปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่ม ได้แก่ เพศ, การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเปรียบเทียบปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระที่มีตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ

สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี Scheffe

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.7 อายุอยู่ในช่วงระดับ 30-39 ปี ร้อยละ 48.0 สถานภาพโสด ร้อยละ 49.7 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 61.5 อาชีพ ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 44.4 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-30,000 บาท ร้อยละ 41.0

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อของผู้ถือสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส.ในกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบว่าสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส.สามารถใช้เป็นหลักประกันขอสินเชื่อได้ ร้อยละ 72.7 และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบว่าสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส.สามารถใช้เป็นหลักประกันขอสินเชื่อได้ ร้อยละ 27.3

2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้ใช้บริการสินเชื่อกับสถาบันการเงินต่างๆ ร้อยละ 65.0 และไม่เคยใช้บริการสินเชื่อกับสถาบันการเงินต่างๆ ร้อยละ 35.0

3. สถาบันการเงินที่กลุ่มตัวอย่างใช้บริการด้านสินเชื่อส่วนใหญ่ คือ ธนาคาร ธ.ก.ส. ร้อยละ 26.6 และน้อยที่สุด คือ สถาบันการเงินอื่นๆ ร้อยละ 2.3

4. หลักทรัพย์ที่กลุ่มตัวอย่างนำมาใช้ค้ำประกันการขอสินเชื่อกับธนาคาร ธ.ก.ส. ส่วนใหญ่เป็น สลากออมทรัพย์, บัญชีเงินฝาก ร้อยละ 81.9 และน้อยที่สุด คือ พันธบัตร ร้อยละ 0.7

5. หลักเกณฑ์ในการตัดสินใจขอสินเชื่อของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมต่างๆต่ำ ร้อยละ 23.1 และน้อยที่สุด คือ หาสาขาง่าย มีที่จอดรถสะดวกสบาย ร้อยละ 6.5

6. วัตถุประสงค์ในการตัดสินใจขอใช้บริการสินเชื่อของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ สามารถช่วยเพิ่มสภาพคล่องทางการเงินได้ ร้อยละ 38.8 และน้อยที่สุด คือ วัตถุประสงค์อื่น ๆ ร้อยละ 0.2

7. บุคคลที่มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจขอสินเชื่อของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ ตัวผู้กู้ ร้อยละ 68.3 และน้อยที่สุด คือ เพื่อน/คนรู้จัก ร้อยละ 2.0

8. ช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่ามีความจำเป็นในการขอสินเชื่อ คือ เทศกาลวันสำคัญต่าง เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ตรุษจีน เป็นต้น ร้อยละ 26.3 และน้อยที่สุด คือ ช่วงเวลาอื่นๆ ร้อยละ 10.7

9. สถาบันการเงินที่ให้บริการสินเชื่อตรงตามความต้องการของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ ธนาคาร ธ.ก.ส. ร้อยละ 44.8 และน้อยที่สุด คือ ธนาคารทหารไทย ร้อยละ 1.2

10. การรับรู้แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินเชื่อของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ผ่านทางอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 51.2 และน้อยที่สุด คือ การรับรู้แหล่งข้อมูลอื่นๆ ร้อยละ 2.3

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการใช้บริการสินเชื่อของผู้ถือสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส.ในกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในระดับมาก ในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านพนักงาน/บุคคล ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ ส่วนด้านส่งเสริมการตลาด กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในระดับปานกลาง (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1: ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมการตลาด	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านผลิตภัณฑ์	3.75	0.68	มาก
ด้านราคา	3.83	0.81	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.55	0.81	มาก
ด้านส่งเสริมการตลาด	3.36	0.82	ปานกลาง
ด้านพนักงาน/บุคคล	4.11	0.71	มาก
ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ	3.53	0.77	มาก
ด้านกระบวนการ	3.98	0.76	มาก
รวม	3.73	0.61	มาก

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศและสถานภาพต่างกันให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการสินเชื่อที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการสินเชื่อโดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านราคา (P-Value=0.00) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (P-Value=0.01) และด้านส่งเสริมการตลาด (P-Value=0.02) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการสินเชื่อโดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (P-Value=0.02) ด้านสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (P-Value=0.01) และด้านกระบวนการ (P-

Value=0.04) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพที่ต่างกันให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการสินเชื่อโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ (P-Value=0.00) ด้านราคา (P-Value=0.00) ด้านส่งเสริมการตลาด (P-Value=0.02) ด้านพนักงาน/บุคลากร(P-Value=0.03) ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (P-Value=0.00) และ ด้านกระบวนการ (P-Value=0.00) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการสินเชื่อโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสร้างและนำเสนอ ลักษณะทางกายภาพ (P-Value=0.00) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อของผู้ถือสลากออมทรัพย์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตรในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้ใช้บริการสินเชื่อกับธนาคาร ธ.ก.ส. และธนาคาร ธ.ก.ส. เป็นสถาบันการเงินที่ให้บริการสินเชื่อตรงตามความต้องการมากที่สุด ใช้หลักเกณฑ์ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย และค่าธรรมเนียมต่างๆต่ำ ในการตัดสินใจขอสินเชื่อ ขอใช้บริการสินเชื่อเพื่อช่วยเพิ่มสภาพคล่องทางการเงินได้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีความแตกต่างกันไป โดย พฤติกรรมของผู้บริโภคจะแตกต่างกันไปในการเลือกซื้อและการใช้ของบริโภค ดังนั้น ธนาคารจึงควรศึกษา พฤติกรรมของผู้บริโภคว่ามีใครบ้างที่มีความสนใจในผลิตภัณฑ์ของเรา ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติเช่นใด มีวัตถุประสงค์ใดในการนำไปใช้ และมีกระบวนการขั้นตอนการคิดการตัดสินใจอย่างไรเพื่อนำมาปรับใช้กับธุรกิจได้

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อของลูกค้าผู้ถือสลาก ธ.ก.ส. ใน กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อมากที่สุด คือ ด้าน พนักงาน/บุคคล รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ และด้านราคา ตามลำดับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในกลุ่มเป้าหมายจะทำให้ผู้บริโภคเกิดการยอมรับและเลือกซื้อใช้บริการได้ สอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างจะให้ความสำคัญกับคุณภาพของการให้บริการของพนักงานซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพนักงาน ผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการต่างๆเป็นสิ่งสำคัญไม่ว่าจะเป็น การพูดจา มารยาท การแต่งกาย สีหน้า และท่าทางที่ อ่อนน้อมของพนักงานธนาคาร ปัจจัยด้านกระบวนการที่มีความสำคัญรองลงมาทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับระเบียบวิธีการที่เจ้าหน้าที่ธนาคารที่จะนำเสนอแก่ผู้ให้บริการควรมีความถูกต้องรวดเร็วรัดกุม ทำให้ผู้ให้บริการเกิดความประทับใจ ส่วนปัจจัยด้านราคาเป็นต้นทุนของลูกค้า ลูกค้าจะพิจารณาว่าผลิตภัณฑ์ นั้นได้รับคุณค่าเหมาะสมกับมูลค่าที่ต้องเสียไปหรือไม่

สรุปผลงานวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 64.7 อายุอยู่ในช่วงระดับ 30-39 ปี ร้อยละ 48.0 สถานภาพโสด ร้อยละ 49.7 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 61.5 อาชีพ ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 44.4 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-30,000 บาท ร้อยละ 41.0

2. พฤติกรรมการใช้บริการสินเชื่อของผู้ถือสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส.ในกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบว่าสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส.สามารถใช้เป็นหลักประกันขอสินเชื่อได้ และเคยใช้บริการสินเชื่อกับสถาบันการเงินต่างๆ ส่วนสถาบันการเงินที่ได้ใช้บริการด้านสินเชื่อส่วนใหญ่ คือ ธนาคาร ธ.ก.ส. โดยใช้สลากออมทรัพย์, บัญชีเงินฝากเป็นหลักประกันในการค้ำประกันขอสินเชื่อ หลักเกณฑ์ในการตัดสินใจขอสินเชื่อของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมต่างๆ ต่ำ วัตถุประสงค์ในการตัดสินใจขอใช้บริการสินเชื่อของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ สามารถช่วยเพิ่มสภาพคล่องทางการเงินได้ บุคคลที่มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจขอสินเชื่อของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ ตัวผู้กู้ ช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่ามีความจำเป็นในการขอสินเชื่อ คือ เทศกาลวันสำคัญต่างๆ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ ตรุษจีน เป็นต้น สถาบันการเงินที่ให้บริการสินเชื่อตรงตามความต้องการของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ ธนาคาร ธ.ก.ส. และการรับรู้แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินเชื่อของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ผ่านทางอินเทอร์เน็ต

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ถือสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส.ในกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศและสถานภาพต่างกันให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการสินเชื่อที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการสินเชื่อโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธี Scheffe พบว่า การเลือกใช้บริการด้านสินเชื่อกรณีศึกษาผู้ถือสลากออมทรัพย์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในกรุงเทพมหานคร ด้านราคาของกลุ่มตัวอย่าง มีคู่ที่แตกต่างกัน คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 4.22) ให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อ กรณีศึกษาผู้ถือสลากออมทรัพย์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในกรุงเทพมหานคร ด้านราคาที่มีมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 50-59 ปี (ค่าเฉลี่ย 3.55) โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการสินเชื่อโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธี Scheffe พบว่า ระดับการศึกษาต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อ กรณีศึกษาผู้ถือสลากออมทรัพย์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในกรุงเทพมหานคร พบว่า

ด้านช่องการจัดจำหน่าย ไม่พบว่ามีความแตกต่างกัน แต่ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ มีคู่ที่แตกต่างกัน คือ ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ค่าเฉลี่ย 3.28) ให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อ ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพน้อยกว่า ระดับปริญญาตรี (ค่าเฉลี่ย 3.56) และระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ค่าเฉลี่ย 3.28) ให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อ ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ น้อยกว่า ปริญญาโทขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 3.66) และด้านกระบวนการ พบว่า มีคู่ที่แตกต่างกัน คือ ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ค่าเฉลี่ย 3.92) ให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อด้านกระบวนการ น้อยกว่า ระดับปริญญาโทขึ้นไป (ค่าเฉลี่ย 4.18) โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพที่แตกต่างกันให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการสินเชื่อโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคาต้นทุนส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงาน/บุคลากร ด้านการสร้างและนำเสนอ ลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธี Scheffe พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ มีคู่ที่แตกต่างกัน คือ ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ (ค่าเฉลี่ย 3.90) ให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อด้านผลิตภัณฑ์ มากกว่า พนักงานเอกชน/รับจ้าง (ค่าเฉลี่ย 3.59) ด้านราคา มีคู่ที่แตกต่างกัน คือ นักเรียน/นักศึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.43) ให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อ ด้านราคา มากกว่า พนักงานเอกชน/รับจ้าง (3.68) ด้านการสร้างและนำเสนอ ลักษณะทางกายภาพ มีคู่ที่แตกต่างกัน คือ ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ (ค่าเฉลี่ย 3.69) ให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อ ด้านการสร้างและนำเสนอ ลักษณะทางกายภาพ มากกว่า พนักงานเอกชน/รับจ้าง (ค่าเฉลี่ย 3.33) และด้านกระบวนการ มีคู่ที่แตกต่างกัน คือ ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ (ค่าเฉลี่ย 4.13)) ให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อ ด้านกระบวนการ มากกว่า พนักงานเอกชน/รับจ้าง (ค่าเฉลี่ย 3.80) โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการสินเชื่อโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสร้างและนำเสนอ ลักษณะทางกายภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธี Scheffe พบว่า ด้านการสร้างและนำเสนอ ลักษณะทางกายภาพ มีคู่ที่แตกต่างกัน คือ รายได้ต่อเดือนไม่เกิน 15,000 บาท (ค่าเฉลี่ย 3.24) ให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อ ด้านการสร้างและนำเสนอ ลักษณะทางกายภาพ น้อยกว่า รายได้ต่อเดือน 15,30 - 001,000 บาท (ค่าเฉลี่ย 3.64) โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อ ด้านพนักงาน/

บุคคล อยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญกับพนักงานควรมีจรรยาบรรณและความซื่อสัตย์ เป็นอันดับ 1 ดังนั้น ธนาคารจึงควรจัดอบรมพนักงานเพื่อกระตุ้นให้พนักงานมีจรรยาบรรณและมีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า เพื่อให้ลูกค้ามีความเชื่อมั่นในการใช้บริการกับธนาคาร

2. จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับแบบฟอร์มการให้สินเชื่อที่เข้าใจง่ายและชัดเจน เป็นอันดับ 1 ดังนั้น ธนาคารจึงควรจัดทำแบบฟอร์มการขอสินเชื่อที่ลูกค้าสามารถเข้าใจง่าย ไม่สร้างความยุ่งยากแก่ลูกค้า

3. จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อ ด้านราคา อยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม เป็นอันดับ 1 ดังนั้น ธนาคารควรมีอัตราดอกเบี้ยของเงินกู้ที่เป็นธรรมแก่ลูกค้าตามภาวะเศรษฐกิจ

4. จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อ ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับวงเงินกู้ที่อนุมัติตรงตามคำขอ เป็นอันดับ 1 ดังนั้นธนาคารควรอนุมัติวงเงินกู้ให้เป็นไปตามความจำเป็นที่แท้จริงของลูกค้า

5. จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับความหลากหลายของช่องทางการชำระหนี้เป็นอันดับ 1 ดังนั้น ธนาคารจึงควรมีการปรับปรุงระบบการชำระหนี้ของลูกค้าเนื่องจากปัจจุบันธนาคารยังคงจำกัดการชำระหนี้ของลูกค้าผ่านทางสาขาของธนาคารเท่านั้น ธนาคารควรเพิ่มช่องทางการชำระหนี้ เช่น ผ่านช่องทางผ่าน ATM , Application ของธนาคาร เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อมูลการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่แสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อของกลุ่มตัวอย่างลูกค้าที่ถือสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส. ในเขตกรุงเทพมหานครโดยรวม งานวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อของผู้ถือสลากออมทรัพย์ ธ.ก.ส. เปรียบเทียบแต่ละสาขาของธนาคารในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนว่าลูกค้าของแต่ละสาขา มีความต้องการในการเลือกใช้บริการสินเชื่ออย่างไร และธนาคารจะได้นำข้อมูลดังกล่าวมาปรับปรุง สร้างกลยุทธ์ ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของลูกค้าแต่ละสาขาได้

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กิตติยา ปั่นกลาง. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสลากออมสินพิเศษของลูกค้าธนาคารออมสิน ในเขตธนาคารออมสินภาค 3 กรุงเทพมหานคร. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชนัญชิตา ชัชปาภกุล. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ของลูกค้าในกรุงเทพมหานคร. เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. 2562. ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร.

- ธวัชชัย การย์กุลวิฑิต. 2559. ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของบริษัททีโอที จำกัด (มหาชน). เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยุทธศักดิ์ สืบบุญเรือง. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการสินเชื่อ ธุรกิจธนาคารกรุงเทพของผู้ประกอบธุรกิจในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุบล เปี่ยมจรงค์กิจ. (2542). การวิเคราะห์ผู้รับสาร. กรุงเทพฯ :คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรินทิพย์ ชนะภัย. 2555. ภาพลักษณ์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ด้านสินเชื่อในสายตาของลูกค้าเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2552). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สาธิต กิ่งแก้ว. (2553). ความพึงพอใจต่อการให้บริการของสินเชื่อซีที แอดวานซ์ ในเขตกรุงเทพมหานคร. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ผ่านช่องทางธนาคาร: กรณีศึกษา ธนาคารกรุงไทย

FACTORS AFFECTING THE PURCHASE OF SAVING LIFE INSURANCE: A CASE OF KRUNGTHAI

จันทร์เพ็ญ คิตเฉพา^{1*}, พุฒิพัฒน์ ทวีวชิรพัฒน์²

Chanpen Kidchapo^{1*}, Puttiphat Thaweewachiraphat²

¹คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹Faculty of Economics, Kasetsart University

²คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²Faculty of Economics, Kasetsart University

*Corresponding author, E-mail: K.Chanpen.Pla@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล (2) ศึกษาพฤติกรรมการซื้อประกันชีวิต และ (3) ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองผู้บริโภคระหว่างกลุ่มที่ซื้อและไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการเก็บแบบสอบถามจำนวน 400 คน และทดสอบด้วยสมมติฐานด้วยสถิติ Chi-square และ T-test

ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ได้แก่ เพศและอาชีพ ที่ระดับนัยสำคัญที่สถิติ 0.05

2. ปัจจัยด้านพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ได้แก่ รูปแบบของการออมเงิน ความสามารถในการออมเงิน ความถี่ในการออมเงิน วัตถุประสงค์ในการออม ระยะเวลาการได้รับผลตอบแทนคืนจากการออม ความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง การทราบถึงเงื่อนไขในการออม วงเงินในการออมต่อปีและช่องทางการออมเงินที่ระดับนัยสำคัญที่สถิติ 0.05

3. ระดับคะแนนความสำคัญเฉลี่ยของปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองผู้บริโภคมีความแตกต่างกันระหว่างผู้ซื้อและไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ในทุกด้าน

ข้อเสนอแนะควรลดขั้นตอนหรือเอกสารที่ใช้ทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ลงและควรให้ความรู้แก่พนักงานให้พนักงานมีความชัดเจนในข้อมูลของประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์จะส่งผลดีต่อการอธิบายให้ลูกค้าเข้าใจในเงื่อนไขต่าง ๆ จากการทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ซึ่งจะส่งผลดีต่อธุรกิจประกัน

คำสำคัญ: พฤติกรรมการซื้อ ประกันชีวิต แบบสะสมทรัพย์

ABSTRACT

This research aims to (1) study personal factors (2) study behavior of buying life insurance and (3) the level of importance of marketing mix factors in the view of consumers between groups that buy and not buy cumulative life insurance Wealth The primary data were collected from 400 questionnaires and tested with hypotheses by Chi-square and T-test.

The results

1. Personal factors related to cumulative life insurance purchase, namely gender and occupation at the statistical significance level of 0.05
2. Behavioral factors related to the purchase of life insurance with savings, namely forms of saving money Ability to save money Frequency of saving money Savings purpose Period of receiving return from saving Ability to accept risks Knowing the conditions for saving Limit of saving per year and methods of saving at the statistical significance level of 0.05
3. The average importance level of the marketing mix factors in the consumer perspective, there are differences between those who buy and not buy cumulative life insurance in all aspects.

Suggestions should reduce the steps or documents used to accumulate life insurance, and should educate employees so that employees are clear in the information of cumulative life insurance will be good for explaining to customers understand the conditions. Various from the insurance coverage view Which will benefit the insurance business

Keywords: Consumer Behavior, Insurance, Savings life

บทนำ

มนุษย์ทุกคนต่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการใช้ชีวิตประจำวันได้ ทั้งทางด้านโรคภัย ความชราหรือความเสี่ยงอื่น ๆ ที่เกิดจากเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดการณ์ไว้ เช่น การเกิดอุบัติเหตุและการสูญเสียก่อนวัยอันควร เป็นต้น ทำให้มีการตระหนักถึงการวางแผนในการดำเนินชีวิตมากขึ้น ซึ่งการทำประกันชีวิตเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการออมเงินเพื่อสร้างหลักประกันและช่วยบรรเทาหรือชดเชยความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น สร้างความอุ่นใจต่อความสามารถในการหารายได้ของครอบครัว ประกอบกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทำให้มีการตระหนักถึงการออมในระยะยาวเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในยามเกษียณ ส่งผลให้ประกันชีวิตเข้ามามีบทบาทและเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการออมเงินไว้ใช้จ่ายในยามเกษียณและการสร้างความมั่งคั่งแก่บุคคล นอกจากนี้ธุรกิจประกันชีวิตยังเป็นแหล่งเงินออมระยะยาวเพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ เพราะบริษัท

ประกันชีวิตจะนำเงินที่ได้จากการทำประกันของผู้เอาประกันไปลงทุนในหลักทรัพย์ต่าง ๆ เช่น การลงทุนในโครงการอสังหาริมทรัพย์และสาธารณูปโภคต่าง ๆ เป็นต้น ทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศและสร้างการจ้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อม (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2562)

ภาพรวมกรมธรรม์ประกันชีวิตที่มีผลบังคับใช้ของธุรกิจประกันชีวิตในปี 2561 พบว่า ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์มีสัดส่วนทั้งจำนวนกรมธรรม์และจำนวนเงินเอาประกันสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งเท่ากับร้อยละ 52.6 และ 44.3 ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาทั้งจำนวนกรมธรรม์ประกันชีวิตและจำนวนเงินเอาประกันชีวิตที่ทำใหม่ตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นมาพบว่า ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์มีอัตราการทำใหม่ระหว่างปีลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 1,455,387 กรมธรรม์ในปี 2557 เป็น 985,043 กรมธรรม์ ในปี 2561 โดยมีอัตราเติบโตลดลงร้อยละ -7.51 ในขณะที่จำนวนเงินเอาประกันแบบสะสมทรัพย์ระหว่างปี 2557-2561 มีอัตราเติบโตลดลงร้อยละ -8.61 (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2562) เมื่อยอดขายประกันชีวิตลดลงจะส่งผลกระทบต่อรายได้ของตัวแทนหรือพนักงานธนาคารที่เป็นนายหน้าขายประกันชีวิตและบริษัทประกันชีวิต

ปัจจุบันช่องทางการขายประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ แบ่งเป็น 2 ช่องทางหลักๆคือการขายผ่านตัวแทนมีสัดส่วนร้อยละ 45.84 และขายผ่านช่องทางธนาคารมีสัดส่วนร้อยละ 44.54 (สมาคมประกันชีวิตไทย, 2562) ซึ่งการขายผ่านช่องทางธนาคารเป็นการเจาะกลุ่มเป้าหมายใหม่คือ กลุ่มลูกค้าเงินฝากและคนที่เข้ามาใช้บริการภายในสาขา โดยคาดว่าจะมีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากเป็นการเจาะกลุ่มลูกค้าที่มีเงินฝากกับธนาคารให้เปลี่ยนมาออมในรูปแบบประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ อีกทั้งช่องทางธนาคารยังให้ความสะดวกกับลูกค้ามากกว่าช่องทางการขายผ่านตัวแทนในด้านการติดต่อ เพราะสามารถติดต่อผ่านสาขาของธนาคารได้ และสามารถทำการหักค่าเบี้ยประกันผ่านบัญชีธนาคารได้

งานวิจัยนี้จะทำการศึกษาลูกค้าของธนาคารกรุงไทย เนื่องจากธนาคารกรุงไทยเป็นธนาคารพาณิชย์เพียงแห่งเดียวในประเทศที่มีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจในรูปแบบของสถาบันการเงินภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง และเป็นหนึ่งในห้าธนาคารขนาดใหญ่และมีจำนวนสาขาเป็นอันดับสามของประเทศไทย

ดังนั้นหากทราบว่าจะอะไรที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ของลูกค้าธนาคารกรุงไทย ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครจะนำไปสู่ความเข้าใจในลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมการตัดสินใจและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายหรือวางแผนการออกผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ให้เหมาะสมกับผู้บริโภคและจะส่งผลให้ยอดขายประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ผ่านธนาคารกรุงไทยเพิ่มขึ้น

บททวนวรรณกรรม

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ยังไม่มีการศึกษาถึงการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ผ่าน

ช่องทางธนาคาร ภูมิศึกษา ธนาคารกรุงไทย แต่มีเพียงการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ภูมิศึกษาบริษัท กรุงเทพประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ผ่านช่องทางธนาคารกรุงเทพ (ภัทรภา โสภาสีธิ, 2557) ซึ่งพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ ที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตทุกรูปแบบ เช่น ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต ผ่านช่องทางธนาคารธนาคาร (อรุณทัย ยวงวิภักดิ์, 2558) พบว่า เพศ อายุ อาชีพที่ต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตสอดคล้องกับภูมิศึกษาการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตกับบริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด(มหาชน) และบริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด(มหาชน) (นันทน์ภัส ทรัพย์เจริญ, 2562) ต่างจากการศึกษาผ่านตัวแทน (ประดิษฐ์เพชร แซ่ตั้ง, 2558) ที่พบว่า ปัจจัยดังกล่าวไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ มีเพียงระดับรายได้เท่านั้นที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต (สุพรรณวดี พุฒพิภักดิ์, 2556 และพรชนก นิลหมื่นไวย, 2559) พบว่า เพศและอาชีพที่ต่างกันไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต ส่วนปัจจัยทางด้านพฤติกรรม พบว่า มีทุนประกันต่ำกว่า 100,000 บาท (ภัทรภา โสภาสีธิ, 2557) ต่างจากสุพรรณวดี พุฒพิภักดิ์ (2556) และนันทน์ภัส ทรัพย์เจริญ (2562) ที่พบว่า มีทุนประกัน 100,000-200,000 บาท ชำระเบี้ยประกัน 10,001-20,000 บาทต่อปีและชำระเงินผ่านช่องทางธนาคาร มีวัตถุประสงค์เพื่อออมเงิน (ภัทรภา โสภาสีธิ, 2557 และประดิษฐ์เพชร แซ่ตั้ง, 2558) นอกจากนี้ด้านส่วนประสมทางการตลาด พบว่าระดับคะแนนความเห็นของปัจจัยทางการตลาดของกลุ่มผู้ที่ซื้อประกันชีวิตให้คะแนนความเห็นของปัจจัยด้านการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์สูงกว่าผู้ที่ตัดสินใจไม่ซื้อประกันชีวิต ส่วนผู้ที่ไม่ซื้อให้คะแนนปัจจัยทางด้านกระบวนการมากกว่าผู้ที่ตัดสินใจซื้อประกันชีวิต ส่วนด้านอื่น ๆ ให้คะแนนไม่แตกต่างกัน(สุพรรณวดี พุฒพิภักดิ์, 2556)

การศึกษานี้ได้อาศัยแนวคิดและทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคเช่นเดียวกันกับงานวิจัยที่ผ่านมาในการกำหนดปัจจัยด้านปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว เหมือนกับของภัทรภา โสภาสีธิ (2557) และใช้ 6Ws1H ในการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคภายใต้ความเสี่ยงในการอธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่ตัดสินใจซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์และผู้ที่ไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์เหมือนกับนันทน์ภัส ทรัพย์เจริญ (2562) อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ได้อาศัยทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (7C) มาใช้ในการกำหนดปัจจัยทางการตลาดแทนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P) เนื่องจากการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ควรคำนึงถึงความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภคในด้านต่าง ๆ เช่น คุณค่าที่ลูกค้าจะได้รับ (Customer Value) จากการซื้อประกันแบบสะสมทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งจะสามารถเข้าใจและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ดีกว่าการใช้ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P)

งานวิจัยนี้ใช้แนวคิดพื้นฐานที่เชื่อมโยงไปสู่การทำประกันชีวิต ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคภายใต้ความเสี่ยง ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค และทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค โดยแนวคิดพื้นฐานที่เชื่อมโยงไปสู่การทำประกันชีวิตใช้ในการอธิบายความต้องการพื้นฐานของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อ

ประกันชีวิต เช่น ต้องการออมเงิน ต้องการสร้างความมั่งคั่ง ต้องการความคุ้มครองและบรรเทาความเดือดร้อน สิทธิประโยชน์ด้านภาษีและอื่น ๆ ซึ่งเชื่อมโยงกับทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคภายใต้ความเสี่ยงที่อธิบายว่า หากผู้ที่ตัดสินใจซื้อประกันชีวิตนั้นจะเป็นบุคคลที่มีลักษณะหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk-Averse) นอกจากนี้ยังมีแนวคิดและทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคของ Philip Kotler (1997) ใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรม การซื้อ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะความต้องการของผู้บริโภคและพฤติกรรมการซื้อ อีกทั้งยังอธิบายพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีความต้องการซื้อประกันชีวิตโดยส่วนใหญ่ผู้บริโภคพิจารณาจากลักษณะของประกันชีวิต ประเภทของกรมธรรม์ วัตถุประสงค์ในการซื้อ ขั้นตอนในการซื้อ รวมทั้งบุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ ซึ่งทฤษฎีเหล่านี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (7C) ซึ่งเป็นปัจจัยทางการตลาดที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าและการสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า โดยที่ธุรกิจประกันชีวิตไม่เพียงแต่มองจากตัวของธุรกิจของตน แต่ควรมองย้อนกลับไปสู่ตัวลูกค้าหรือผู้บริโภคเพื่อค้นหาความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้าอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลระหว่างกลุ่มที่ซื้อและไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ระหว่างกลุ่มที่ซื้อและไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์
3. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองผู้บริโภคระหว่างกลุ่มที่ซื้อและไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เก็บแบบสอบถามจากลูกค้ากับธนาคารกรุงไทย ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้งคนที่ซื้อและไม่ซื้อประกันชีวิตจากบริษัท กรุงไทยแอกซ่า จำกัด(มหาชน) และช่วงเวลาในการเก็บแบบสอบถามคือ ตั้งแต่ 1 เมษายน – 8 พฤษภาคม 2563

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เก็บข้อมูลปฐมภูมิผ่านการสอบถามจากลูกค้าของธนาคารกรุงไทย ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ขนาดตัวอย่าง 400 คน จากการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็นของ W.G. Cochran (1977) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยแบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือผู้ที่ซื้อและผู้ที่ไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ใช้ในการศึกษาลักษณะทั่วไปของผู้ที่ซื้อและ

ผู้ที่ไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละมาพรรณนาตัวแปรเชิงคุณภาพ ได้แก่ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพและใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมาอธิบายถึงตัวแปรเชิงปริมาณ ได้แก่ อายุเฉลี่ย รายได้เฉลี่ย จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายจ่ายเฉลี่ย

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ในการศึกษาตัวแปรเชิงคุณภาพจะใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square) เพื่อทดสอบความเป็นอิสระระหว่างข้อหรือไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์กับปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยด้านพฤติกรรม ในขณะที่ตัวแปรเชิงปริมาณจะใช้สถิติ T-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของอายุเฉลี่ย รายได้เฉลี่ย จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายจ่ายเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยของคะแนนส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองผู้บริโภคระหว่างผู้ที่ซื้อและผู้ที่ไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

สมมติฐานการทดสอบสถิติไคสแควร์ (Chi-Square)

1. H_0 : เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพและอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการซื้อหรือไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

H_1 : เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพและอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการซื้อหรือไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

2. H_0 : รูปแบบการออม ช่องทางการออม ความสามารถในการออม ความถี่ในการออม วัตถุประสงค์ในการออม ช่วงเวลาที่ตัดสินใจออม ระยะเวลาในการออม ระยะเวลาในการได้รับผลตอบแทนคืน บุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจออม การยอมรับความเสี่ยง ความรู้ในเงื่อนไขของผลิตภัณฑ์ทางการเงินและวงเงินในการออมต่อปีไม่มีความสัมพันธ์กับการซื้อหรือไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

H_1 : รูปแบบการออม ช่องทางการออม ความสามารถในการออม ความถี่ในการออม วัตถุประสงค์ในการออม ช่วงเวลาที่ตัดสินใจออม ระยะเวลาในการออม ระยะเวลาในการได้รับผลตอบแทนคืน บุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจออม การยอมรับความเสี่ยง ความรู้ในเงื่อนไขของผลิตภัณฑ์ทางการเงินและวงเงินในการออมต่อปีมีความสัมพันธ์กับการซื้อหรือไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

สมมติฐานการทดสอบ T-test

1. H_0 : อายุเฉลี่ย รายได้เฉลี่ย จำนวนสมาชิกในครอบครัวและรายจ่ายเฉลี่ยไม่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้ที่ซื้อและผู้ที่ไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

H_1 : อายุเฉลี่ย รายได้เฉลี่ย จำนวนสมาชิกในครอบครัวและรายจ่ายเฉลี่ย มีความแตกต่างกันระหว่างผู้ที่ซื้อและผู้ที่ไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

2. H_0 : ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความสำคัญด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองผู้บริโภคไม่มีความแตกต่างกันระหว่างผู้ที่ซื้อและผู้ที่ไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

H_1 : ค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนความสำคัญด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองผู้บริโภคมีความแตกต่างกันระหว่างผู้ที่ซื้อและผู้ที่ไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 95.39 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 93.39 คน จบการศึกษาระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 92.95 มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 90.33

1.2 ด้านพฤติกรรมในเรื่องของช่วงเวลาที่ตัดสินใจออม พบว่า ตัดสินใจออมเมื่อถึงเห็นถึงผลตอบแทนที่จะได้รับมีผู้ตอบทั้งหมด 309 คนแบ่งเป็นคนที่ตัดสินใจซื้อจำนวน 290 คนคิดเป็นร้อยละ 93.85 และคนที่ไม่ซื้อจำนวน 19 คนคิดเป็นร้อยละ 6.15 ตัดสินใจออมเมื่อต้องการความคุ้มครองมีผู้ตอบทั้งหมด 42 คนแบ่งเป็นคนที่ซื้อจำนวน 37 คนคิดเป็นร้อยละ 88.10 และคนที่ไม่ซื้อจำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 11.90 ตัดสินใจออมเมื่อเริ่มมีรายได้มีผู้ตอบทั้งหมด 39 คนแบ่งเป็นคนที่ซื้อจำนวน 35 คนคิดเป็นร้อยละ 89.74 และคนที่ไม่ซื้อจำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 10.26 ตัดสินใจออมเงินเมื่อมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายมีผู้ตอบทั้งหมด 10 คน แบ่งเป็นผู้ที่ซื้อจำนวน 9 คนคิดเป็นร้อยละ 90 และคนที่ไม่ซื้อจำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 10

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ Chi-square และ T-test สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ด้านเพศ (FEM) มีความสัมพันธ์กับการซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ โดยร้อยละของเพศหญิงที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ เท่ากับ 55.80 ร้อยละของเพศชายที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อ เท่ากับ 44.20 แสดงให้เห็นว่า เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะซื้อมากกว่าเพศชาย ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$

ด้านอาชีพ (OCC) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ โดยร้อยละของพนักงานบริษัทเอกชนที่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ เท่ากับ 65.50 ร้อยละของพนักงานราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจที่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ เท่ากับ 23.72 และร้อยละของเจ้าของธุรกิจที่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ เท่ากับ 10.78 แสดงให้เห็นว่าพนักงานบริษัทเอกชนมีแนวโน้มที่จะซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์มากกว่าอาชีพอื่น ๆ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$

2.2 ปัจจัยด้านพฤติกรรมผู้บริโภคด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-square)

รูปแบบการออมเงิน คือ ร้อยละการออมเงินในรูปแบบพันธบัตร (Who2) ของผู้ที่ซื้อเท่ากับ 96.35 ร้อยละการออมเงินในรูปแบบกองทุนรวม (Who3) ของผู้ที่ซื้อ เท่ากับ 86.05

ความสามารถในการออมเงิน (What1) โดยมีการออมเป็นประจำทุกปีของผู้ซื้อร้อยละ 94.53 และไม่มีการออมเป็นประจำทุกปีร้อยละ 34.43 แสดงให้เห็นถึงผู้มีการออมเป็นประจำทุกปีมีแนวโน้มที่จะซื้อ มากกว่าผู้ที่ไม่มีการออมเป็นประจำทุกปี

ความถี่ในการออมเงิน (What2) ร้อยละของผู้ที่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์มีความถี่ในการออมเงิน 2-5 เดือนต่อครั้ง เท่ากับ 45.01 ความถี่ในการออมเงิน 6-11 เดือนต่อครั้งร้อยละ 27.22 ซึ่งความถี่ทั้งสองช่วงเวลานี้มีแนวโน้มที่จะซื้อมากกว่าช่วงเวลาอื่น

วัตถุประสงค์ในการออมเงิน พบว่า ร้อยละของวัตถุประสงค์ในความต้องการความคุ้มครองชีวิต (Why2) เท่ากับ 99.57 ค่ารักษาพยาบาล (Why3) เท่ากับ 99.44 และลดหย่อนภาษี (Why4) เท่ากับ 85.14 มีความสัมพันธ์กับการซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

ระยะเวลาในการได้รับผลตอบแทนคืนจากการออม (When3) พบว่า ระยะเวลาที่ต้องการได้รับผลตอบแทนคืนจากการออมเงินอยู่ที่มากกว่า 10 ปี เท่ากับ 59.57 มีแนวโน้มที่จะซื้อมากกว่าช่วงเวลาอื่น

ความสามารถในการยอมรับความเสี่ยง (How1) พบว่า ร้อยละของบุคคลที่ไม่สามารถยอมรับความเสี่ยงได้ เท่ากับ 65.77 และร้อยละของบุคคลที่ยอมรับความเสี่ยงได้ปานกลาง เท่ากับ 33.69 มีแนวโน้มที่จะซื้อมากกว่าบุคคลที่ชอบลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่มีความเสี่ยงสูง

การทราบถึงเงื่อนไขในการออม (How2) พบว่าร้อยละของบุคคลที่ทราบเงื่อนไขเป็นอย่างดี เท่ากับ 70.62 และร้อยละของบุคคลที่ทราบเป็นบางเงื่อนไข เท่ากับ 27.76 มีแนวโน้มที่จะซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์มากกว่าผู้ที่ไม่ทราบถึงเงื่อนไขในการทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

วงเงินในการออมต่อปี (How3) พบว่า ร้อยละของวงเงินในการออมต่อปีระหว่าง 10,001-50,000 บาทต่อปี เท่ากับ 81.13 แสดงให้เห็นว่าวงเงินในการออมต่อปีระหว่าง 10,001-50,000 บาทต่อปี มีแนวโน้มที่จะซื้อมากกว่าวงเงินในการออมต่อปีช่วงอื่น ๆ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$

ช่องทางการออมเงิน (Where) พบว่า ร้อยละของช่องทางการออมเงินทั้งตัวแทนและผ่านช่องทางธนาคารมีแนวโน้มต่อการซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์เท่ากัน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1: ผลการทดสอบ Chi-square

Variables	Chi-square χ^2	P-value
Demography		
FEM	4.92	0.03**
STA	3.28	0.19
EDU	3.795	0.15
OCC	7.576	0.02**
Behavior		
Who1	0.00	0.99
Who2	9.312	0.00***

ตารางที่ 1: ผลการทดสอบ Chi-square (ต่อ)

Variables	Chi-square χ^2	P-value
Who3	7.321	0.01***
Who4	0.06	0.81
Where	4.151	0.04**
What1	45.30	0.00***
What2	29.011	0.00***
Why1	5.22	0.02**
Why2	38.197	0.00***
Why3	21.335	0.00***
Why4	7.83	0.01***
Why5	2.719	0.10*
When1	0.435	0.93
When2	2.547	0.47
When3	30.294	0.00***
Whom	3.603	0.17
How1	15.733	0.00***
How2	17.451	0.00***
How3	64.612	0.00***

Note: * significant at $\alpha = 0.1$ **significant at $\alpha = 0.05$ ***significant at $\alpha = 0.01$

3. ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านปัจจัยส่วนบุคคลและระดับคะแนนความสำคัญในด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองลูกค้าระหว่างผู้ที่ซื้อและผู้ที่ไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ พบว่า ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุเฉลี่ย (AGE) รายได้เฉลี่ย (INC) จำนวนสมาชิกในครอบครัว (FAM) และรายจ่ายเฉลี่ย (EXP) ระหว่างผู้ที่ซื้อและผู้ที่ไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Table 2)

ผู้ที่ซื้อและผู้ที่ไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์มีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนความสำคัญในด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภคที่แตกต่างกันในมุมมองด้านคุณค่าที่ลูกค้าได้รับ ได้แก่ การออมเงินมีสภาพคล่องสูง (CV1) การออมเงินให้ความคุ้มครองกับผู้ลงทุน (CV3) มุมมองด้านราคา ได้แก่ จำนวนเงินออมเหมาะสมกับผลตอบแทนที่จะได้รับ (Cost1) จำนวนเงินออมเหมาะสมกับช่วงอายุ (Cost2) มุมมองด้านความสะดวกในการออมเงิน ได้แก่ สามารถออมเงินผ่านแอปพลิเคชัน (Conve1) มีช่องทางในการติดต่อรับผลประโยชน์ (Conve2) มุมมองด้านการสื่อสาร ได้แก่ มีการให้ข้อมูลถึงผลประโยชน์จากการออม

(Commu1) มุมมองด้านการดูแลเอาใจใส่ ได้แก่ พนักงานพูดจาสุภาพ มีมารยาท (Caring1) พนักงานนำเสนอ
บริการอย่างจริงใจ (Caring2) มุมมองด้านความสบาย ได้แก่ มีแอปพลิเคชันไว้ติดตามข้อมูลการออม (Comf1)
มีขั้นตอนการลงทุนที่ไม่ซับซ้อน (Comf2) มุมมองด้านความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการ ได้แก่ การ
ออมนั้นสามารถตอบสนองความต้องการได้ (Comp1) พนักงานมีความรวดเร็วในการบริการ (Comp2)
พนักงานอธิบายเงื่อนไขและสิทธิประโยชน์ได้อย่างถูกต้องครบถ้วน (Comp3) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่
 $\alpha = 0.01$ ในขณะที่ด้านคุณค่าที่ลูกค้าได้รับในหัวข้อการออมเงินนั้นสามารถนำไปลดหย่อนภาษีได้ (CV2)
และมุมมองด้านการสื่อสารในหัวข้อการให้ข้อมูลถึงเงื่อนไขการออม (Commu2) มีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่
 $\alpha = 0.05$ ซึ่งคนที่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ให้คะแนนเฉลี่ยปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดใน
มุมมองผู้บริโภคสูงกว่าผู้ที่ไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ในทุกด้าน ยกเว้น ด้านการออมมีสภาพคล่องสูง
(CV1) ที่คะแนนเฉลี่ยของผู้ที่ไม่ซื้อสูงกว่าผู้ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2: The Result of statistics Independent-Sample t-test

Variables	ตัดสินใจซื้อ		ตัดสินใจไม่ซื้อ		t-test	P-Value
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
Demography						
AGE	34.63	7.03	33.86	5.88	0.491	0.57
INC	28,994.07	33,760.86	27,524.14	15,294.23	0.548	0.82
FAM	3.06	1.31	3.41	1.30	0.604	0.16
EXP	10,617.39	10,915.33	12,248.28	6,594.40	0.983	0.43
Marketing Mix						
CV1	2.33	0.99	3.72	0.88	0.417	0.00***
CV2	3.73	0.91	3.14	1.27	0.019	0.02**
CV3	3.65	1.05	2.83	1.44	0.03	0.01***
Cost1	3.70	1.07	2.48	1.15	0.707	0.00***
Cost2	3.71	1.04	3.00	1.13	0.681	0.00***
Conve1	3.62	1.07	2.76	1.30	0.339	0.00***
Conve2	3.63	1.07	2.62	1.05	0.897	0.00***
Commu1	3.65	0.98	2.45	0.91	0.473	0.00***
Commu2	3.69	1.02	2.55	1.27	0.053	0.03**
Caring1	3.78	1.02	2.55	1.09	0.743	0.00***
Caring2	3.81	1.03	2.79	1.21	0.217	0.00***

ตารางที่ 2: The Result of statistics Independent-Sample t-test (ต่อ)

Variables	ตัดสินใจซื้อ		ตัดสินใจไม่ซื้อ		t-test	P-Value
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
Comf1	3.71	1.02	2.79	1.42	0.03	0.00***
Comf2	3.75	1.05	2.86	1.16	0.203	0.00***
Comp1	3.76	0.99	2.90	0.94	0.183	0.00***
Comp2	3.69	1.01	3.10	1.01	0.825	0.00***
Comp3	3.74	0.99	2.93	1.33	0.249	0.00***

Note: * significant at $\alpha = 0.10$ ** significant at $\alpha = 0.05$ *** significant at $\alpha = 0.01$

สรุปผลการวิจัย

ผลการทดสอบตัวแปรเชิงคุณภาพ พบว่า

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ได้แก่ เพศและอาชีพ ส่วนปัจจัยด้าน
2. พฤติกรรมของผู้บริโภค ได้แก่ การออมเงินในรูปแบบพันธบัตร การออมเงินในรูปแบบกองทุนรวม

ความสามารถในการออมเงิน ความถี่ในการออมเงิน วัตถุประสงค์ในการออมเงิน คือ ออมเงิน

ผลการทดสอบตัวแปรเชิงปริมาณ พบว่า ผู้ที่ซื้อและผู้ที่ไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับคะแนนความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองผู้บริโภคทุกด้าน ยกเว้น ด้านคุณค่าที่ลูกค้าได้รับ ในหัวข้อการออมเงินมีสภาพคล่องสูงของผู้ที่ซื้อสูงกว่าผู้ที่ไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา พบว่า ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายเป็นเพศหญิงและทำงานบริษัทเอกชน ดังนั้น ผู้ที่ออกแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงินรวมผู้ที่วางกลยุทธ์ควรออกแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงินให้เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายหรือมีการโฆษณาให้เหมาะกับเพศหญิง สื่อสารออกมาให้เข้าใจง่าย เช่น ควรที่จะออกแบบประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ที่ส่งเบี้ยจำนวนน้อยปี แต่ระยะเวลาคืนผลตอบแทนมากกว่า 10 ปี เนื่องจากผลจากการสอบถามผู้ที่ตัดสินใจไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ สาเหตุมาจากต้องส่งเบี้ยเป็นเวลานาน เป็นต้น และจากการศึกษาด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผู้ที่ไม่ซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ด้านความรวดเร็วในการให้บริการของพนักงาน พนักงานอธิบายถึงเงื่อนไขและประโยชน์ต่าง ๆ จากการออมได้อย่างถูกต้องครบถ้วนมีคะแนนเฉลี่ยสูง ควรปรับปรุงส่วนของพนักงานที่ให้บริการควรเน้นย้ำกับพนักงานในเรื่องของการอธิบายเงื่อนไขและประโยชน์ของประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์

ให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย ดังนั้นในส่วนนี้ควรให้ความรู้แก่พนักงานผู้ให้บริการ เพราะหากพนักงานมีความรู้อย่างชัดเจนก็จะสามารถอธิบายเงื่อนไขต่าง ๆ ให้ลูกค้าเข้าใจได้ง่าย นอกจากนี้ทางบริษัทควรลดขั้นตอนหรือลดเอกสารที่ใช้การซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ลง เพราะคะแนนเฉลี่ยในด้านนี้ค่อนข้างสูงหากลดลงได้ก็น่าจะเป็นผลดีต่อธุรกิจประกัน

เอกสารอ้างอิง

- นันทน์ภัส ทรัพย์เจริญ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตกับบริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)และบริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด(มหาชน). เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขา เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประดิษฐ์เพชร แซ่ตั้ง. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ของ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรชนก นิลหมื่นไวย. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการทำประกันชีวิตของผู้บริโภคใน กรุงเทพมหานคร. เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ภัทรภา โสภาสัทธี. (2557). พฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อประกันชีวิตแบบ สะสมทรัพย์ บริษัท กรุงเทพ ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)ในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสาขา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย. 2562. สถิติประกันชีวิตรายปีตั้งแต่ปี 2557- ปี 2561. (Online). <https://www.oic.or.th/th/industry>, 30 มิถุนายน 2.562
- อรุณทัย ยวงวิภักดิ์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อประกันชีวิต: กรณีศึกษาลูกค้าธนาคารธนชาติ ในเขตพื้นที่ จังหวัดปทุมธานี. เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อิศราภรณ์ วีระคงสุวรรณ. (2556). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับรูปแบบการทำประกันชีวิตของผู้ถือกรมธรรม์บริษัท อลิอันซ์ อยุธยา ประกันชีวิต จำกัด(มหาชน). ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Cochran, W.G. (1977). *Wiley: Sampling Techniques*. 3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Philip Kotler and Kevin Lane Keller. (2016). *Marketing Management*. Malaysia: Pearson.

ผลกระทบของตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในประเทศไทย

THE IMPACTS OF MACROECONOMIC VARIABLES ON NON-PERFORMING LOANS IN THAILAND

สุวิมล มุมทอง^{1*}, วีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล²

Suwimol Mumthonng^{1*}, Teerasak Sapwarobol²

¹คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹Faculty of Economics, Kasetsart University

²คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²Faculty of Economics, Kasetsart University

*Corresponding author, E-mail: Miaou27022536@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคกับปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) ในประเทศไทย โดยอาศัยข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาสช่วงปี พ.ศ.2552–2562 รวมข้อมูลทั้งสิ้น 43 ค่าสังเกต ตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษา คือ ปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้, ผลผลิตมวลรวมที่แท้จริง, อัตราเงินเฟ้อ, อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ MLR, ดัชนีอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง และอัตราการว่างงาน โดยแบบจำลองที่นำมาใช้วิเคราะห์ได้แก่ Cointegration โดยใช้วิธีของ Engle and Granger และ Error Correction Model (ECM) ผลการศึกษาพบว่าทุกปัจจัยที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ อย่างมีนัยสำคัญในระยะยาว โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง, ดัชนีอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงและอัตราการว่างงาน มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวในทางบวกกับปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ขณะที่อัตราเงินเฟ้อและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ MLR มีทิศทางความสัมพันธ์ในทางลบกับปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ โดยเมื่อศึกษาถึงลักษณะการปรับตัวในระยะสั้นของปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้พบว่าการเปลี่ยนแปลงของอัตราการว่างงานสามารถอธิบายได้อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างตัวแปร จึงสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของอัตราการว่างงานเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดหนี้เสียในระบบธนาคารพาณิชย์อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว, ตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค, หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the long run relationship between macroeconomic variables and NPLs in Thailand by using quarterly time series data during 2009-2019, a total of 43 observations. All variables used in the study are the amount of non-performing loans, real gross domestic product, inflation, minimum loan rates, real exchange rate index and unemployment rate. The models used for analysis are Cointegration following Engle and Granger methodology and Error Correction Model (ECM). The results show that all factors have a significant relationship with the amount of non-performing loans. Namely, real gross domestic product, real exchange rate index and unemployment rate have a positive relationship with the amount of non-performing loans, whereas inflation and minimum loan rates show a negative relationship with the amount of non-performing loans. When studying the short-run adjustment of non-performing loans, the unemployment rate can be explained significantly. Therefore, it can be concluded that the change in the unemployment rate is an important cause of continuous bad debt in the banking system.

Keywords: Cointegration, Macroeconomic Variables, Non-performing Loans

บทนำ

จากบริบทที่ระบบเศรษฐกิจการเงินโลกมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการเงินโลกที่จะมีความไม่แน่นอนเพิ่มขึ้นในระยะข้างหน้า ทำให้เศรษฐกิจไทยจะยังคงเผชิญกับความเสี่ยงทั้งจากปัจจัยภายในและต่างประเทศ และย่อมส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลายภาคส่วน เช่น การผลิต การบริโภค การออม การลงทุน รวมทั้งการกำหนดนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงในส่วนของเสถียรภาพของระบบการเงินในประเทศที่แม้จะยังอยู่ในเกณฑ์ดีแต่ยังคงมีบางจุดที่เปราะบาง โดยเฉพาะในส่วนของภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจ ในด้านความสามารถในการชำระหนี้ ซึ่งสะท้อนจากคุณภาพสินเชื่อของภาคเอกชนที่ด้อยลง และปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่ยังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในทุกๆ ปี

ปัญหานี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้จึงยังคงเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบสถาบันการเงินไทย เนื่องจากสินเชื่อที่กลายมาเป็น “สินเชื่อด้วยคุณภาพ” ย่อมมีผลต่อต้นทุนการดำเนินงานของสถาบันการเงินโดยตรง (ในด้านการตั้งสำรองตามมาตรฐานการจัดชั้นสินทรัพย์) นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการผิดนัดชำระหนี้ (Default Risk) ของลูกหนี้มาจาก 3 ด้านได้แก่ 1) ปัจจัยภายนอกกิจการ ทั้งในด้านความผันผวนจากภาวะเศรษฐกิจ นโยบายของภาครัฐ และจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกิดขึ้น อาทิ ภัยธรรมชาติ ค่านิยม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง 2) ปัจจัยภายใน เป็นปัจจัยที่เกิดจากตัวลูกหนี้เอง อาทิ การขาดประสบการณ์ในการบริหารกิจการ ไม่มีการวางแผนที่ดี บริหารงานอย่างไม่มี

ประสิทธิภาพ ส่งผลต่อผลประกอบการที่แย่ลง และเกิดปัญหาด้านสภาพคล่อง จนนำไปสู่การผิดนัดชำระหนี้ ตามมา 3) ปัจจัยจากเจ้าหน้าที่ธนาคารและตัวธนาคาร ซึ่งอาจเกิดจากการขาดประสบการณ์และความชำนาญ ในการวิเคราะห์สินเชื่อ หรืออาจเกิดจากการแข่งขันที่ธนาคารพยายามปล่อยสินเชื่อให้ได้มากที่สุด ซึ่งไม่ได้ คำนึงถึงความเสี่ยงที่ตามมา ทำให้เกิดสินเชื่อที่ด้อยคุณภาพเป็นจำนวนมาก ในแง่ของลูกหนี้เงินกู้ยืม การไม่สามารถชำระหนี้เงินกู้ที่เป็นแหล่งเงินทุนสำคัญ และมีสัดส่วนมากในโครงสร้างเงินทุนหมุนเวียนของกิจการ ให้แก่สถาบันการเงินที่ให้สินเชื่อ เมื่อประกอบกับในช่วงที่สภาวะทางเศรษฐกิจเริ่มมีแนวโน้มหรือส่อเค้าที่จะซบ เซาลง ก็ยิ่งส่งผลให้ธุรกิจได้รับผลกระทบโดยตรง ซึ่งอาจนำไปสู่การขยายฐานการลงทุนที่ลดลง หรือลงทุนใน โครงการที่ไม่มีประสิทธิภาพ และให้ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า จนมีผลต่อความสามารถในการสร้างผลกำไรและ กระแสเงินสดให้แก่กิจการลดลงตามมา อันกระทบต่อมูลค่าของกิจการ ชื่อเสียง และความเชื่อมั่นจากนักลงทุน ทั่วไป ผลพวงจากหลายปัจจัยรวมกันที่สะสม และเกิดขึ้นจากภายในของกิจการเอง จึงค่อยๆ ส่งผลกระทบท ต่อไปยังธุรกิจร่วมอื่นๆ ตลอดจนสถาบันการเงิน และลูกกลาเป็นลูกโซ่ในระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นการที่ธนาคาร พาณิชย์เป็นสถาบันการเงินหลัก เป็นแหล่งระดมเงินทุนให้กับภาคต่างๆ ของประเทศ ย่อมต้องประสบปัญหา ตามสภาวะเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะในช่วงที่ประเทศต้องประสบปัญหากับวิกฤตเศรษฐกิจ เช่น “วิกฤตต้มยำกุ้ง” ปี 2540 และ “วิกฤตแฮมเบอร์เกอร์” ปี 2551 ทำให้ประสบปัญหานี้ด้อยคุณภาพเป็น จำนวนมาก โดย Hoque and Hossain (2008) กล่าวว่าประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่กำลังประสบปัญหาจาก สินเชื่อที่ไม่ได้รับการชำระหนี้คืน หรือเกิดการผิดนัดชำระหนี้ ซึ่งทำให้เกิดผลขาดทุนขนาดใหญ่จากสินเชื่อ ตามมา โดยเฉพาะจากภาคอุตสาหกรรม และมีข้อบ่งชี้สนับสนุนว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคเป็นสาเหตุ สำคัญของปัญหาการสะสมหนี้เสียในระบบ โดยเฉพาะภาวการณ์เติบโตทางเศรษฐกิจ การแข่งขันของอัตรา แลกเปลี่ยน อัตราดอกเบี้ย รวมถึงสัดส่วนของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ก็มีผลในเชิงลบต่อปัจจัยเหล่านี้ผ่านความ อ่อนแอทางการเงินของระบบ (Caprio and Klingebiel, 1996 และ Drees and Pazarbasiglu, 1998)

การศึกษาครั้งนี้จึงวิเคราะห์ถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาค ซึ่งคาดว่าจะมีผลกระทบต่อสัดส่วนการ เพิ่มขึ้นหรือลดลงของมูลค่าสินเชื่อด้อยคุณภาพในระบบ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางในการ ควบคุมการให้สินเชื่อ รวมทั้งทำให้ธนาคารพาณิชย์ในประเทศดำรงตำแหน่งของการเป็นสถาบันการเงินที่มี ส่วนช่วยสนับสนุนในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างยั่งยืน

บททวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loans: NPLs) ธนาคารแห่งประเทศไทย, (2549: ออนไลน์) ให้ความหมายของปริมาณเงินให้สินเชื่อด้อยคุณภาพ (Non-Performing Loans: NPLs) ว่าหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หมายถึง ยอดคงค้างเงินให้สินเชื่อด้อยคุณภาพ ได้แก่ เงินให้สินเชื่อจัดชั้นต่ำ กว่ามาตรฐาน สงสัย สงสัยจะสูญ และสูญ ตามเกณฑ์การจัดชั้นของธนาคารแห่งประเทศไทย

แนวคิดเกี่ยวกับมูลเหตุของการค้างชำระหนี้ ซึ่งมีมูลเหตุของการค้างชำระหนี้สรุปได้ดังนี้ (อ้างถึงใน วนิดา จันทวงศ์, 2550: 14-15)

1. ปัจจัยภายนอก เช่น 1) ภาวะเศรษฐกิจ หากภาวะเศรษฐกิจดีย่อมส่งผลให้การประกอบธุรกิจมีการ

ขยายตัวและเจริญรุ่งเรือง หากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหรือซบเซาย่อมส่งผลให้เกิดการชะลอตัวทางธุรกิจและการจ้างงานน้อยลง 2) นโยบายของรัฐบาล การดำเนินธุรกิจย่อมต้องเป็นไปในขอบเขตแห่งกฎหมายธุรกิจ รัฐบาลอาจเห็นว่ามีความจำเป็นต่อการครองชีพของประชาชนก็อาจจะกำหนดให้มีการควบคุมราคา เช่น ปูนซีเมนต์ น้ำตาล เป็นต้น การกระทำเช่นนี้ย่อมเป็นผลดีต่อผู้บริโภค แต่ถ้ามีปัจจัยอื่นเปลี่ยนแปลง รัฐบาลจะต้องพิจารณาปรับนโยบายให้เหมาะสม 3) ค่านิยมและเทคโนโลยี เมื่อผู้บริโภคมีค่านิยมเปลี่ยนแปลงไป หรือเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลง เช่น อุตสาหกรรมประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในราคาที่ถูกลงและคุณภาพที่ดีขึ้น 4) ภัยธรรมชาติหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด เช่น ไฟไหม้ ภัยจากน้ำท่วม ผลผลิตได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติ อุบัติเหตุ

2. ปัจจัยภายใน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในธนาคารพาณิชย์ที่เป็นผู้ปล่อยสินเชื่อเองและสามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงได้ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย การประเมินราคาหลักทรัพย์ที่ไม่เหมาะสม เช่น การประเมินราคาหลักประกันที่สูงเกินไป ระบบการติดตามและควบคุมหนี้ของธนาคารพาณิชย์ การอำนวยความสะดวกของธนาคารพาณิชย์ที่ไม่มีการกลั่นกรองที่ดี

3. ปัจจัยที่เกิดจากตัวลูกหนี้ ได้แก่ การที่ลูกหนี้นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม เช่น การนำไปเก็งกำไรในธุรกิจ การย้ายถิ่นที่อยู่ การเปลี่ยนงาน การถูกเลิกจ้างงาน ลูกหนี้ถึงแก่กรรมหรือเจ็บป่วยเรื้อรัง ทุพพลภาพ สภาพครอบครัวหย่าร้าง ลูกหนี้ใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย มีหนี้สินภายนอกมาก ลูกหนี้ทำการค้าเกินตัว หรือหวังผลเลิศในธุรกิจมากเกินไป การเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร เป็นผลให้การทำงานของธุรกิจชะงักงัน การทุจริตของผู้บริหารในกิจการ ลูกหนี้เจตนาบิดพลิ้ว ไม่ยอมชำระหนี้หรือนำเงินไปชำระหนี้ภายนอกก่อน นำเงินไปชำระคืนแก่ธนาคารและลูกหนี้ถูกเจ้าหนี้อื่นๆ ดำเนินคดีและยึดทรัพย์ขายทอดตลาด

แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลสินเชื่อ

1. การประเมินอัตราเสี่ยงและวิธีการพิจารณาสินเชื่อโดยวิธี 7Cs ได้แก่ 1) Character หรือคุณสมบัติของผู้กู้ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึง “ความต้องการ” หรือ “ความตั้งใจ” ของลูกหนี้ที่จะชำระหนี้สินเมื่อถึงกำหนด 2) Capacity หรือความสามารถในการหารายได้ของผู้กู้เพื่อนำมาชำระหนี้ (Ability to Pay) เป็นปัจจัยที่แสดงให้เห็นว่าลูกหนี้มีความสามารถในการชำระหนี้มากน้อยเพียงใด 3) Capital หรือความเข้มแข็งทางการเงินของลูกหนี้ ซึ่งจะดูได้จากส่วนของทุนหรือเงินทุน (Equity หรือ Net Worth) ทุนของกิจการจะเป็นสิ่งประกันแก่เจ้าหนี้และสร้างความมั่นใจแก่เจ้าหนี้ว่าจะได้รับชำระหนี้คืน 4) Collateral หรือหลักทรัพย์ค้ำประกันหนี้ การให้สินเชื่อโดยมีหลักประกันทำให้นธนาคารลดความเสี่ยงต่อหนี้สูญที่อาจเกิดขึ้นได้มากกว่าให้สินเชื่อโดยไม่มีหลักประกัน 5) Condition หมายถึงเงื่อนไขต่างๆ ที่จะมีผลทำให้ฐานะของลูกหนี้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือแย่ลง ได้แก่ สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ (Economic Condition), สถานการณ์ด้านการเมืองและนโยบายของรัฐ (Political Condition), เงื่อนไขในธุรกิจนั้นๆ (Business or Industry Condition), เงื่อนไขเกี่ยวกับตัวลูกหนี้ (Customer Condition) ความรู้ความสามารถและความชำนาญของผู้บริหาร เป็นต้น 6) Country เป็นการประเมินความเสี่ยงในการให้สินเชื่อที่เกี่ยวข้องกับประเทศของผู้กู้ โดยเฉพาะ พิจารณาด้านนโยบายเศรษฐกิจ และ 7) Control หมายถึงความสามารถในการควบคุมฐานะ

ทางการเงินของผู้กู้ เป็นการพิจารณาถึงการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพของผู้กู้

2. นโยบาย 5P (5P's Policy) นโยบาย 5Ps เป็นแนวทางการวิเคราะห์สินเชื่ออีกหลักเกณฑ์หนึ่งที่นิยมใช้อาจเป็น 3Ps หรือ 5Ps เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลสินเชื่อที่ไม่ใช่การเงิน ในที่นี้กล่าวถึงนโยบาย 5Ps (ชนินทร์ พิทยาวิจิตร, 2534) ว่าประกอบด้วย 1) Purpose หรือวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม 2) People หรือการวิเคราะห์ประวัติและเรื่องราวของผู้กู้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความตั้งใจของผู้กู้ในการชำระหนี้คืน 3) Payment หรือความสามารถในการหารายได้มาชำระหนี้ ในการพิจารณาสินเชื่อผู้วิเคราะห์จะต้องทราบว่าโอกาสในการชำระหนี้คืนของผู้กู้มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ผู้กู้มีแผนการชำระหนี้ได้อย่างไร 4) Protection หมายถึงหลักประกันความเสี่ยงของธนาคารในการกู้ยืมนั้น ธนาคารผู้ให้กู้ย่อมคาดหวังว่าจะได้รับชำระหนี้คืนจากรายได้หรือผลกำไรในการดำเนินกิจการของลูกค้า หลักประกันภายในของผู้กู้ เช่น ที่ดิน บ้านที่อยู่อาศัย เงินฝากกับธนาคาร และหลักประกันภายนอก เช่น ให้บุคคลภายนอกเข้ามารับผิดชอบในหนี้สินด้วยโดยการนำหลักทรัพย์มาค้ำประกันหรือบุคคลค้ำประกัน และ 5) Prospect หมายถึงแนวโน้มในอนาคต เป็นการพิจารณาภาพรวมของข้อ 1-4 คูณทางในอนาคตว่าควรจะให้กู้หรือไม่ ความเสี่ยงในธุรกิจของผู้กู้ในอนาคต ความยุ่งยากในการเรียกเก็บหนี้ ซึ่งหากผู้กู้มีช่องทางดี อาชีพมั่นคง หมายถึงลูกค้าจะมีความสามารถในการชำระหนี้คืนธนาคารได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างๆ ที่ศึกษาเรื่องหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้กับปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาค จากงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ได้ผลที่สอดคล้องกันในด้านของตัวแปรที่มีผลหรือตัวแปรที่สามารถอธิบายผลกระทบต่อนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เช่น ผลผลิตมวลรวมที่แท้จริง, ดอกเบี้ยเงินกู้, การว่างงาน, อัตราแลกเปลี่ยน และอัตราเงินเฟ้อ เป็นต้น งานศึกษาโดยส่วนใหญ่ใช้วิธีการศึกษาแบบ Regression Analysis และบางส่วนศึกษาด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรอนุกรมเวลา โดยทดสอบ Unit Root ด้วยวิธี Augmented Dicky-Fuller (ADF) Test ซึ่งหากพบว่าข้อมูลมีลักษณะเป็น Unit Root จึงต้องใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามแบบจำลอง Cointegration และ Error Correction Model เป็นรูปแบบในการศึกษาความสัมพันธ์ต่อไป โดยงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

Raphael Espinoza and Ananthakrishnan Prasad (2010) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคและสินเชื่อด้วยคุณภาพ (NPLs) โดยสร้างแบบจำลองเพื่ออธิบายผลกระทบของปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคที่มีต่อสินเชื่อด้วยคุณภาพ โดยใช้แบบจำลอง VAR และใช้ข้อมูลในช่วงปี 1995-2008 ของธนาคารในภูมิภาค GCC 30 ธนาคาร ผลการศึกษาพบว่า อัตราส่วน NPLs ต่อสินเชื่อรวมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP Growth) และอัตราดอกเบี้ยของธนาคารขนาดใหญ่

Irum, Rehana & Muhammad (2012) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลของปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารในสหรัฐอเมริกาโดยมีการเก็บข้อมูลตั้งแต่ปี ค.ศ. 1985-2010 โดยกำหนดให้ GDP อัตราดอกเบี้ยและปริมาณเงินกู้รวมเป็นตัวแปรอิสระและใช้ปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เป็นตัวแปรตาม ใช้การวิเคราะห์ OLS Regression ผลการศึกษาพบว่า GDP และอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

กับปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้และปริมาณสินเชื่อรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Nir Klein (2013) ทำการศึกษาสินเชื่อด้วยคุณภาพ (NPLs) ของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ที่สุด 10 ธนาคาร ในภาคกลาง, ภาคตะวันออกและภาคใต้ของยุโรปตะวันออก (CESEE) ในช่วงปี 1998-2011 โดยพิจารณาจากมูลค่าเงินฝากออมทรัพย์ มูลค่าอสังหาริมทรัพย์และการจ้างงานใน 16 ประเทศ การวิเคราะห์ใช้วิธี VAR ผลการศึกษาสรุปได้ว่า สินเชื่อด้วยคุณภาพแสดงความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปลี่ยนแปลงในการว่างงานและอัตราแลกเปลี่ยน ในขณะที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการเจริญเติบโตของ GDP ที่แท้จริงในประเทศพื้นที่ยุโรปโซน นอกจากนี้อัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้นส่งผลให้สินเชื่อด้วยคุณภาพเพิ่มขึ้น

วิมพิวิภา ทองรุ่งเกียรติ (2554) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจระดับมหภาคกับปัญหาหนี้เสียสะสมในระบบเศรษฐกิจไทย รวมทั้งศึกษาผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาวของปัจจัยเชิงเศรษฐกิจระดับมหภาคที่ผลักดันไปสู่การเกิดหนี้เสียสะสมในระบบเศรษฐกิจไทย โดยใช้แบบจำลอง VECM และ Granger Causality Test โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาสปี พ.ศ.2541-2554 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ มูลค่าหนี้เสียสะสม, ผลผลิตมวลรวมที่แท้จริง, อัตราเงินเฟ้อ, อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ MLR และดัชนีอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง ผลการศึกษาพบว่าในระยะยาวทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์กับหนี้เสียอย่างมีนัยสำคัญ โดยปัจจัยผลผลิตมวลรวมที่แท้จริงและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ MLR มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับหนี้เสียสะสม ส่วนอัตราเงินเฟ้อและดัชนีอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลกับหนี้เสียสะสมในลักษณะแปรผันโดยตรงซึ่งกันและกัน ส่วนในระยะสั้น พบว่า การเปลี่ยนแปลงของมูลค่าหนี้เสียในอดีตกับความผันผวนของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ MLR สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงปริมาณหนี้เสียในช่วงเวลาปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างตัวแปร จึงสรุปได้ว่าความผันผวนของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดหนี้เสียในระบบอย่างต่อเนื่อง

ศจี เลิศวงศ์ประเสริฐ (2553) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราสินเชื่อของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ (NPLs) กับอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาสของปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ ที่จดทะเบียนในประเทศไทยจำนวน 19 ธนาคาร, สาขาธนาคารต่างประเทศ และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี 2543 ถึงไตรมาสที่ 4 ปี 2552 รวมจำนวน 40 ชุดข้อมูลโดยใช้แบบจำลอง Cointegration และ Error Correction Model (ECM) มาใช้ในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า อัตราสินเชื่อของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์และอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว ส่วนผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะสั้น พบว่า ถ้าหากให้อัตราสินเชื่อของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์เป็นตัวแปรอิสระจะส่งผลให้ไม่มีการปรับตัวในระยะสั้น ในขณะที่หากให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นตัวแปรอิสระกลับพบว่าแบบจำลองมีการปรับตัวในระยะสั้น โดยที่การเปลี่ยนแปลงอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นต้นเหตุของการเปลี่ยนแปลงของอัตราสินเชื่อของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ แต่การเปลี่ยนแปลงของอัตราสินเชื่อของหนี้ที่ไม่

ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ไม่ได้เป็นต้นเหตุของการเปลี่ยนแปลงของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาคเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ โดยเมื่อตรวจสอบเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบถึงตัวแปรอิสระต่างๆ ที่มีผลต่อหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ในการนำผลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาสู่การคัดเลือกตัวแปรที่จะนำมาศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ, อัตราเงินเฟ้อทั่วไป, อัตราดอกเบี้ยเงินกู้, ดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริง และอัตราการว่างงาน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคกับปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) ในประเทศไทย

ข้อมูลและวิธีการดำเนินการวิจัย

1. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อมูลอนุกรมเวลารายไตรมาสครอบคลุมระยะเวลา 11 ปี ช่วงปี พ.ศ. 2552–2562 รวมข้อมูลทั้งสิ้น 43 ค่าสังเกต ตัวแปรอิสระคือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง, อัตราเงินเฟ้อทั่วไป, อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ MLR, ดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริงและอัตราการว่างงาน ในขณะที่ตัวแปรตามคือปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

2. การหาค่าความสัมพันธ์จะใช้วิธีการสร้างสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) โดยสร้างแบบจำลอง ดังนี้

$$NPLS_t = \beta_0 + \beta_1 GDP_t + \beta_2 Hinf_t + \beta_3 MLR_t + \beta_4 REER_t + \beta_5 Unemp_t + \varepsilon \quad (1)$$

โดยที่	NPLs	=	หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (หน่วย: หมื่นล้านบาท)
	GDP	=	ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง (หน่วย: หมื่นล้านบาท)
	Hinf	=	อัตราเงินเฟ้อทั่วไป (หน่วย: ร้อยละ)
	MLR	=	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (หน่วย: ร้อยละ)
	REER	=	ดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริง (หน่วย: ดัชนี)
	Unemp	=	อัตราการว่างงาน (หน่วย: ร้อยละ)
	ε	=	ค่าความคลาดเคลื่อน

3. ทดสอบความนิ่งของข้อมูลหรือยูนิทรูท (Unit Root Test) การทดสอบความมีเสถียรภาพของข้อมูลนำมาใช้เพื่อขจัดปัญหาที่เกี่ยวกับข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) ที่นำมาศึกษา เนื่องจากการวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลาทางเศรษฐศาสตร์อาจไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างแท้จริง ถ้าหากนำตัวแปรที่ไม่ได้มี

การทดสอบความมีเสถียรภาพของข้อมูลก่อนอาจพบว่าตัวแปรเหล่านั้นไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างแท้จริง (Spurious Regression) ดังนั้นก่อนที่จะประมาณค่าในแบบจำลอง จึงต้องมีการทดสอบข้อมูลของตัวแปรที่นำมาใช้โดยการทดสอบ Unit Root โดยวิธี Augmented Dickey-Fuller (ADF) test

4. ทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration) ระหว่างตัวแปรว่ามีเสถียรภาพในระยะยาวหรือไม่ มีขั้นตอนในการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวโดย 1) ทดสอบตัวแปรในแบบจำลองว่ามีลักษณะเป็น Non-Stationary หรือไม่ โดยใช้วิธี ADF Test โดยไม่ต้องใส่ค่าคงที่และแนวโน้มของเวลา 2) ประมาณสมการถดถอยด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square: OLS) และ 3) นำส่วนที่เหลือ (Residuals) ที่ประมาณได้จากข้อ 2 มาทดสอบ Stationary โดยหากผลการทดสอบพบว่าไม่มี Unit Root แสดงว่าตัวแปรที่ใช้ศึกษามีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว

5. ทดสอบการปรับตัวในระยะสั้น (Error Correction Mechanism: ECM) หากสามารถทดสอบได้ว่าข้อมูลที่ใช้ศึกษานั้นมีความนิ่งของข้อมูล จะวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง ECM เพื่อดูกลไกการปรับตัวระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว ซึ่งค่าความเร็วในการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวแสดงถึงความเร็วการปรับตัวของปริมาณหนึ่งที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีการปรับตัวออกนอกดุลยภาพในระยะสั้น และจะมีการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาวได้ในที่สุด

6. ทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลกัน (Granger Causality Test) โดยทำการทดสอบทีละคู่ของตัวแปรเพื่อหาความสัมพันธ์ และการเป็นสาเหตุของกันและกันระหว่างตัวแปรอิสระต่างๆ กับปัจจัยในด้าน NPLs

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. การทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root)

การทดสอบความนิ่งของตัวแปรทั้ง 6 ตัวแปร ได้แก่ ปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้, ผลิตรถยนต์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง, อัตราเงินเฟ้อ, อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ MLR, ดัชนีค่าเงินที่แท้จริงและอัตราการว่างงาน โดยใช้ค่าสถิติ Augmented Dickey-Fuller (ADF) พบว่าข้อมูลของตัวแปรทั้งหมดมีลักษณะของความนิ่งในลำดับที่ 1 หรือ I (1) ผลการทดสอบแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root)

อันดับความนิ่ง I(d)		Intercept					
		NPLs	GDP	Hinfl	MLR	REER	Unemp
I(0)	t-statistic	0.0219	-2.1322	-3.8226	-2.0327	-1.1770	-4.2896
	P-value	0.9552	0.2336	0.0056*	0.2722	0.6753	0.0015*

ตารางที่ 1: ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root) (ต่อ)

อันดับความนิ่ง		Intercept					
I(d)		NPLs	GDP	Hinfl	MLR	REER	Unemp
I(1)	t-statistic	-5.5008	-15.8975	-6.0522	-4.9243	-4.5237	-6.6054
	P-value	0.0000*	0.0000*	0.0000*	0.0002*	0.0008*	0.0000*

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01

2. ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว

การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวเริ่มจากการทดสอบตัวแปรทุกตัวว่ามีความนิ่ง ณ ระดับที่เท่ากันก่อน จากนั้นจะประมาณความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว โดยการสร้างสมการถดถอยด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square : OLS) และนำค่าความคลาดเคลื่อนที่ประมาณการได้จากสมการถดถอยนั้นไปทดสอบความนิ่งของข้อมูล ณ ระดับ Level

ตารางที่ 2: ผลการประมาณสมการถดถอยด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด

ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระ	Coefficient (Std.Err.)	t-Statistic (P-value)	Adjusted R ²	F Statistics (Prob.)	Y (Prob.)	ADF Statistic (D.W.Stat.)
NPLs	GDP	0.1388	5.5838*	0.8408	45.3869 (0.0000)	-0.9501 (0.0000)	-5.1946 (1.7760)
		(0.0248)	(0.0000)				
	Hinfi	-0.7020	-2.1881*				
		(0.3208)	(0.0350)				
	MLR	-13.0063	-6.8405*				
		(1.9013)	(0.0000)				
	REER	0.3515	2.5599*				
		(0.1373)	(0.0147)				
	Unemp	9.0287	4.3435*				
		(2.0786)	(0.0001)				
	Constant	48.0223	3.1227*				
		(15.3782)	(0.0035)				

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05

จากการทดสอบความสัมพันธ์ในเบื้องต้นของสมการถดถอยที่ประมาณได้จากแบบจำลอง พบว่าทุกตัวแปร มีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

ตารางที่ 3: ผลการทดสอบความนิ่ง Unit Root ของค่าความคลาดเคลื่อนที่ได้จากสมการถดถอย

ค่าความคลาดเคลื่อน	Lag	Critical Value			ADF Statistic	P-Value
		1%	5%	10%		
Error (ϵ)	1	-2.6225	-1.9490	-1.6118	-5.1946	0.0000*

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05

เมื่อทำการทดสอบ Unit Root ของค่าคลาดเคลื่อนที่ประมาณการได้จากแบบจำลอง พบว่าค่าความคลาดเคลื่อนที่คำนวณได้มีคุณสมบัติ Stationary ที่ระดับ level ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 แสดงให้เห็นว่ามีแบบจำลองมีคุณสมบัติ Cointegration และมีสมการความสัมพันธ์ระยะยาวดังรูปแบบสมการที่ 2

$$NPLs = 48.0223 + 0.1388GDP - 0.7020Hinfl - 13.0063MLR + 0.3515REER + 9.0287Unemp \quad (2)$$

(0.0000)* (0.0350)* (0.0000)* (0.0147)* (0.0001)*

จากสมการที่ 2 พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง, ดัชนีค่าเงินที่แท้จริงและอัตราการว่างงาน มีผลต่อปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 โดยหากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงเพิ่มขึ้น (ลดลง) 1 หมื่นล้านบาท ในระยะยาวจะทำให้ปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น (ลดลง) 0.1388 หมื่นล้านบาท ส่วนดัชนีค่าเงินที่แท้จริงหากเพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 1 ในระยะยาวจะทำให้ปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น (ลดลง) 0.3515 หมื่นล้านบาท และหากอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 1 ในระยะยาวจะทำให้ปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น (ลดลง) 9.0287 หมื่นล้านบาท ในขณะที่อัตราเงินเฟ้อทั่วไปและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ มีผลในทิศทางลบกับปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 โดยหากอัตราเงินเฟ้อทั่วไปเพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 1 ในระยะยาวทำให้ปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ลดลง (เพิ่มขึ้น) 0.7020 หมื่นล้านบาท และหากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (MLR) เพิ่มขึ้น (ลดลง) ร้อยละ 1 ในระยะยาวจะทำให้ปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ลดลง (เพิ่มขึ้น) 13.0063 หมื่นล้านบาท

3. ผลการทดสอบการปรับตัวในระยะสั้น

เมื่อพบว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวต่อกันตามสมการที่ 2 ขั้นตอนต่อไปจะเป็นการทดสอบเพื่อหาความสัมพันธ์ในระยะสั้นของตัวแปร ดังนี้

ตารางที่ 4: ค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณได้จากแบบจำลอง ECM

ตัวแปรอิสระ	Coefficient	Std. Error	T-Statistic	P-Value
ΔGDP	-0.0053	0.0202	-0.2637	0.7935
$\Delta Hinf$	-0.1692	0.2265	-0.7471	0.4600

ตารางที่ 4: ค่าสัมประสิทธิ์ที่ประมาณได้จากแบบจำลอง ECM (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	Coefficient	Std. Error	T-Statistic	P-Value
Δ MLR	-2.5392	1.9424	-1.3072	0.1996
Δ REER	-0.0866	0.1047	-0.8270	0.4138
Δ Unemp	3.1933	1.1120	2.8716	0.0069*
Error ($\mathcal{E}$)	-0.1715	0.1040	-1.6492	0.1081
constant	0.2661	0.2246	1.1845	0.2442
R-squared = 0.321, Adjusted R-squared = 0.205, Durbin-Watson stat = 1.946				

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05

การทดสอบการปรับตัวในระยะสั้นของปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ด้วยแบบจำลอง ECM สามารถเขียนเป็นสมการการปรับตัวระยะสั้นได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \Delta \text{NPLs} = & 0.2661 - 0.0053\Delta \text{GDP} - 0.1692\Delta \text{Hinfl} - 2.5392\Delta \text{MLR} - 0.0866\Delta \text{REER} \\ & (0.2442) \quad (0.7935) \quad (0.4600) \quad (0.1996) \quad (0.4138) \\ & + 3.1933\Delta \text{Unemp} - 0.1715\mathcal{E} \quad (-1) \\ & (0.0069)^* \quad (0.1081) \end{aligned} \quad (3)$$

ผลการศึกษาพบว่าในระยะสั้นผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง, อัตราเงินเฟ้อ, อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ MLR และดัชนีค่าเงินที่แท้จริง ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่อัตราการว่างงานสามารถอธิบายหรือมีผลต่อปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากเบี่ยงเบนออกจากค่าดุลยภาพในระยะยาวที่ปรากฏในช่วงเวลาก่อนหน้า 1 ช่วงเวลา (Error) โดยที่สัมประสิทธิ์ของค่า Error ที่เท่ากับ -0.1715 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีการปรับตัวในระยะสั้นที่ตอบสนองและถูกกำหนดมาจากส่วนเบี่ยงเบนจากดุลยภาพในระยะยาวจริง โดยที่การเบี่ยงเบนจากค่าในระยะยาว จะได้รับการแก้ไขให้คลาดเคลื่อนลดลงอย่างช้าๆ ในอัตราร้อยละ 0.1715 ต่อไตรมาส

4. การทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลกัน (Granger Causality Test)

ในการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลด้วยวิธี Granger จะต้องเลือกเวลาที่เหมาะสม ($\text{Lag}=p$) โดยทดสอบหาค่า Minimum AIC (Akaike Information Criterion) พบว่ามีค่า $\text{Lag}=5$ จึงนำไปทดสอบแต่ละคู่ของตัวแปรในลักษณะ 2 ทิศทาง พบว่ามีเพียงการเปลี่ยนแปลงในอัตราการว่างงานเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ในทางกลับกัน (Reverse Causality) พบว่ามีเพียงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) มีอิทธิพลหรือเป็นสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในปัจจัยอัตราการว่างงาน อย่างมีนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 5: ผลการทดสอบความเป็นเหตุเป็นผลกันระหว่างปัจจัย

Null Hypothesis	F-Statistic	P-Value	ผลการทดสอบ
GDP does not Granger Cause NPLs	1.5912	0.1963	Fail to Reject H_0
NPLs does not Granger Cause GDP	0.8183	0.5473	Fail to Reject H_0
Hinfl does not Granger Cause NPLs	1.5124	0.2190	Fail to Reject H_0
NPLs does not Granger Cause Hinfl	0.8580	0.5216	Fail to Reject H_0
MLR does not Granger Cause NPLs	0.7798	0.5730	Fail to Reject H_0
NPLs does not Granger Cause MLR	1.0810	0.3930	Fail to Reject H_0
REER does not Granger Cause NPLs	1.1538	0.3570	Fail to Reject H_0
NPLs does not Granger Cause REER	1.2809	0.3010	Fail to Reject H_0
Unemp does not Granger Cause NPLs	3.3736	0.0170*	Reject H_0
NPLs does not Granger Cause Unemp	3.6701	0.0116*	Reject H_0

หมายเหตุ: * หมายถึงมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05

สรุป

ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าในระยะยาวทุกตัวแปรที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริงมีความสัมพันธ์กับปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในทางบวก ส่วนอัตราเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์กับปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในทางลบ เนื่องจากเมื่อเกิดอัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้นก็จะทำให้การชำระหนี้ได้ง่ายขึ้น โดยเสมือนเป็นการลดมูลค่าของสินเชื่อที่ค้างชำระลง ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ MLR มีความสัมพันธ์กับปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในทางลบ เนื่องจากในแต่ละช่วงที่เศรษฐกิจเริ่มมีการฟื้นตัว การอาศัยนโยบายการเงินในการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยการขยายสินเชื่อ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการลงทุน ซึ่งจะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น (GDP สูงขึ้น) และสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์ปล่อยกู้ให้นักลงทุน ผู้บริโภคมากขึ้น เกิดการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ที่จะพยายามปล่อยสินเชื่อให้ได้มากที่สุดและมีการอนุมัติเงินกู้ให้ต่ำกว่าปกติ ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ซึ่งอัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่อง จะเป็นการเพิ่มโอกาสเกิดความไม่สมดุลในระบบเศรษฐกิจ ทำให้สุดท้ายสถาบันการเงินต้องแบกรับความเสี่ยงในการเพิ่มขึ้นของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น ส่วนดัชนีค่าเงินที่แท้จริงมีความสัมพันธ์กับปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในทางบวก เนื่องจากเมื่อเกิดการแข็งค่าขึ้นของดัชนีค่าเงินที่แท้จริงนั้นย่อมกระทบกับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับภาคการส่งออกและสื่อถึงความสามารถเชิงการแข่งขันใน

ตลาดโลกโดยตรง นำมาซึ่งการหดตัวลงทางเศรษฐกิจและกระทบต่อฐานะของสินเชื่อโดยตรง ทำให้มูลค่าของสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น และอัตราการว่างงานมีความสัมพันธ์กับปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในทางบวก เนื่องจากสถานะของการว่างงานซึ่งไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อประชากรจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้คืนสถาบันการเงิน โดยเมื่อศึกษาในระยะสั้นมีเพียงปัจจัยอัตราการว่างงานที่สามารถใช้ทำนายการเกิดสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ได้อย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าปัจจัยด้านอัตราการว่างงานนั้นเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญ โดยสามารถใช้ทำนายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณหนี้เสียในอนาคตได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อนำไปสู่การเตรียมมาตรการรับมือได้อย่างเหมาะสม จึงเปรียบเสมือนสัญญาณเบื้องต้นที่ทำให้สามารถทราบถึงแนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในช่วงเวลาถัดไปได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาพบว่าอัตราการว่างงานและปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เป็นสัญญาณที่ทำให้สามารถทราบถึงแนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงระหว่างกัน เนื่องจากเมื่อเกิดปัญหาการว่างงานเพิ่มขึ้น ก็จะส่งผลให้การก่อหนี้ในภาคครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น สะท้อนได้จากภาพรวมคุณภาพสินเชื่ออยู่ในเกณฑ์เฝ้าระวัง คุณภาพสินเชื่อหลายประเภทมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะยอดคงค้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) เพื่อการอุปโภคบริโภคของธนาคารพาณิชย์ที่ยังเพิ่มขึ้นในอัตราเร่งต่อเนื่อง ซึ่งมีสาเหตุมาจากสถาบันการเงินเองมีการแข่งขันในระดับสูง ทั้งตลาดสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อตลาดรถยนต์ นำไปสู่การเสาะหาผู้กู้ในกลุ่มผู้มีฐานะทางการเงินที่ด้อยลงเรื่อยๆ ผ่านการออกมาตรการส่งเสริมการขายต่างๆ ประกอบกับผู้กู้ที่มีพฤติกรรมการออมที่น้อยลง ทำให้ต้องก่อหนี้จำนวนที่สูงและใช้ระยะเวลาชำระหนี้ยาวนานขึ้นด้วย ส่งผลกระทบต่อความไม่เสถียรภาพทางการเงินในระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นในส่วนธนาคารแห่งประเทศไทยควรจะต้องมีมาตรการเพื่อกำกับดูแลการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ให้รัดกุมมากยิ่งขึ้น ลดปัญหาการให้สินเชื่อที่หละหลวม และในส่วนของรัฐบาลต้องลดการใช้นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการกระตุ้นการก่อหนี้เพิ่มของครัวเรือน แต่อาจกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการลงทุนซึ่งจะสามารถสร้างงาน ส่งเสริมการสร้างรายได้ให้แก่ภาคครัวเรือน เพิ่มศักยภาพในการชำระหนี้และลดปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งถัดไป

การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ แยกตามรายกลุ่มธุรกิจหรือเฉพาะรายธนาคาร และใช้ข้อมูลเฉพาะของธนาคาร เพื่อให้สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งการเพิ่มปัจจัยทางเศรษฐกิจอื่นๆ และปัจจัยภายนอกต่างๆ เพิ่มเข้ามาเป็นตัวแปรอิสระในการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชนินทร์ พิทยาวิธ. 2534. “ตลาดการเงินในประเทศไทย” กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรินตติ้งกรุ๊ป.
ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2549). ข้อมูล Gross NPLs และ Net NPLs สินเชื่อแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องและ

- ค่าปรับจำแนกตามกลุ่มประเภทสถาบันการเงิน. From https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/DownloadFile.aspx?file=FI_NP_001_TH.PDF
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). รายงานการประเมินเสถียรภาพระบบการเงินไทย 2561. From https://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/Publications/FSR_Doc/FSR2018.pdf
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562). ผลการดำเนินงานของระบบธนาคารพาณิชย์ ไตรมาส 3 ปี 2562. From <https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/2019/Pages/n6962.aspx>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). ข้อมูล Gross NPLs และ Net NPLs สิ้นเชื้อแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องและค่าปรับจำแนกตามกลุ่มประเภทสถาบันการเงิน ปี 2549. From https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/DownloadFile.aspx?file=FI_NP_001_TH.PDF
- วนิดา จันทวงศ์. 2550. “ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้สินเชื่อเคหะธนาคารออมสิน เขตเชียงใหม่ 2.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิมลวิภา ทองรุ่งเกียรติ. 2554. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจระดับมหภาค กับปัญหาหนี้เสียสะสมในระบบเศรษฐกิจไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศจี เลิศวงศ์ประเสริฐ. 2553. “การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราสินเชื่อของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์และอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Burkhard Drees and Ceyla Pazarbasioglu (1998). The Nordic Banking Crisis; Pitfalls in Financial Liberalization. IMF Occasional Paper 161, International Monetary Fund.
- Cabrio, Gerard and Daniela Klingebiel (1996). Bank insolvency: Cross-country experience. Washington: World Bank, unpublished, April.
- Espinoza, R. A., & Prasad, A. (2010). *Nonperforming loans in the GCC banking system and their macroeconomic effects*: International Monetary Fund.
- Granger, C. W. (1969). Investigating causal relations by econometric models and cross – spectral methods. *Econometrica: Journal of the Econometric Society*, 424 - 438
- Hoque, M.Z., and M.Z. Hossain, (2008). Flawed Interest Rate Policy and Loan Default: International Monetary Fund.
- Irum, S., Rehana, K., & Muhammad, A. (2012). Determinants of Non Performing Loans: Case of US Banking Sector. *Romanian Economic Journal*, 15(44), 125-136.
- Klein, N. (2013). *Non-performing loans in CESEE: Determinants and impact on macroeconomic performance*: International Monetary Fund.

ผลกระทบของสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย THE IMPACT OF THE US AND CHINA TRADE WAR ON THAILAND

ผศ.ดร.สุธินี มงคล

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

*Corresponding author, E-mail: suthinee.mo@spu.ac.th

บทคัดย่อ

ในการศึกษาผลกระทบของสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนต่อประเทศไทยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาผลกระทบของสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนต่อประเทศไทย และ 2) เพื่อพัฒนาแนวทางในการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการรับมือกับผลกระทบของสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ในอนาคต โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน รวมทั้งสิ้น 24 คน ผลการวิจัยพบว่า สงครามการค้าเป็นความขัดแย้งทางการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา และส่งผลกระทบต่อประเทศไทย โดยจะเห็นได้ว่า ผลกระทบจะมากหรือน้อยขึ้นกับความสัมพันธ์ทางการค้ากับจีนและสหรัฐอเมริกาว่าอยู่ในระดับมากหรือน้อย หรือส่งออกสินค้าที่ไม่อยู่ในรายการการขึ้นภาษี จะได้รับผลกระทบค่อนข้างน้อย ในส่วนของไทยนั้น เนื่องจากมีปริมาณการค้ากับจีนและสหรัฐอเมริกาค่อนข้างมาก ทำให้ได้รับผลกระทบสูงทางด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจชะลอตัว จึงควรต้องมีการพัฒนาผู้ประกอบการให้มีสมรรถนะในการดำเนินการค้าให้มีความหลากหลาย เพื่อรองรับกับความท้าทายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

คำสำคัญ: สงครามการค้า สหรัฐอเมริกากับจีน ผลกระทบต่อประเทศไทย

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) To study the impact of the US-China Trade War on Thailand and 2) To develop guidelines for Thailand 's preparation for dealing with the effects of the US-China Trade War to be able to exist in the future. This study uses qualitative research methods by in-depth interviews with experts, divided into 3 groups, a total of 24 people. The research shows that this trade war is a political and economic conflict between the superpowers, China and the US, affecting Thailand. How much it affects a country depends on level of the country's trade relations with China and the US. In addition, if a country exports products that are not in the list of tax increases, it will be affected relatively

little. In case of Thailand, since there is a lot of trade with China and the US resulting in the high impact on the Thai economy. Therefore, entrepreneurs' capability needs to be improved in order to carry out a variety of trade operations to meet the future challenges.

Keywords: Trade War, USA and China, Impact on Thailand

บทนำ

สงครามการค้าสหรัฐอเมริกา-จีน

สงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2561 โดยนาย โดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา มุ่งที่ประเด็นการขาดดุลการค้ากับจีนที่สูงถึง 375,228 ล้านดอลลาร์ ทำให้อัตราการขยายตัวของการค้าโลกชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่อง และมีผลกระทบอย่างชัดเจนตั้งแต่ต้นปี 2562 ที่การค้าโลกเริ่มหดตัวลงเป็นครั้งแรกในรอบ 3 ปี (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562: 1-3) โดยองค์การการค้าโลก (WTO) พบว่าการส่งออกรวมของทั้งโลกในปี พ.ศ.2562 หดตัว 2.8% คิดเป็นมูลค่า 2.68 แสนล้านดอลลาร์ หรือ 0.3% ของ GDP โลก (ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (EXIM BANK), 2563) ความรุนแรงของสงครามการค้าเพิ่มขึ้นเมื่อสหรัฐอเมริกาได้เก็บภาษีกับสินค้าจีนในวงเงิน 50,000 ล้านดอลลาร์ แบ่งเป็นกลุ่มแรก 34,000 ล้านดอลลาร์ และในกลุ่มที่สอง 16,000 ล้านดอลลาร์ โดยการขึ้นภาษีนำเข้าสินค้า เหล็ก 25% และอลูมิเนียม 10%

ประเทศจีนได้ออกมาตอบโต้ด้วยการเริ่มเก็บภาษีสินค้า 128 รายการ เช่น การขึ้นภาษี 25% กับเนื้อหมูและเศษอลูมิเนียม และขึ้นภาษี 15% กับสินค้าประเภทผลไม้สด ผลไม้แห้ง ถั่ว อัลมอนต์ แอปเปิ้ล เบอร์รี่ ท่อเหล็กและเครื่องดัดที่มีแอลกอฮอล์ เป็นต้น แต่สงครามการค้าได้เข้มข้นขึ้นอย่างมาก เมื่อสหรัฐอเมริกาตัดสินใจกีดกันทางการค้าเป็นการเฉพาะกับประเทศจีน กับสินค้านำเข้าในกลุ่มสินค้า 1,333 รายการ สูงที่สุดนับตั้งแต่มีการเริ่มกีดกันทางการค้า ในภาษีสินค้านำเข้าเพิ่มอีก 25% (สุพริศร์ สุวรรณิก, 2563; RHB Securities (Thailand) PCL, 2561)

มาตรการดังกล่าวทำให้ประเทศจีนออกมาตอบโต้ด้วยการเก็บภาษีสินค้าจากสหรัฐอเมริกาในมูลค่าเท่าเทียมกัน แต่สหรัฐอเมริกาได้เพิ่มแรงกดดันโดยมีการเก็บภาษีรอบใหม่ กับสินค้าจีนอีก 2 แสนล้านดอลลาร์ ขึ้นไปอีก 10% (กลุ่มจัดสรรสินทรัพย์และกองทุนต่างประเทศ, ธนาคารไทยพาณิชย์, 2563) ผลกระทบต่อประเทศไทยมีค่อนข้างมากและโอกาสในการส่งสินค้าไปทดแทนสินค้าที่อยู่ในสงครามการค้านั้นมีไม่มากนัก เนื่องจากเป็นคนละประเภทกัน แม้จะมีมาตรการลดภาษีของจีนที่จะเอื้อประโยชน์ให้กับสินค้าของไทยให้ทำตลาดได้สะดวกขึ้น (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ, 2563) แต่ถ้าหากสงครามการค้ายังคงยืดเยื้อ จะทำให้ระบบเศรษฐกิจของไทยได้รับผลกระทบอย่างมาก รวมทั้งอาจมีการเพิ่มกำแพงภาษีระลอกที่ 3 หลังจากสหรัฐได้ประกาศรายชื่อสินค้าที่จะถูกเก็บภาษีนำเข้า 25% ซึ่งมีมูลค่าการค้าราว 3.4 หมื่นล้านดอลลาร์ ที่จะ มีผลบังคับใช้ในเดือนกรกฎาคม

ผลกระทบจากสงครามการค้า

ผลทางตรงจากสงครามทางการค้าในลำดับแรก ทำให้สินค้าจีนส่งไปยังสหรัฐอเมริกาได้น้อยลงและส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมในประเทศไทยที่ส่งออกไปเพื่อสนับสนุนการผลิตของจีน โดยกลุ่มสินค้าที่ได้รับผลกระทบ เช่น กลุ่มชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์ที่ใช้เป็นส่วนประกอบของกล่องต่างๆ กลุ่มวงจรรวมและแผงวงจรไฟฟ้าในห่วงโซ่การผลิตแห่งอนาคตตามแผนงาน Made in China 2025 และที่อยู่ในเป้าหมายการโจมตีของสหรัฐ เช่น ชิ้นส่วนอากาศยาน ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ จำพวกแผ่นวงจรพิมพ์ (PCB) ฮาร์ดดิสก์ไดรฟ์ขนาดเล็กที่ใช้ในคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก (ศูนย์วิจัยธนาคารกสิกรไทย, 2563) รวมถึงผลทางอ้อมจากการที่เศรษฐกิจจีนเติบโตช้าลง ทำให้ความต้องการสินค้าไทยปรับตัวลดลงตามไปด้วย ในสินค้ารายการสำคัญ ได้แก่ เม็ดพลาสติก ผลิตภัณฑ์ยาง เคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เครื่องคอมพิวเตอร์ แผงวงจรไฟฟ้า ยางพารา ไม้และผลิตภัณฑ์ รถยนต์และส่วนประกอบ รวมถึงผักและผลไม้ เป็นต้น (TMB Analytics is a division of TMB Bank PCL, 2562; กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง, กรมประมง, 2562)

ประเทศไทยมีความเสี่ยงทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น การส่งออกกลุ่มสินค้าที่ได้รับผลกระทบจากสงครามการค้า คือ กลุ่มอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้า (28%) เครื่องซักผ้า (40%) สำหรับผลกระทบจากภาษีระลอกที่ 2 นั้น สินค้าหมวดอิเล็กทรอนิกส์ที่ไทยส่งออกไปยังประเทศจีน ที่อยู่ใน supply chain ถูกสหรัฐอเมริกาเก็บภาษีเพิ่มขึ้น 25% และหากจีนส่งออกไปสหรัฐอเมริกาลดลง จะส่งผลให้การนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยลดลงตามไปด้วย รวมทั้งการลงทุนของภาคเอกชนจะชะลอตัวลง นอกจากนี้ สินค้าจากสหรัฐอเมริกาก็อาจเข้ามาทำตลาดในประเทศไทยเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นการแข่งขันกับผู้ประกอบการในประเทศ โดยเฉพาะสินค้าทุน สินค้าวัตถุดิบ สินค้าชิ้นกลางหรือสินค้าอุปโภคบริโภค เป็นต้น (RHB Securities (Thailand) PCL, 2562; ธนาคารกรุงไทย, 2562) ปัจจุบัน แม้ว่าจีนจะมีการประนีประนอมด้วยการลดภาษีรถยนต์นั่ง รวมทั้งลดภาษีชิ้นส่วนรถยนต์และสินค้าอุปโภคบริโภค 1,500 รายการ พร้อมทั้งแสดงความมุ่งมั่นว่าจะเร่งนำเข้าสินค้าอื่นๆ เพิ่มขึ้น แต่สหรัฐอเมริกาเพิกเฉยและยังคงเพิ่มแรงกดดันด้วยวิธีการอื่นๆ ซึ่งยังคงทำให้สงครามการค้ายืดเยื้อต่อไป (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, กระทรวงพาณิชย์, 2563)

ปัจจุบันการส่งออกของไทยได้ลดลงอย่างมากโดยเฉพาะสินค้าไอที อิเล็กทรอนิกส์ แผงวงจรไฟฟ้า เม็ดพลาสติกและยางพารา เนื่องจากจีนเป็นลูกค้ารายใหญ่ ทำให้คาดว่าเศรษฐกิจจะชะลอตัวมากขึ้น นอกจากนั้นจากผลกระทบดังกล่าวทำให้เกิดการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น และคาดว่าในอนาคตอันใกล้ การค้าระหว่างประเทศ ตลาดเงินและตลาดทุนทั่วโลกจะเกิดความไม่แน่นอน และบั่นทอนความเชื่อมั่นในห่วงโซ่การผลิตสินค้าของโลก นอกจากนั้นจากนโยบายของภาครัฐที่ต้องการจูงใจให้นักลงทุนโดยเฉพาะในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ต้องใช้ความสามารถเพิ่มขึ้น เช่นการดึงดูดการลงทุนจากจีนให้ย้ายฐานการผลิตเข้ามาตั้งโรงงานในประเทศไทย คาดว่าจีดีพีของไทยจะลดลงมากกว่า 0.5% จากเป้าหมาย ส่วนมูลค่าส่งออกจะลดลง 10% ของมูลค่าการส่งออกรวม

จากที่กล่าวมาแล้วถึงความสำคัญในเรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาถึงผลกระทบของสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนที่มีต่อประเทศไทย เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่มีความเหมาะสมที่สุด มาใช้ในแนวทาง

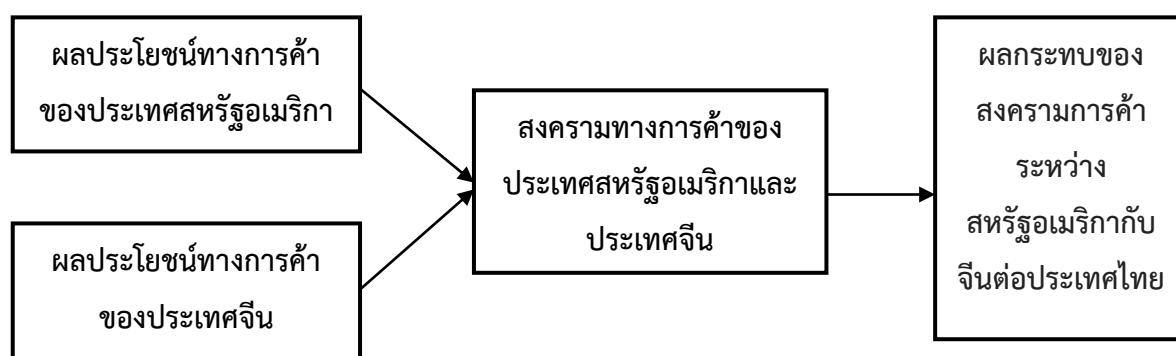
ในการกำหนดนโยบายของภาครัฐ และภาคเอกชนนำมาปฏิบัติให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นได้ทั้งโอกาสและอุปสรรค เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย รวมทั้ง ประชาชน สังคมและประเทศชาติ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนต่อประเทศไทย
2. เพื่อพัฒนาแนวทางในการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการรับมือกับผลกระทบของสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมด้วยการค้นคว้ารวบรวมทั้งแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร เช่น หนังสือ ตำรา วารสารวิชาการทั้งในประเทศ และต่างประเทศ การประชุมวิชาการ และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง รวบรวมและจัดทำเป็น 1) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ผลกระทบจากการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศหรือการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เนื่องจากทางปฏิบัติแล้วการค้าระหว่างประเทศไม่ได้มีความเสรีเหมือนในทางทฤษฎี หลายประเทศยังคงดำเนินมาตรการเพื่อกีดกันทั้งในภาษีและไม่ใช้ภาษีเพื่อผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจภายในของแต่ละประเทศ 2) แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกรณีพิพาทของธุรกิจระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ถึงบทบาทของสภาพแวดล้อมที่มีต่อธุรกิจระหว่างประเทศ รวมทั้งสภาพทางการเมือง กฎหมายและเศรษฐกิจต่อการดำเนินงานของธุรกิจระหว่างประเทศได้ดี สภาพแวดล้อมในประเทศที่กิจการขยายขอบเขตและเข้าไปดำเนินงาน รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับสถานการณ์ระหว่างประเทศ 3) การพัฒนาสมรรถนะของผู้ประกอบการของธุรกิจระหว่างประเทศ จะเป็นแนวทางในการเพิ่มความสามารถเชิงสมรรถนะส่วนบุคคล ความสามารถเชิงสมรรถนะด้านการบริหารหรือความสามารถเชิงสมรรถนะด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมสมรรถนะการทำธุรกิจ และการดำเนินงานตามสภาพสังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยีเศรษฐกิจ แต่ต้องอาศัยบทบาทการส่งเสริมของรัฐบาลเข้ามาช่วยให้ธุรกิจประสบผลสำเร็จเพิ่มมากขึ้นและ 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างเป็นกรอบแนวความคิดของการวิจัยดังแสดงด้วยภาพที่ 1 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ผลกระทบของสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนที่ส่งผลต่อประเทศไทย” ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพประเภทการวิจัยเชิงเอกสาร ทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ในการดำเนินการเพื่อให้ได้ความรู้ความจริงและข้อค้นพบ ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย จะมีการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้เชี่ยวชาญและเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจาก 8 กลุ่มอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวนกลุ่มละ 2 คน รวม 16 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐจากกระทรวงพาณิชย์ 2 คน และ กระทรวงอุตสาหกรรม 2 คน

กลุ่มที่ 3 นักวิชาการทางด้านธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ 4 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน ใช้วิธีการเลือกโดยอาศัยความเชี่ยวชาญที่เหมาะสม ทำให้บรรลุไปสู่ทฤษฎีหรือองค์ความรู้ที่เหมาะสมของงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการ สำหรับวิธีการตรวจสอบข้อมูลหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ข้อมูลประเภทเอกสาร ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลประเภทเดียวกันจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง เพื่อทำการตรวจสอบว่าตรงกันหรือไม่ รวมถึงความสอดคล้องกันของข้อมูลและข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบข้อมูลด้วยการใช้คำถามเดียวกันหลายๆ คน ทำการเปรียบเทียบคำตอบกับข้อมูลที่ได้จากเอกสาร บทความวิชาการ รายงานการสัมมนาและงานวิจัยต่างๆ นอกจากนี้ยังได้ข้อมูลจากการสังเกตสภาพความเป็นจริง พร้อมทั้งการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ในการตรวจสอบข้อมูลเพื่อความถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาทำการถอดเทป และการบันทึกมาอ่านซ้ำ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เพื่อใช้ในการตีความแล้วจับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ก่อน โดยตัดทอนข้อความที่ซ้ำกันหรือตัดส่วนที่เกินไปจากกรอบของการวิจัยที่กำหนดไว้ออกไป

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 ที่มีความสัมพันธ์กันหรือใกล้เคียงกันมาไว้ในกลุ่มเดียวกัน (Axial Coding) ทั้งหมดอย่างละเอียด เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนต่อประเทศไทย และข้อเสนอแนะในการเตรียมความพร้อมในการรับผลกระทบที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลจากขั้นที่ 2 ที่มีความสัมพันธ์กัน มารวมกันภายใต้หัวข้อกลุ่มใหญ่และทำการเลือก ตั้งประเด็นใหญ่ที่เป็นใจความหลัก และตีความข้อมูล ทำการดึงข้อมูล และระบุรหัส Coding ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญของการวิเคราะห์เนื้อหาในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งอธิบาย “ความหมายของสิ่งที่ทำการศึกษา” ข้อมูลทั้งหมดถูกจัดรหัสตามคำถามวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พยายามรักษาถ้อยคำของผู้ให้สัมภาษณ์มากที่สุด และพยายามรักษาความหมายเดิมของผู้เชี่ยวชาญให้มากที่สุด ด้วยวิธีการสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่กำหนดไว้ในขอบเขตด้านเนื้อหา หลังจากนั้นประมวลรวบรวมเป็นหมวดหมู่ นำมาจัดระบบระเบียบเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด ตีความตามขอบเขตเนื้อหา เพื่อไปสู่การสรุปบทสัมภาษณ์ที่ไม่บิดเบือนความจริงในแต่ละข้อคำถาม

การสร้างเป็นข้อสรุป เมื่อได้นำหน้าของตัวแปรต่างๆ ทั้งหมดแล้ว นำตัวแปรที่ได้มาเรียงเพื่อพิจารณาว่า ตัวแปรที่ได้กับตัวแปรที่ตั้งไว้เดิมนั้น มีการซ้ำกันหรือไม่ ถ้าซ้ำก็เป็นการยืนยันว่าตัวแปรที่ตั้งไว้ถูกต้องสามารถนำมาอธิบายได้และตัวแปรที่เพิ่มมาใหม่ก็เป็นสิ่งที่ค้นพบใหม่ นำมาเรียงและใส่น้ำหนักความสำคัญ พร้อมทั้งพิจารณาว่าถ้าตัวแปรใดมีน้ำหนักความสำคัญน้อยก็ควรตัดออกไป เพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งข้อสรุป เมื่อได้ส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในรูปของกลุ่มตัวแปรแล้ว ได้นำมาจัดทำบทสรุปโดยใช้ข้อมูลสนับสนุนจากเอกสาร ถ้อยคำที่เกี่ยวข้องจากการสัมภาษณ์และสิ่งที่ได้สังเกตมารวมกันเพื่ออธิบายตัวแปรนั้นๆ พร้อมทั้งสรุปรวบยอด เพื่อให้ผู้อ่านงานวิจัยได้เข้าใจด้วย ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วว่า ผลที่ได้จากการวิจัยมีลักษณะเป็นนามธรรมอยู่มาก จึงได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมว่าทำอย่างไรจึงจะเข้าใจได้ง่าย และสามารถปฏิบัติได้จริง ดังนั้นจึงมีการเชื่อมโยงผลที่มีลักษณะของนามธรรมของการวิเคราะห์ผลกระทบของสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนต่อประเทศไทยที่เกิดขึ้น และการพัฒนาแนวทางในการปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่รอดและเติบโตได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ผลกระทบของสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน ผลการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. กลุ่มสินค้าเกษตรหรืออุตสาหกรรมผลิตอาหาร สินค้าเหล็กและอลูมิเนียม ที่ถูกขึ้นภาษีแล้วทำให้ประเทศจีนออกมาตรการตอบโต้และมีการขึ้นภาษีสินค้าที่นำเข้าจากสหรัฐอเมริกา เนื่องจากเป็นสินค้าที่อ่อนไหวของสหรัฐอเมริกาในอัตรา 25% เช่น ข้าว ถั่วเหลือง ข้าวสาลีและเมสลิน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เมล็ดซอร์กัม แป้งข้าวโพด แป้งธัญพืช ถั่วอัลมอนต์ พิตาชิโอ มะม่วงหิมพานต์ แมคคาดาเมียและวอลนัท ผักและผลไม้ เช่น ส้มแมนดาริน เชอรี่ องุ่น แอปเปิ้ล ลูกแพร์ สตรอเบอร์รี่ พรุณ มะม่วง มะพร้าว สับปะรด ฝรั่ง แตงโม มะนาว แครอท กะหล่ำ บร็อคโคลี่ ฟักทอง ผักกาดหอม หน่อไม้ฝรั่ง เห็ด หอมหัวใหญ่และกระเทียม การผลิตสินค้าไฮเทคทุกชนิดตั้งแต่สินค้าอิเล็กทรอนิกส์เพื่อผู้บริโภคไปจนถึงอุปกรณ์

สถานการณ์การค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน ได้ส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจและตลาดการเงินของโลก รวมทั้งประเทศไทยทั้งด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ผลกระทบด้านการค้าด้านลบในแต่ละอุตสาหกรรม เช่นที่ส่งไปประกอบในจีนและเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่การผลิตที่ส่งต่อไปยังตลาดสหรัฐอเมริกา เช่น โรงงานที่รับประกอบชิ้นส่วนให้แก่บริษัทหัวเหว่ยเพราะสหรัฐอเมริกาได้ประกาศยกเลิกแอปพลิเคชัน Google ในเครื่องสมาร์ทโฟนรุ่นใหม่ของหัวเหว่ย แต่สินค้าไทยที่ได้รับประโยชน์จะเป็นกลุ่มสินค้าที่สามารถส่งไปยังตลาดสหรัฐอเมริกาเพื่อทดแทนสินค้าจากจีน เช่น สินค้าประเภทยานพาหนะและส่วนประกอบ อาหารปรุงแต่งและเครื่องดื่ม เครื่องนุ่งห่ม/เครื่องประดับ และสินค้าเกษตร เป็นต้น

2. การแข่งขันกันทางเทคโนโลยีระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา เป็นหนึ่งในสาเหตุหลักของสงครามการค้าครั้งนี้ นับตั้งแต่ที่สหรัฐอเมริกาประกาศห้ามบริษัทที่ใช้เทคโนโลยีทำธุรกรรมกับบริษัท Huawei และผู้ซื้อมือถือใหม่ของ Huawei จะไม่สามารถใช้แอปต่างๆ ของสหรัฐอเมริกาได้ เช่น Google maps, Facebook, Instagram และ Android นอกจากนี้ผู้ผลิตชิ้นส่วนสมาร์ทโฟนของสหรัฐฯ จะไม่สามารถขายสินค้าให้ Huawei ได้อีกด้วย เพราะรัฐบาลสหรัฐฯ ได้เตือนประเทศต่างๆ ถึงภัยต่อความมั่นคง หากใช้อุปกรณ์สัญญาณของ Huawei ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 5G

3. สินค้าไทยมีโอกาสส่งออกไปจีนเพิ่มขึ้น เพื่อทดแทนสินค้าของสหรัฐอเมริกา เช่น กากเหลืจากการผลิตสตาร์ช ข้าว ผลไม้สดและแห้ง จะเป็นสินค้าที่มีโอกาสทำตลาดมากที่สุด เนื่องจากเดิม จีนนำเข้าจากสหรัฐอเมริกาเกือบทั้งหมด มูลค่ามากกว่า 100 ล้านดอลลาร์ ขณะที่ไทยมีการส่งออกไปเพียง 3 ล้านดอลลาร์เท่านั้น ดังนั้นไทยน่าจะสามารถกระจายสินค้าไปได้มากขึ้น นอกจากนี้จีนได้ขึ้นภาษีผลไม้ที่นำเข้าจากสหรัฐอเมริกา เช่น เชอร์รี่ ส้ม องุ่น แอปเปิ้ล และพลัม ทำให้มีราคาขายสูงขึ้น ดังนั้น ผู้บริโภคจีนจึงหันมาเลือกบริโภคผลไม้ชนิดอื่นที่มีราคาถูกกว่าแทน เช่น มังคุด มะม่วง และสับปะรดจากประเทศไทยเพิ่มขึ้น สำหรับสินค้าจากสหรัฐอเมริกาที่อาจไหลเข้าไทย ได้แก่ ถั่วเหลือง ข้าวสาลีและเมสลิน แอปเปิ้ล และลูกแพร์ ซึ่งในปีที่ผ่านมา จีนนำเข้าถั่วเหลืองจากสหรัฐอเมริกามูลค่าสูงถึง 14,000 ล้านดอลลาร์

นอกจากนี้ จีนมีการนำเข้าข้าวสาลีและเมสลินจากสหรัฐอเมริกามากกว่า 4 ล้านตัน มูลค่าประมาณ 400 ล้านดอลลาร์ ดังนั้น หากสหรัฐอเมริกาส่งออกมายังจีนได้น้อยลง ก็จะผลักดันกระจายตลาดส่งออกไปยังประเทศต่างๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งส่วนหนึ่งน่าจะมีการกระจายมายังประเทศไทยเพราะเป็นตลาดส่งออกอันดับ 9 ของสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ สงครามการค้าครั้งนี้ จะทำให้เกิดการปรับรูปแบบโครงสร้างและความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศ หรือ “Trade Realignment” เกิดการแสวงหาพันธมิตรทางการค้าใหม่ๆ เพื่อกระจายความเสี่ยงและรักษาเสถียรภาพทางการค้าในระยะยาว

ผู้ประกอบการไทยควรเตรียมความพร้อมในทุกด้าน เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อธุรกิจมากนัก รวมทั้งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จะได้รับความกระทบอย่างรุนแรงจากนโยบายกีดกันทางการค้าของสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ จากผลการประชุมของ FED ที่มีการปรับขึ้นดอกเบี้ย แนะนำให้ระมัดระวังการลงทุนในตลาดที่มีสัดส่วนของรายได้จากการค้าโลกในระดับสูง ซึ่งอาจโดนแรงเทขายเพื่อลดความเสี่ยงของนักลงทุน ทำให้ตลาดหลักทรัพย์ ขึ้นอัตราดอกเบี้ย จึงส่งผลให้ความต้องการลงทุนในตราสารทุกประเภทเพิ่มมากขึ้น

4. แนวทางของประเทศไทยในการลดผลกระทบของสงครามการค้า ควบคู่ไปกับการสร้างความพร้อมสำหรับมาตรการทางการค้ารูปแบบใหม่ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในระยะถัดไป ทางออกในระยะสั้นสำหรับผู้ประกอบการไทยคือการกระจายตลาดส่งออกไปยังตลาดใหม่ๆ โดยเฉพาะตลาด New frontiers ซึ่งกำลังซื้อยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น CLMV แอฟริกา หรือลาตินอเมริกา เป็นต้น หรือกระจายการส่งออกสินค้าที่ได้รับผลกระทบจากสงครามการค้าโดยตรงจากการที่ไทยอยู่ในห่วงโซ่อุปทานของจีนไปยังตลาดอื่นๆ ที่ได้ประโยชน์จากสงครามการค้า เช่น การส่งออกแผงวงจรไฟฟ้าไปเม็กซิโกหรือส่งออกคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบไปตลาดอินเดีย แคนาดา เป็นต้น และในระยะยาวทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกันในการผลักดันการลงทุนใหม่อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการมุ่งเน้นการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้นวัตกรรมใหม่ๆ และมีมูลค่าเพิ่มสูง ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยให้สามารถแข่งขันได้บนเวทีโลกอย่างยั่งยืนในระยะยาว

สรุปผลการวิจัย

ผลกระทบจากสงครามการค้า ในส่วนของการชะลอตัวทางเศรษฐกิจภาครัฐต้องมีมาตรการส่งเสริมสนับสนุนและเยียวยาภาคเศรษฐกิจการส่งออกและที่ชะลอตัว เช่น การท่องเที่ยว ที่ได้ส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ไปสู่การจ้างงาน การใช้จ่ายในครัวเรือน รวมถึงภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเหล็กเส้น เครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ ภาครัฐต้องมีมาตรการแก้ไขปัญหาโดยเร็วที่สุด ประกอบด้วย 1) การหาตลาดส่งออกใหม่ โดยเฉพาะกลุ่ม BRICS (บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีนและแอฟริกาใต้) เป็นตลาดมีศักยภาพ มีกำลังซื้อมหาศาล 2) เร่งเจรจาเขตการค้าเสรีที่ยังยืดเยื้อ เช่น ไทย-อินเดีย หรือสหภาพยุโรป 3) กระตุ้นเศรษฐกิจในประเทศให้มีการซื้อขายกันมากขึ้น เช่น สินค้าอุปโภคบริโภคจากเกษตรกรในประเทศหรือผลิตภัณฑ์จากทะเลไทย เป็นต้น

ในช่วงสงครามการค้านี้ นักลงทุนส่วนใหญ่จะย้ายเงินลงทุนและฐานการผลิตไปยังประเทศอื่นเพื่อที่จะยังสามารถทำธุรกิจกับสหรัฐอเมริกาและจีนได้ จึงเป็นโอกาสของไทยที่อาจดึงดูดนักลงทุนให้มาลงทุนเพื่อผลิตสินค้าเหล่านี้ได้ ดังนั้นทุกฝ่ายจึงต้องร่วมกันหามาตรการจูงใจที่เหมาะสมเพื่อดึงดูดเงินลงทุนให้เข้ามา นอกจากนั้นควรมีการจัดห่วงโซ่อุปทานของสินค้าไทยใหม่ เนื่องจากสินค้าส่งออกในตลาดโลกไม่ได้ผลิตขึ้นมาภายในประเทศเดียวทั้งหมด แต่มีการแยกผลิตตามความได้เปรียบด้านต้นทุนในแต่ละประเทศ หากประเทศที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานการผลิตได้รับผลกระทบจากสงครามการค้าจนทำให้ความได้เปรียบด้านต้นทุนลดลงอย่างเห็นได้ชัด ผู้ผลิตในประเทศเหล่านั้นอาจโดนแทนที่ด้วยผู้ผลิตในประเทศอื่นที่มีความได้เปรียบมากกว่า และอาจส่งผลต่อผู้ผลิตในประเทศไทยที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานของสินค้าเหล่านี้ด้วย นอกจากนั้น ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ส่งผลให้การค้าการลงทุนมีความเสี่ยงทางการเงินมากขึ้น สงครามการค้าทำให้เศรษฐกิจไทยชะลอตัวลงอย่างชัดเจนจะส่งผลต่อการจ้างงานลดลง นอกจากนั้นการที่เศรษฐกิจชะลอตัว จะทำให้กำลังซื้อลดลง ทำให้ความต้องการสินค้าเกษตรและสินค้าพื้นฐานในชีวิตประจำวันลดลง รวมทั้งธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะได้รับผลกระทบ เพราะมีทรัพยากรน้อย มีความสามารถในการปรับตัวจำกัด

สำหรับ สรุปผลการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. สงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนต่อประเทศไทย จากการดำเนินนโยบายที่มุ่งปกป้อง

ผลประโยชน์ทางการค้าของสหรัฐอเมริกาและเพื่อฟื้นฟูภาคอุตสาหกรรมและส่งเสริมการจ้างงานภายในประเทศ โดยมาตรการที่มีหลายรูปแบบประกอบด้วย 1) มาตรการภาษีที่จัดเก็บกับสินค้านำเข้าจากหลายประเทศ เช่น การเพิ่มอัตราภาษีการนำเข้าเหล็กและอลูมิเนียม 2) มาตรการภาษีที่จัดเก็บจากสินค้านำเข้าเฉพาะบางประเทศ เช่น สินค้านำเข้าจากจีน จำนวนสินค้า 3,607 รายการ คิดเป็นมูลค่าราว 250,000 ล้านดอลลาร์ และ 3) มาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี เช่น การคว่ำบาตรบริษัทเทคโนโลยีขนาดใหญ่ของจีนจากเหตุผลด้านความมั่นคง ซึ่งนโยบายทั้งหมดล้วนส่งผลกระทบต่อปริมาณการค้าและการส่งออกสินค้าของไทย ตลอดจนการผลิต การจ้างงานและการลงทุนของภาคเอกชนในภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ทำให้การส่งออกสินค้าของไทยมีการชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่องถึง 12.4% และการใช้มาตรการกีดกันทางการค้ามีโอกาสยืดเยื้อหรือทวีความรุนแรงขึ้น ทำให้ภาคธุรกิจชะลอการผลิตและการลงทุน สะท้อนจากดัชนีภาคการผลิต ที่ปรับลดลงต่อเนื่องโดยเฉพาะหมวดสินค้าทุนล่วงหน้า และมีส่วนทำให้วัฏจักรของสินค้าอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในช่วงขาลง

2. ผลกระทบจากห่วงโซ่การผลิตจากมาตรการกีดกันทางการค้า ที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องมาจากการส่งออกของไทยที่อยู่ในห่วงโซ่การผลิตของทั้งสหรัฐอเมริกาและจีน จากการที่สินค้าจะถูกเก็บภาษีนำเข้าเพิ่มขึ้น เพราะสินค้าอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะมีความเชื่อมโยงกันหลายประเทศ เช่น ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ชิ้นส่วนรถยนต์ เครื่องจักร ปิโตรเคมี และเคมีภัณฑ์ ด้วยการนำเข้าสินค้าชิ้นกลางและสินค้าทุนจากต่างประเทศมาทำการผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งไทยมีโอกาสได้รับผลกระทบมากเพราะมีระบบเศรษฐกิจขนาดเล็กและเชื่อมโยงกับจีนสูง หากมาตรการกีดกันทางการค้ายืดเยื้อหรือทวีความรุนแรงขึ้น รวมถึงมาตรการภาษีรถยนต์และชิ้นส่วนที่อาจจัดเก็บกับประเทศอื่นที่ส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกาและถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเจรจาต่อรอง เช่น กรณีที่สหรัฐอเมริการะบุว่า บริษัทเทคโนโลยีของจีนเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ ดังนั้น จึงเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่อาจกระทบต่อปริมาณการค้าและเศรษฐกิจของโลก ดังนั้น ผู้ประกอบการไทยจึงควรเตรียมพร้อมเพื่อปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากตลาดส่งออกสินค้าใหม่ทดแทนจีนเพื่อลดผลกระทบ ซึ่งอาจทำได้โดยการเปลี่ยนไปส่งออกวัตถุดิบสำหรับผลิตสินค้าให้กับประเทศอื่นที่สหรัฐอเมริกานำเข้าแทนจีน

3. ผลกระทบต่อกลุ่มผู้ขายในประเทศ จากมาตรการกีดกันทางการค้าจะส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้ขายสินค้าในประเทศไทยได้ เนื่องจากจีนอาจนำสินค้าที่ไม่สามารถส่งออกไปสหรัฐอเมริกาขายท่วมตลาดในไทย และกลุ่มสินค้าที่มีโอกาสสูงที่จะถูกจีนท่วมตลาด เช่น สิ่งก่อสร้างจากอลูมิเนียม เครื่องปรับอากาศ ส่วนประกอบยานยนต์ สิ่งทอและอิเล็กทรอนิกส์ หากสหรัฐอเมริกายังเก็บภาษีนำเข้าสินค้าจากจีนมูลค่า 300,000 ล้านดอลลาร์เพิ่มเติม อาจทำให้จีนท่วมตลาดมากขึ้น ส่วนผู้บริโภคในประเทศจะสามารถซื้อสินค้านำเข้าในราคาที่ถูกลง แต่อาจต้องพิจารณาประเด็นด้านคุณภาพสินค้าด้วย รวมทั้ง ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันไม่เพียงพอในตลาดโลก เช่น กลุ่มอุตสาหกรรมเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม ผลิตภัณฑ์โลหะอิเล็กทรอนิกส์ ปิโตรเคมี ยานยนต์และชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้า ยางและผลิตภัณฑ์ยาง รวมทั้งเครื่องใช้ไฟฟ้า หากสถานการณ์ยังคงดำเนินต่อไป จะทำให้การค้าชะลอตัวลงและกระทบการส่งออกของไทยอย่างมีนัยสำคัญและนำไปสู่การปรับลดการ

ผลิตและการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการลงทุน โดยอาจตัดสินใจย้ายฐานการผลิตเพื่อเลี่ยงผลกระทบไปยังประเทศอื่นที่มีศักยภาพรองรับการลงทุน

4. การเพิ่มอัตราภาษีนำเข้าสินค้าจากจีนส่งผลให้เกิดความผันผวนและภาวะความตึงเครียดในตลาด ทำให้ผู้ประกอบการในสหรัฐอเมริกาขาดความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจในระยะยาว และจะมีการชะลอหรือปรับแผนการขยายการลงทุนในอนาคต ส่งผลทำให้สภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั่วโลก และนโยบายนี้ได้ส่งผลกระทบทางจิตวิทยาต่อผู้บริโภคชาวอเมริกันที่ต้องแบกรับภาระราคาสินค้าที่แพงขึ้นในระยะสั้น โดยเฉพาะกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะพฤติกรรมที่นิยมใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคสูง จึงทำให้ต้องชะลอการขึ้นภาษีสินค้าบางตัวที่เป็นสินค้าของขวัญสำหรับช่วงเทศกาล แต่ในอนาคตอาจจะทำให้ผู้บริโภคชาวอเมริกันลดหรือชะลอการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าลง และอาจจะนำไปสู่การลดความต้องการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศรวมถึงประเทศไทยซึ่งเป็นคู่ค้าที่สำคัญได้ในระยะยาวได้

5. กลุ่มผู้ประกอบการไทยที่ส่งออกสินค้าประเภทวัตถุดิบหรือส่วนประกอบสินค้าไปยังจีนเพื่อประกอบเป็นสินค้าสำเร็จรูป เช่น ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ ยางและผลิตภัณฑ์ยาง อาจจะได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของความต้องการนำเข้าสินค้าจีนของสหรัฐได้ในอนาคต นอกจากนั้นจากการที่มาตรการขึ้นภาษีนำเข้าสินค้าจีนของสหรัฐที่เน้นเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรม ทำให้ผู้ประกอบการจากจีนต้องพยายามบรรเทาผลกระทบด้วยการลดต้นทุนการผลิตและลดระดับผลกำไรลง แต่มาตรการล่าสุดส่งผลกระทบต่อสินค้าเกือบทุกชนิด ทำให้เชื่อว่ารัฐบาลจีนจะต้องใช้มาตรการบางอย่างในการแก้ไขสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มสินค้าทุกชนิด เมื่อค่าเงินหยวนอ่อนลงถึง 7 หยวนต่อดอลลาร์ สหรัฐจึงกล่าวหาว่าเงินกำลังบิดเบือนค่าเงินหยวน หากจีนใช้มาตรการบิดเบือนค่าเงินเพื่อลดผลกระทบให้กับผู้ผลิตสินค้า จะเกิดผลกระทบต่อเนื่องอย่างมาก เพราะการปล่อยให้ค่าเงินหยวนอ่อนตัวลง จะส่งผลให้สินค้าที่จีนนำเข้าจากทุกประเทศทั่วโลกมีราคาสูงขึ้น ซึ่งจะสร้างความต้องการซื้อของจีนลดลง ในขณะเดียวกัน สินค้าจีนก็จะมีราคายิ่งต่ำลงอีกสำหรับตลาดอื่นๆ ที่ไม่ได้มีกำแพงภาษีสูงเช่นเหมือนสหรัฐ นอกจากนี้ยังส่งผลให้นักท่องเที่ยวจีนมีแนวโน้มลดลงด้วย เพราะต้นทุนการท่องเที่ยวภายนอกประเทศมีมูลค่าสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย และอาจก่อให้เกิดสงครามลดค่าเงินเพื่อตอบโต้ในวงกว้างได้

6. ในการปรับตัวท่ามกลางความไม่แน่นอนของสงครามการค้าเพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นซึ่งมีหลายด้านด้วยกัน ได้แก่ 1) การกระจายความเสี่ยงด้วยการขยายฐานลูกค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศไปยังกลุ่มที่ได้รับผลกระทบทางการค้าน้อย เช่น กลุ่มที่มีรายได้ปานกลางถึงสูง ด้วยการปรับรูปแบบของสินค้าให้น่าดึงดูด มีคุณภาพสูงขึ้น มีการออกแบบที่ดีขึ้นและการขยายฐานลูกค้าในต่างประเทศทั้งในอาเซียน เอเชียใต้และตะวันออกกลาง 2) การป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน ด้วยการใช้อุปกรณ์บริหารความเสี่ยง หรือการระบุเงื่อนไขในการชำระเงินให้ยืดหยุ่นตามการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน เป็นต้น 3) การบริหารสภาพคล่องทางการเงิน เพื่อให้มีเพียงพอในช่วงที่ยอดขายลดลงมาก หรือมีคำสั่งซื้อเข้ามาเพิ่มมากขึ้นจนต้องขยายการผลิตในระยะสั้น 4) การหาพันธมิตรในต่างประเทศเพื่อเป็นคู่ค้า ซึ่งจะช่วยให้การนำเข้าและส่งออกสินค้ามีความสะดวกมากขึ้น และยังช่วยลดต้นทุนในการทำตลาด ลดความเสี่ยงในด้านยอดขายได้ด้วย โดย

อาจมีการทำข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับมูลค่าของสินค้าที่จะนำเข้ามาขายในประเทศไทยให้กับธุรกิจที่เป็นพันธมิตร และมูลค่าของสินค้าที่พันธมิตรจะขายให้ในตลาดต่างประเทศรวมทั้งควรมีการติดตามข้อมูลข่าวสารอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะช่วยให้สามารถปรับตัวได้อย่างทันท่วงที สามารถมองเห็นโอกาสที่เกิดขึ้นได้

แนวทางในการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการไทย ในการรับมือกับผลกระทบของสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกากับประเทศจีนต่อประเทศไทย มีดังต่อไปนี้

1. ผู้ประกอบการไทยในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะสินค้ากลุ่มเสื้อผ้า รองเท้า เครื่องนุ่งห่ม เฟอร์นิเจอร์ ของประดับตกแต่งบ้าน ของเล่น และสินค้าของฝากและของตกแต่งตามเทศกาลที่ขาดความสามารถในการแข่งขันกับจีนในตลาดสหรัฐ อันเนื่องมาจากปัจจัยด้านต้นทุนการผลิตโดยเฉพาะค่าแรงงาน หากไม่มีการบิดเบือนค่าเงินโดยจีน ประเทศไทยน่าจะมีโอกาสในการแข่งขันและขยายตลาดส่งออกในตลาดสหรัฐได้มากขึ้น

2. ปัจจัยที่อาจส่งผลให้ประเทศไทยมีความสามารถแข่งขันกับจีนเพิ่มขึ้นในระหว่างที่สงครามการค้ายังดำเนินอยู่ มีอยู่หลายปัจจัยที่ต้องพึงระวัง เพราะต้นทุนการผลิตที่มีหลายส่วน ยากที่จะทำให้สินค้าไทยแข่งขันกับจีนได้ แม้จะมีข้อได้เปรียบด้านภาษีนำเข้า รวมทั้งความได้เปรียบด้านต้นทุนจากปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้น ความเร็วและขอบเขต เพราะจีนได้เปรียบแหล่งผลิตสินค้าอื่นๆ ทั่วโลก เพราะมีจำนวนผู้บริโภคในท้องถิ่นมากจนคุ้มที่จะลงทุนสร้างฐานการผลิตขนาดใหญ่ รวดเร็วและครอบคลุมหลากหลายประเภทสินค้าได้ด้วยเหตุนี้ จึงมีต้นทุนคงที่ที่ต่ำเมื่อเทียบกับปริมาณที่ผลิตจริง แม้ต้นทุนผันแปรจะไม่แตกต่างกันมาก ต้นทุนรวมต่อชิ้นจึงต่ำกว่ามากในเกือบทุกประเภทสินค้าที่จีนผลิต ซึ่งหากนำมาเทียบกับผู้ผลิตในประเทศอื่นที่กำลังการผลิตต่ำกว่า และราคาต่อชิ้นต้องแบกรับต้นทุนคงที่ของการผลิตแต่ละรอบที่สูงกว่ามาก จึงยากจะแข่งขันกับจีนด้านราคา แม้ค่าแรงงานของจีนจะสูงขึ้นกว่าเดิมแล้ว หรือแม้แต่ขณะที่มีภาษีอัตราใหม่มาเพิ่มต้นทุนให้สินค้าจีน การจะทดแทนสินค้าจีนได้จะต้องมีการขยายกำลังการผลิตในระดับที่เท่าเทียมกัน

3. ค่าจ้างแรงงานจะเป็นต้นทุนที่ผูกพันกับกิจการระยะยาว ด้วยค่าแรงในปัจจุบัน สถานะของต้นทุนสินค้าไทยในด้านความสามารถในการแข่งขันยังไม่ทำให้ได้เปรียบในการแข่งขันกับจีน จึงควรระวังไม่ให้ค่าแรงที่มีแนวโน้มจะสูงขึ้นอีก ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตซ้ำอีก

4. ค่าเงินบาทที่แข็งขึ้น ส่งผลให้สินค้าไทยมีมูลค่าสูงขึ้นไปโดยปริยาย แม้จะได้เปรียบด้านภาษี ก็อาจยังไม่สามารถแข่งขันได้ดีขึ้น ในทางกลับกัน หากค่าเงินหยวนอ่อนตัวลงจนสามารถลดผลกระทบจากภาษีของสหรัฐฯ ที่เพิ่มขึ้น กลับยิ่งทำให้จีนมีความได้เปรียบกว่าเดิม

5. เทคโนโลยีการผลิตของจีนมีมาตรการที่ทราบกันดีว่ามีการบังคับให้ผู้ประกอบการทั่วโลกที่ต้องการลงทุนในจีน ต้องยอมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตขั้นสูงให้กับหุ้นส่วนที่ร่วมทุนในกิจการที่ก่อตั้งในจีน จึงทำให้จีนมีศักยภาพในการผลิตสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิตได้ สินค้าทางเทคโนโลยีหลายชนิดที่ไทยไม่สามารถผลิตได้ โอกาสที่จะมีศักยภาพคือการดึงผู้ที่มีเทคโนโลยีดังกล่าวไม่ว่าจะจากจีนหรือประเทศต้นทางของเทคโนโลยีเข้ามาลงทุนเพื่อผลิตในไทยเท่านั้น เช่น สินค้ายานยนต์ เป็นต้น

6. สินค้าที่จีนครองตลาดบางชนิด มีเพียงประเทศจีนที่เป็นแหล่งผลิตอยู่ถึง 95% จากกำลังการผลิต

ทั่วโลกและยังมีการผลิตทั้งหมดเป็นสองเท่าของความต้องการในตลาดโลกอีกด้วย จึงยากที่ประเทศใดในโลกจะมาแข่งขันกับจีนได้ ซึ่งแม้แหล่งแร่ในสหรัฐฯ เองก็ยังส่งมาให้ผลิตเป็นสินค้าที่นำไปใช้งานจริงในจีน เช่น ผลิตภัณฑ์จากแร่หายากที่แหล่งทรัพยากรทั่วโลกอยู่ภายใต้การควบคุมของจีนถึง 80% และยากที่จะมีเหมืองใหม่ๆ เพิ่ม ซึ่งสินค้าที่ผลิตจากแร่หายากเหล่านี้ ได้แก่ แม่เหล็กซึ่งเป็นชิ้นส่วนที่จำเป็นในการผลิตสินค้าเทคโนโลยีเกือบทุกชนิด

7. ผู้ประกอบการจีนที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการดังกล่าว อาจจะพิจารณาย้ายฐานการผลิตและส่งออกสินค้าไปยังประเทศที่ไม่ได้รับผลกระทบด้านภาษีอย่างเช่นประเทศไทย ซึ่งมีศักยภาพพร้อมในการเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าในภูมิภาค ซึ่งจะส่งผลดีต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการจ้างงานไทยในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรม จะต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบที่ไม่แน่นอนและควรขยายตลาดใหม่โดยเฉพาะธุรกิจเกษตรและอาหาร ควรเร่งประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักในประเทศจีนและสหรัฐอเมริกาเพื่อโน้มน้าวกำลังซื้อส่วนเกินที่เกิดจากมาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างกัน

2. สินค้าไทยที่มีโอกาสเข้าไปทดแทนสินค้าจีนในตลาดสหรัฐอเมริกาจะอยู่ในกลุ่มอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งชิ้นส่วนรถยนต์ เช่น ฮาร์ดดิสก์ไดรฟ์ ชิ้นส่วนทีวี/กล้อง ชิ้นส่วนเครื่องพิมพ์ ชิ้นส่วนเครื่องบิน ยาล้อเครื่องบิน เกียร์ ตัวจุดระเบิดเครื่องยนต์และอุปกรณ์ไฟฟ้า พลาสติกคุณภาพสูงที่ทำจากเซลลูลอสซึ่งสามารถย่อยสลายได้ หรือพลาสติก PVC ที่สามารถต่อยอดการผลิตได้ในหลายอุตสาหกรรม ทั้งประเทศไทยครองส่วนแบ่งตลาดในสหรัฐอเมริกา ถึง 29% และ 14% ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม สินค้าดังกล่าว ไทยผลิตและส่งออกไปเต็มกำลังการผลิตแล้ว ดังนั้น หากผู้ประกอบการไทยยังมีกำลังผลิตเพิ่มได้ก็จะสามารถคว้าโอกาสนี้ไปได้ แต่ต้องคำนึงถึงต้นทุนค่าขนส่งจากไทยไปยังสหรัฐอเมริกาว่าจะสามารถแข่งขันได้หรือไม่กับสินค้าจีนที่มีต้นทุนจากการเสียภาษี

3. ผู้ประกอบการไทยควรเร่งเจาะตลาดจีนในจังหวัดที่เกิดสงครามการค้านี้ และประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยช่องทางสำคัญคือการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าต่างประเทศที่จัดเป็นประจำในเมืองต่างๆ ของจีนโดยเฉพาะหากเป็นการแสดงสินค้าในระดับนานาชาติ

4. ผู้ประกอบการไทยควรเร่งในการหาตลาดใหม่และต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจัง เพื่อลดความเสี่ยง เช่น ตลาดสหภาพยุโรปหรือประเทศอินเดียที่มีประชากรมากถึง 1,300 ล้านคน และมีเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 7 ของโลก รวมทั้งมีการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูง เพื่อช่วยให้สินค้าจากประเทศไทยมีโอกาสเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง

5. ผู้ประกอบการไทยควรให้ความสนใจเป็นพิเศษกับการส่งออกสินค้าทดแทนไปยังสหรัฐอเมริกาและจีนให้มากขึ้น เช่น ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และอาจได้ประโยชน์จากการย้ายฐานการผลิตจากจีน มายังประเทศไทยเพื่อเลี่ยงมาตรการภาษี แต่ยังมีประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคที่พร้อมจะแข่งขันเพื่อดึงดูดการลงทุนจากจีนด้วย เช่น เวียดนาม ลาวหรือพม่า เป็นต้น

6. ในภาพรวมสงครามการค้า อาจส่งผลดีให้กับประเทศไทย จากการที่นักลงทุนต่างชาติตัดสินใจย้ายฐานการผลิตมาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจจะส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมของไทยเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจาก 1 ใน 3 ของบริษัทในอเมริกา กว่า 430 แห่งต่างตัดสินใจย้ายฐานการผลิตออกจากจีน

7. ผู้ประกอบการที่อยู่ในกลุ่มสินค้าที่ได้รับผลกระทบและมีศักยภาพพอที่จะแข่งขันกับจีนได้ควรเตรียมพร้อมเร่งหาตลาดส่งออกทดแทนตลาดส่งออกของสินค้าจีนที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการดังกล่าวของสหรัฐ โดยอาจพิจารณาสินค้าที่จีนส่งออกมายังสหรัฐ ใกล้เคียงกับประเทศไทยก่อน เพราะผู้ประกอบการไทยที่ยังมีกำลังการผลิตที่เหลืออยู่ สามารถขยายกำลังการผลิตเพื่อรองรับปริมาณการผลิตที่จะเข้าไปทดแทนจีนได้ แต่หากเป็นสินค้าที่มีปริมาณการนำเข้าแตกต่างจากไทยหลายเท่า ถือได้ว่าเป็นสัญญาณบ่งบอกว่าจีนมีกำลังการผลิตที่สูงกว่ามากจนน่าจะมีความได้เปรียบด้านราคาจากต้นทุนปริมาณการผลิตที่เพิ่มขึ้น ความเร็วและขอบเขตที่สูงกว่ามาก ยากที่จะเทียบเคียงราคาต้นทุนต่อชิ้นได้

8. มาตรการเชิงรุกในการเข้าทดแทนสินค้าจีนในตลาดสหรัฐ ควรตั้งเป้าที่สินค้าจีนที่ได้รับผลกระทบจากภาษีนำเข้าที่มีอัตราสูง โดยเฉพาะรายการที่ต้องเสียภาษีนำเข้าในอัตรา 25% เป็นลำดับแรก และคัดเลือกสินค้าที่ไม่ได้มีการนำเข้าอย่างต่อเนื่องออกก่อน รวมทั้งเลือกเฉพาะสินค้าที่มีการนำเข้าสหรัฐฯ ทั้งจากไทยและจีนเท่านั้น โดยแบ่งเป็นสินค้าที่นำเข้าจากทั้งสองประเทศ โดยแยกจากระดับความแตกต่างของยอดนำเข้าจากแต่ละประเทศ ได้แก่ สินค้าที่นำเข้าจากไทยมากกว่าหรือเท่ากับปริมาณที่นำเข้าจากจีน และมีแนวโน้มที่จะมีศักยภาพในการแข่งขันกับสินค้าจีนได้อยู่แล้วในปัจจุบัน และเมื่อมีกำแพงภาษีมาช่วยทำให้สินค้าไทยได้เปรียบยิ่งขึ้น ด้านกำลังการผลิตอาจยังมีที่ยังเหลืออยู่พอให้ขยายกำลังการผลิตจากเดิมได้ หรือหากต้องขยายกำลังการผลิต การขยายกำลังผลิตยังอยู่ในขอบเขตที่เป็นไปได้ ไม่จำเป็นต้องลงทุนเพิ่มมากนัก จึงมีความเสี่ยงไม่มาก เช่น ฮาร์ดดิสก์ เครื่องประดับเงินและชิ้นส่วน กุ้งแช่แข็งแกะเปลือก เนื้อปลาทูน่าหรือปลาโอปรุงหรือหมักแล้ว ยางรถกระบะ ถังมือยางวัลคาไนซ์ไร้รอยต่อใช้แล้วทิ้ง ยางรถยนต์และกึ่งปรุงแต่งแช่แข็ง เป็นต้น

9. สินค้านำเข้าจากจีนมากกว่าปริมาณที่นำเข้าจากไทย ไม่เกิน 5 เท่า ซึ่งหากพิจารณาเป็นรายสินค้า อาจมีบางประเภทที่อยู่ในข่ายที่พร้อมเข้าไปทดแทนตลาดจีนทันที กำลังการผลิตที่แตกต่างกันไม่มากนัก มีโอกาสที่ต้นทุนจากภาษีที่เพิ่มขึ้นจะเพิ่มรายได้เปรียบให้สินค้าไทยได้ แต่ส่วนใหญ่แล้ว การขยายกำลังการผลิตระดับตั้งแต่ 1 ถึง 5 เท่า นับเป็นการแบกรับความเสี่ยงที่สูง แม้จะเป็นสินค้าประเภทเดียวกันที่ทดแทนกันได้ แต่หากต้องสร้างโรงงานใหม่เพื่อขยายกำลังการผลิต ผู้ประกอบการไทยอาจยังไม่พร้อม เช่น แผงวงจรอิเล็กทรอนิกส์/ประมวลผล/ควบคุมวงจร ยางรถบรรทุกขนาดใหญ่ แผงวงจรอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ฮาร์ดดิสก์อื่นๆ อุปกรณ์หรือแผงโซลาร์เซลล์ประกอบสำเร็จ ชิ้นส่วนประกอบเครื่องปรับอากาศ ชนิดอื่น ๆ เครื่องครัวอลูมิเนียม เครื่องประดับทองและชิ้นส่วน เครื่องเสียงประกอบรถยนต์ เครื่องกำเนิดไฟฟ้า 1.5-5 KW

10. ประเทศไทยมีมูลค่าการค้ากับสหรัฐ มาโดยตลอดเป็นระยะเวลานาน ดังนั้นจึงควรที่จะระมัดระวังและสงวนท่าทีการค้ากับสหรัฐ รวมถึงให้ความร่วมมือ ในประเด็นทางการค้าที่สหรัฐให้ความสำคัญ เช่น ทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อป้องกันไม่ให้ใช้เป็นเหตุผลในการดำเนินนโยบายกีดกันทางการค้ากับไทย นอกจากนี้ รัฐบาลอาจพิจารณานำขอบเขตความร่วมมือเขตการค้าเสรีไทย - สหรัฐ กลับมาศึกษาอีกครั้ง เพื่อสร้างความร่วมมือในการเป็นพันธมิตรทางการค้าในระยะยาวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มจัดสรรสินทรัพย์และกองทุนต่างประเทศ, ธนาคาร ไทยพาณิชย์. (2563). *จับตาการเจรจาการค้าระหว่าง
สหรัฐฯและจีน*. กรุงเทพฯ : ธนาคาร ไทยพาณิชย์.
- กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง, กรมประมง. (2562). *การนำเข้าสินค้าหลังจากสงครามการค้า
ระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา*. กรุงเทพฯ: กรมประมง.
- ธนาคารกรุงไทย. (2562) . *ความเข้มข้นสงครามการค้าเพิ่มขึ้น หลังทรัมป์ขึ้นภาษีนำเข้า 10 %บนสินค้าจีน
อีก 2 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ*. กรุงเทพฯ : ธนาคาร กรุงไทย.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2562). *สงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน: นัยต่อเศรษฐกิจโลกและไทย*.
กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ฝ่ายวิจัยธุรกิจ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (EXIM BANK). (2563). *สงครามการค้า :
ใครเจ็บมาก...เจ็บน้อยกว่ากัน?*. กรุงเทพฯ : ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย
- ศูนย์วิจัยธนาคารกสิกรไทย. (2563). *สงครามการค้าจีน - สหรัฐฯ SME ไทย ได้หรือเสีย?*. กรุงเทพฯ : ธนาคาร
กสิกรไทย.
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, กระทรวงพาณิชย์. (2563). *จับตาสินค้าเกษตรกับสงครามการค้า*.
กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์.
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ. (2563). *ผลกระทบจากการประกาศนโยบายขึ้นอัตราภาษีสินค้า
นำเข้าจากจีนของสหรัฐฯ ล่าสุด*. กรุงเทพฯ: กระทรวงพาณิชย์.
- สุพรินทร์ สุวรรณิก. (2563). *สงครามการค้าครั้งใหม่: ใครได้ ใครเสีย?*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค ธนาคาร
แห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย
- Asia Wealth Research Department. (2563). *กลยุทธ์การลงทุนตลาดหุ้นไทยไตรมาส 3/61 ตลาดหุ้น
ท่ามกลางสงครามการค้า*. กรุงเทพฯ: Asia Wealth Securities Company.
- RHB Securities (Thailand) PCL. (2561). *คลายกังวลสงครามการค้าจีนและสหรัฐฯ*. กรุงเทพฯ: RHB
Securities (Thailand) PCL.
- RHB Securities (Thailand) PCL. (2562). *กังวลจากความตึงเครียดสงครามการค้าสหรัฐฯและจีน*. กรุงเทพฯ:
RHB Securities (Thailand) PCL.
- TMB Analytics is a division of TMB Bank PCL. (2562). *ทิศทางเศรษฐกิจในช่วงครึ่งหลังปี 2562*.
กรุงเทพฯ: ธนาคารทหารไทย.